

शिक्षाचार र व्यवहार एवं पूजामा मुहम्मद स.को पद्धति

लेखक

डा. अहमद बिन उसमान अल मजीद

۱۹۷۲

अनुवादक:

अतीकुर्रहमान मु.इदरीस खान मक्की

संशोधक:

मुहम्मद इदरीस सलफी

هدى محمد ﷺ في عبادته ومعاملاته وأخلاقه

تأليف

د. أحمد بن عثمان المزيد

٤٠٢٢

ترجمة

عتيق الرحمن محمد إدريس خان مكي

المراجعة

محمد إدريس سلفي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿﴾

सर्वाधिकार अनुवादकमा सुरक्षित छ ।

To connect translator: 0501372254

0501372254 للتواصل مع المترجم:

अनुवादकसित सम्पर्क गर्ने नं. ०५०१३७२२५४

प्रथम प्रकाशन साल सन् २०१६ ई. सं.

निःशुल्क वितरणको लागि मात्र

﴿﴾

पुस्तक पाइने ठेगाना :-

□ इस्लामिक गाइडेन्स सेन्टर कपिलवस्तु
नगरपालिका

व.नं. ९ महुवा तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)

सम्पर्क नं. ००९७७९८९९४३७७५८

सउदी नं. 00966-0501372254

□ इस्लामिक गाइडेन्स सेन्टर रबवा अल् रियाज

सउदी अरबीया

प्रस्तावना

बिस्मिल्लाहिर्रहमानिर्रहीम

समस्त प्रकारका प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन् जसले यस संसारलाई उत्पन्न गर्‍यो, र यसमा बसोबास गर्नुको लागि नानाथरीका प्राणीहरूलाई अविष्कृत गर्‍यो, र जसले समस्तको जीविकाको पूर्णतया व्यवस्था गर्‍यो र जसले हामीहरूको लागि हलाल र हराम स्पष्ट गरेर पुष्टि गरिदियो । यसर्थ म गवाही दिन्छु कि त्यस अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, त्यो एकलै छ, त्यसको कोही सहभागी छैन । र म गवाही दिन्छु कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहका भक्त एवं सन्देष्टा र मित्र हुनुको साथै मनोनीत दूत पनि हुन् । जहाँलाई अल्लाहले सन्देष्टाहरूको आगमनक्रकको अन्तराल पश्चात पठायो, ताकि समस्त मानवजातिलाई वासना र हवसपूजा र हरामबाट बचाएर धरती आकाशको स्रष्टासित संलग्न गरुन् । यसर्थ अल्लाहको नगन्य शान्ति र दया अवतरित होस्

मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि, र उहाँका घरपरिवार र समस्त साथीहरूमाथि र ती सबैहरूमाथि जुन प्रलयसम्म उहाँको पद्धतिमा हिंड्ने छन् ।

प्रस्तुत पुस्तक रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पूजा, व्यवहार र शिष्टाचारहरूको बारेमा छ, यसको लेखक डा. अहमद बिन उसमान अल् मजीद ज्यू हुनुहुन्छ जुन सउदी अरबका महान विद्हरूमध्ये एक हुन्, उहाँले यस किताबमा विशेषरूपले रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पूजाको बारेमा र त्यससित सम्बन्धित समस्याहरूको बारेमा र उहाँका नैतिकता र शिष्टाचारहरूको बारेमा संक्षेपमा कुरा गरेका छन् । यस किताबको विषय अति मत्वपूर्ण हुनुको कारण मैले यसलाई नेपाली भाषामा अनुवाद गर्नुको लागि मनोनीत गरेको छु । यस आशाको साथ कि हाम्रा नेपाली दाजुभाइहरूलाई यसबाट लाभ पुग्नेछ, र मेरो यो सानो प्रयास सबै मुसलमान दाजुभाइको लागि मार्गदर्शक हुनेछ । मेरो अल्लाहसित प्रार्थना छ कि अल्लाह आफ्नो दयाले मलाई मेरो लक्ष्यमा सफल पारुन्, साथै पाठकवर्गसित पनि सादर अनुरोध गर्दछु कि यस अनुवादमा कुनै त्रुटि भेटिएमा निम्नको

ठेगानामा त्यस त्रुटितर्फ हाम्रो ध्यानाकर्षण गराइदिएमा तपाईंको आभारी हुनेछु ।

र मलाई आशा छ कि मेरो यो सानो प्रयासबाट जनसमुदायलाई लाभ पुग्नेछ, र अल्लाह मेरो यस सानो प्रयासद्वारा हाम्रो समाजलाई कुमार्गबाट निकालेर सुमार्गमा लगाउनेछ । अल्लाहसित विन्ती छ कि अल्लाह मेरो यस प्रयासलाई कबूल गरी मलाई र मेरो घरपरिवारका समस्त सदस्यहरूलाई स्वर्ग प्रदान गरुन्, र मेरो स्वर्गीय आमा र बाजेलाई क्षमादान दिई स्वर्गमा उच्च स्थान प्रदान गरुन् । (आमीन)

अनुवादक

अतीकुर्रहमान मुहम्मद इदरीस खान मक्की
कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड नं. ९ महुवा
तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)

email- atiqkhannp1982@yahoo.com

सम्पर्क नं. ००९७७९८१९४३७७५८

सउदी मो. न. ००९६६५०१३७२२५४

प्रक्काथन

समस्त प्रकारका प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन्, र अल्लाहको प्रशान्ति र दया अवतरित होस् त्यसको सन्देष्टा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि, र उहाँका जहान परिवार र समस्त साथीहरूमाथि ।

तत्पश्चात: त हामीमाथि अल्लाहको विशाल अनुग्रहहरूमध्ये एउटा विशाल अनुग्रह इस्लाम पनि हो, जुनकि प्रकृतिक र मध्यमार्गीय धर्म हो, परिपूर्ण र व्यापक धर्म हो, ज्ञान र शिष्टाचारको धर्म हो । यस्तो धर्म जुन प्रत्येक युग र स्थानको लागि उपयुक्त छ, र यो सुगमता सहजता एवं दयाको धर्म हो, यस्तो धर्म जसमा समस्त समस्याहरू र कष्टहरूको समाधान छ ।

त विशेषरूपले यस वर्तमान युगमा हामीलाई अति आवश्यकता छ, कि यस धर्मका प्रमुख विशेषता र

सुन्दरतालाई पूर्ण विश्वको सामुन्ने राखौं ताकि उनीहरूको दृष्टिमा इस्लाम धर्मको वास्तविक चित्र सुदर्शित होस् ।

र निःसन्देह मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति नै यस धर्मको वास्तविक चित्र हो, यसर्थ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धतिमा ती समस्त विशेषताहरू समाविष्ट छन् जुन यस धर्म इस्लामलाई कबूल गर्नेहरूको लागि, र यसलाई कार्यन्वयनमा ल्याउनेहरूको लागि सरल बनाइदिएका छन्, किनकि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको व्यवहार, शिष्टाचार, पूजा अर्चना, र सांसारिक एवं आत्मिक समस्त कुराहरू यसै धर्मका निर्देशनहरूमाथि आधारित छन् ।

र यो किताब जसलाई मैले “जादुल् मआद फि हदिये खैरिल इबाद” नामक किताबबाट लिइएको छु जसको लेखक इब्नुल् कैयिम ज्यू हुनुहुन्छ । र यो किताब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धतिको बारेमा लेखिएको सर्वश्रेष्ठ किताब मानिन्छ, किनकि यस किताबमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति जीवनका समस्त श्रेत्रहरूमा के

कस्तो थियो त्यसलाई स्पष्ट गरिएको छ, ताकि हामी उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अनुशरण गर्न सकौं, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति बमोजिम अआफ्नो जीवन व्यतीत गरौं ।

अल्लाहसित पूर्ण निष्ठाको साथ मेरो यो प्रयासलाई कबूल गर्नुको याचना गर्दछु, साथै यो विन्ती पनि गर्दछु कि अल्लाह यस किताबलाई कल्याणकारी बनाइदेओस् (आमीन)

लेखक:

डा. अहमद बनि उसमान अल् मजीद
इमेल: (daralmazyad@hotmail.com)

(१) पवित्रता र दिशा पिशाब गर्नुमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका[□]

(क) दिशा पिशाब गर्नुमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे
वसल्लमको तरिका:

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम शौचमा
जान्थे त भन्थे:

" **اللهم إني أعوذ بك من الخبث والخبائث** "
(بخاري، مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह शैतान पिचासबाट म तिम्रो
शरण चाहन्छु । (बुखारी, मुस्लिम)

र जब शौचबाट निस्कन्थे त भन्थे:

" **غفرانك** " (أبو داؤد، ترمذي، ابن ماجه)

□ जादुल् मआद १/१६३ ।

अर्थ : तिम्रो दया क्षमा चाहन्छु । (अबू दाऊद,
तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अधिकतर
बसेर पिशाब फेर्ने ।

(३) र कहिलेकाहिँ पानीले इस्तिन्जा गर्थे (पिशाब
फेरे पश्चात लिङ्गलाई पानीले धोएर पवित्रता ग्रहण
गर्नु), त कहिले दुङ्गाले इस्तिन्जा गर्थे, त कहिले
दुवैद्वारा इस्तिन्जा गर्थे ।

(४) र इस्तिन्जा आफ्नो देब्रे हातले गर्थे ।

(५) र जब पानीद्वारा इस्तिन्जा गर्थे त इस्तिन्जा गरे
पश्चात आफ्नो हातलाई धरतीमा हान्थे (स्पर्श
गराउँथे) ।

(६) र जब यात्राको अवस्थामा हुन्थे र त्यसै
अवस्थामा दिशा पिशाबको लागि जान्थे त यति
टाढा जान्थे कि आफ्नो साथीहरूको दृष्टिबाट लुप्त
भइहाल्थे ।

(७) त दिशा पिशाबगर्दा कहिले खजूरको रुखको आवरण लिनथे त कहिले वादी (घाटी) मा भएका अन्य रुखहरूको आवरण लिनथे ।

(८) र पिशाब फेर्नुको लागि कोमल र राम्रो माटोलाई चयन गर्थे ताकि पिशाबको छिंटो उहाँमाथि नपरोस् ।

(९) र जब दिशा पिशाब गर्नुको लागि बस्थे त आफ्नो लुगा तबसम्म उठाउँदैनथे जबसम्म जमिनसित निकट नभइहाल्ये ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पिशाब गरिरहेको अवस्थामा यदि कोही सलाम गर्थ्यो भने त्यसको जवाफ दिदैनथे ।

(ख) वजू गर्ने क्रममा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:

(१) अधिकांश नमाजहरूको लागि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम वजू गर्थे, र कहिलेकाहिँ एउटै वजूद्वारा कैयूँ नमाज पढथे ।

(२) र कहिलेकाहिँ एक अँजुली जति पानीमा वजू गर्थे, त कहिले त्यसको दुई तिहाईमा नै वजू गर्थे, त कहिले त्यसभन्दा केही अधिक पानीले वजू बनाउँथे ।

(३) र वजू गर्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सबैभन्दा कम पानी प्रयोग गर्नेवाला थिए, र आफ्नो उम्मत (अनुयायीहरू) लाई यो उपदेश गर्दैरहन्थे कि वजूगर्दा पानी बगाउनुमा अपव्ययता नगरुन् ।

(४) र एक एक पटक, दुई दुई पटक, र तीन तीन पटक वजू गर्थे, र कहिलेकाहिँ कुनै आंगलाई एक पटक र कुनै अंगलाई दुई दुई पटक वा तीन तीन पटक धुन्थे, तर तीनभन्दा अधिक पटक कहिले पनि धुल्दैनथे ।

(५) र कहिलेकाहिँ एउटै चुल्लुको पानीले कुल्ला पनि गर्थे र नाकमा पानी पनि हाल्थे, त कहिले दुवै कार्यको लागि अलग अलग पानी लिन्थे, त कहिले यसको लागि तीन चोटि पानी लिन्थे र दुवैलाई एकपिच्छ आर्को गर्थे ।

(६) र दायाँ हातले नाकमा पानी हाल्थे, र देब्रे हातले त्यसलाई स्वच्छ गर्थे ।

(७) र प्रत्येक वजूमा कुल्ला गर्थे र नाकमा पानी हाल्थे ।

(८) र पूर्ण टाउकोको मसह गर्थे, र कहिलेकाहिँ हातलाई टाउकोको अगाडिको भागबाट स्पर्श गराउँदै पछाडिसम्म लैजान्थे अनि पुनः त्यस्तै अगाडिसम्म ल्याउँथे ।

(९) र जब निधारको मसह गर्थे त पगडी (अमामा) लाई पनि शम्मिलित हुन्थ्यो ।

(१०) र टाउकोको मसहगर्दा कानको भित्री र बाहिरी भागलाई पनि मसह गर्थे ।

(११) र मोजा नलगाएको खण्डमा आफ्नो दुवै पाइलालाई पनि पखाल्दथे ।

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको वजू व्यवस्थित र क्रमिक हुन्थ्यो र यस कार्यमा कुनै विवधता देखिदैनथ्यो ।

(१३) र वजूको आरम्भ बिस्मिल्लाह भनेर गर्थे, र वजूको अन्त्यमा भन्थे:

"أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، اللهم اجعلني من التوابين واجعلني من المتطهرين" (ترمذي)

अर्थ: म गवाही दिन्छु कि अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, त्यो एकलै छ, त्यसको कोही सहभागी छैन, र म गवाही दिन्छु कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसका भक्त र सन्देशवाहक हुन्, हे अल्लाह मलाई तौबा गर्नेवालाहरू र पवित्रहरूमध्येको बनाइदेऊ । (तिर्मिजी)

र भन्थे:

"سبحانك اللهم وبحمدك، أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرك وأتوب إليك"

अर्थ : हे अल्लाह तिमी पवित्र छौ र तिम्रो लागि नै समस्त प्रशंसा छ, र म गवाही दिन्छु कि तिमी बाहेक कोही सत्य पूजनीय छैन, म तिम्रो क्षमा चाहन्छु र तिमिसित नै क्षमायाचना र प्रयाश्चित गर्दछु ।

(१४) र वजूको आरम्भमा यो भन्दैनथे कि: म अस्वच्छता र अपवित्रता हटाउने नीयत गरें, वा नमाजलाई जायज गर्ने (ग्रहणीय गर्ने) नीयत गरें, नत उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नै यस्तो गरेका छन् नत उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका साथीहरूले यस्तो गरेका छन् ।

(१५) र वजूगर्दा कोइनो र गोली गाँठभन्दा अधिक पखाल्दैनथे ।

(१६) र सामान्यतया वजू गरे पश्चात त्यसलाई कुनै कुराद्वारा सुखाउँदैनथे ।

(१७) र कहिलेकाहिँ दाहीमा खेलाल गर्थे (पानीले औलाहरूलाई भिजाएर त्यसलाई दाहीबीच गराउने क्रम), तर सदैव यस्तो गर्दैनथे ।

(१८) यस्तै औलाहरूबीच पनि खेलाल गर्थे, तर यसलाई पनि सदैव गर्दैनथे ।

(१९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो बानी थिएन कि जहिले पनि वजू गरुन् उहाँमाथि पानी हालियोस्, बरु कहिले पानी हालिन्थ्यो र कहिले

आफै पानी हाल्थे, तर कहिले आवश्यकता परेमा यस कार्यमा कोही उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सहायता गन्थ्यो ।

(ग) मोजामाथि मसह गर्नुको रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका: □

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमद्वारा यो प्रमाणित छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नगरमा भएको अवस्थामा र यात्राको अवस्थामा अर्थात् दुवै अवस्थामा मोजामाथि मसह गरेका छन्, र नगरमा बसेको मान्छेको लागि मसह गर्ने अवधि एक दिन र एक रात्री (२४ घण्टा), र यात्राको लागि तीन दिन र तीन रात्री (७२ घण्टा) तोकेका छन् ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मोजाको माथिल्लो भागमा मसह गर्थे, र जौरब (ऊनले एवं धागा कपडाले बनेको मोजा) माथि पनि मसह गरेका छन्, र पगडीमाथि पनि निधारको साथ मसह गरेका छन् ।

□ जादुल मआद १/१९२ ।

(२) र जुन अवस्थामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पाइला हुन्थ्यो त्यस अवस्था बमोजिम त्यसलाई मसह गर्थे वा पखाल्दथे, त यदि पाइला खुल्ला हुन्थ्यो भने त्यसलाई पखाल्दथे, र यदि त्यसमाथि मोजा हुन्थ्यो भने त्यसमाथि मसह गर्थे ।

(घ) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तयम्मुम गर्ने तरिका:□

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यस जमिनबाट तयम्मुम गर्थे जसमाथि नमाज पढनु जायज हुन्थ्यो चाहे त्यो धुलो होस् वा बालुवा वा कटकटाएको माटो, र भन्थे:

"حيثما أدركت رجلا من أمتي الصلاة فعنده
مسجده وطهوره" (مسند أحمد)

अर्थ : मेरो अनुयायीहरूमध्ये जस व्यक्तिलाई पनि जता नमाजको समय आउँछ त्यसको लागि त्यही नै पवित्रता ग्रहण गर्ने सामग्री पनि छ र मस्जिद पनि (नमाज पढने ठाउँ पनि) । (मुस्नद अहमद)

□ जादुल मआद १/१९२ ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम लामो यात्रामा आफ्नो साथमा माटो लिएर जान्थे, नत यस्तो गर्नुको हुकुम नै दिएका छन् ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमद्वारा समस्त नमाजहरूको लागि तयम्मुम गर्नु साबित छैन, नत यस्तो गर्नुको उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमद्वारा हुकुम नै छ, बरु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले तयम्मुमलाई निबन्धित गरेका छैनन् बरु यसलाई पनि वजू भैं बताएका छन्, अर्थात् एउटै तयम्मुमबाट समस्त नमाज पनि पढन सकिन्छ वजू भैं ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एक पटक हातलाई जमिनमाथि हानेर हत्केली र अनुहारमा स्पर्श गरेर तयम्मुम गर्थे ।

(२) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको नमाज आयोजित गर्ने तरिका[□]

(क) नमाजको आरम्भ र पाठन गर्नुमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाजको लागि उभ्थे त “अल्लाहु अक्बर” अर्थात अल्लाह सबैभन्दा महान छ भन्थे, र यसभन्दा पहिला केही भन्दैनथे, र नीयत गर्ने कुराको उच्चारण कहिले पनि गरेनन् ।

(२) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो दुवै हातका औंलाहरूलाई किब्लातिर गरेर फिजाएको अवस्थामा कान अथवा काँधासम्म उठाउँथे, अनि दायाँ हातलाई बायाँ हातमाथि गरेर सीनामाथि राख्दथे (छातीमाथि राख्थे) ।

□ जादुल मआद १/१९४ ।

(२) र कहिलेकाहिँ यस दुआद्वारा नमाजको आरम्भ गर्थे:

"اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب، اللهم اغسلني من خطاياي بالماء والثلج والبرد، اللهم نقني من الذنوب والخطأ كما ينقى الثوب الأبيض من الدنس" (بخاري، مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह मेरा त्रुटिहरू र मबीच त्यति दूरी गरिदेऊ जति दूरी पूर्व र पश्चिमबीच गरेका छौ, र हे अल्लाह मलाई मेरा पापहरूबाट पानी हिउँ र असिनाद्वारा पवित्र र स्वच्छ गरिदेऊ, र हे अल्लाह मलाई मेरा दोष पापहरूबाट त्यसरी नै पवित्र गरिदेऊ जसरी सेतो लुगालाई फोहोरबाट स्वच्छ गरिन्छ ।

र कहिलेकाहिँ यो भन्थे:

"وجهت وجهي للذي فطر السماوات والأرض حنيفا مسلما وما أنا من المشركين، إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين، لا

شريك له، وبذلك أمرت، وأنا أول المسلمين"
(مسلم)

अर्थ: मैले आफ्नो अनुहार त्यसतर्फ दत्तचित्त (प्रवृत्त) गरें जुन धरती आकाशहरूलाई सृष्टि गरेको छ यस्तो अवस्थामा कि म मुसलमान भइसकेको छु र एकाग्र भई त्यसैतिर दत्तचित्त छु, र म बहुदेववादीमध्येको होइन, र निःसन्देह मेरो नमाज र बलि, र मेरो जीवन र मृत्यु समस्त त्यस अल्लाहको लागि छ जुन समस्त जगतको प्रतिपालक हो, जसको कोही सहभागी छैन, र यसै कुराको मलाई आदेश गरिएको छ, र म यसमाथि पहिलो आस्थावान हूँ । (मुस्लिम)

(४) र आरम्भिक दुआ पश्चात भन्थे: “अऊजू बिल्लाहि मिनशैतानिर्रजीम” अर्थात: म अल्लाहको शरण चाहन्छु अभिशप्त शैतानबाट । अनि सूरतुल् फातिहाको पाठन आरम्भ गर्थे ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दुई चोटि केही बेरको लागि चुप लागरे स्थिर रहन्थे (सक्ता गर्थे), जसमध्ये एउटा सूरतुल फातिहा र तक्वीर

भन्नेबीच, र आर्को ठाउँको बारेमा मतभेद छ र भनिन्छ कि त्यो ठाउँ हो सूरतुल फातिहाको पाठन पश्चात, र यो पनि भनिन्छ कि त्यो ठाउँ हो रुकूअभन्दा अघि ।

(६) अनि सूरतुल् फातिहा पश्चात कुनै सूरतको पाठन गर्थे, त कहिले लामो पाठन गर्थे त कहिले यात्रा आदिको कारण सानो पाठन पनि गर्थे, तर अधिकांश समयहरूमा मध्यावस्थाको पाठन गर्थे, (अर्थात: नत धेरै लामो नत धेरै सानो) ।

(७) र फज्र नमाजका दुवै रक्अतमा ६० देखि १०० श्लोकसम्म पाठन गर्थे, र कहिले सूरतु काफ त कहिले सूरतुरूमको पाठन गर्थे, त कहिले सूरतु कूवेरत त कहिले सूरतु जिलजालको पाठन गर्थे, र यात्रामा सूरतुल् फलक र सूरतुन्नासको पनि पाठन गरेका छन्, र सूरतुल् मूमिनूनको पनि पाठन गरेका छन् यहाँसम्म कि जब पहिलो रक्अतमा मूसा र हारूनको वर्णनसम्म पुगे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई खोकी लाग्यो अनि उहाँले रुकूअ गरे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जुमआको नमाजमा अलिफ लाम मीम सजिदा र हल अता हीनुम् मिनद्दहरको पाठन गर्थे ।

(९) र रह्यो कुरो जुहरको नमाजको त यसमा पाठन कहिले लामो गर्थे त कहिले सामान्य, र अस्रको नमाजमा जुहरको आधा जति पाठन गर्थे पाठन लामो हुनुमा र सामान्य हुनुमा ।

(१०) र रह्यो कुरो मग़रिब नमाजको त त्यसमा कहिले सूरतुत्तूर त कहिले सूरतुल् मुर्सलातको पाठन गर्थे ।

(११) र रह्यो कुरो इशा नमाजको त त्यसमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले सूरतुत्तीन र सूरतुल् अअ्ला र सूरतुल्लैल र यसै जस्ता अरु सूरतहरूको पाठन गर्थे, र यस नमाजमा सूरतुल बक्ः जस्ता सूरतहरूलाई पढनुलाई नकारेका थिए ।

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि जब कुनै सूरत पढन आरम्भ गर्थे त त्यसलाई पूर्ण पढथे, र कहिलेकाहिँ दुवै रक्अतमा एउटै सूरतको पाठन गर्थे, त कहिले सूरतका

आरम्भिक श्लोकहरूलाई नै पढ्थे, र रह्यो बीच सूरत वा अन्तिम सूरतबाट पाठन गर्नुको कुरो त यस्तो गर्नु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमबाट प्रमाणित छैन । र रह्यो एउटै रक्अतमा दुई सूरतको पाठनको कुरो त यस्तो उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नफिली नमाजहरूमा गर्थे, र रह्यो एउटै सूरतलाई दुई रक्अतमा पाठनको कुरो त यस्तो उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिलेकाहिँ गर्थे, र जुमआ एवं दुवै ईदका नमाजहरू बाहेक कुनै अरु नमाजको लागि कुनै सूरतलाई विशिष्ट गर्दैनथे ।

(१३) र फज्रको नमाजमा रुकूअ् पश्चात एक महिना कुनूत गरे, अनि त्यसलाई त्यागेका थिए, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मात्र कुनै आपतविपत्ति परेमा कुनूत[□] पढ्थे, र जब त्यो समाप्त भइहाल्थ्यो त कुनूतलाई पनि परित्याग गरिदिन्थे, त उहाँको यो नै तरिका थियो कि कुनूत आपतविपत्ति परेमा नै गर्थे र विशेषरूपले फज्र नमाजमा नै कुनूत पढ्थे ।

□ कुनै आपतविपत्ति वा कष्ट आदि परेमा वा कुनै शत्रुले अन्याय अत्याचार आदि गरेको अवस्थामा गरिने दुआलाई कुनूत भनिन्छ । (अनुवादक)

(ख) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको नमाज पढने तरिका:[□]

(१) प्रत्येक नमाजको पहिलो रक्त्तलाई दोस्रो रक्त्तभन्दा लामो गर्थे ।

(२) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पाठन सिद्धयाउँथे त यति समयको लागि चुप लाग्दथे जति समयमा उहाँको आत्मा स्थिर भइहाल्थ्यो अनि आफ्नो हात उठाएर अल्लाहु अकबर भन्दै रुकूअ गर्थे, अनि आफ्नो दुवै हत्केलीलाई यसरी आफ्नो घुँडामा राख्दथे जसरी कि त्यसलाई समातेका होउन्, र आफ्नो दुवै हातलाई दुवैतर्फ फिजाएका हुन्थे, र आफ्नो पिठ्युँलाई यस्तो अवस्थामा सोभो राख्थे कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको टाउको र पिठ्युँ एकनास सिधाइमा हुन्थ्यो ।

(३) र भन्थे:

"سبحان ربي العظيم" (مسلم)

□ जादुल मआद १/२०८ ।

अर्थ : मेरो महान अल्लाह पवित्र छ । (मुस्लिम)

र कहिले भन्थे:

"سبحانك اللهم ربنا وبحمدك، اللهم اغفر لي"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : हे हाम्रो प्रतिपालक अल्लाह तिमी पवित्र छौ र समस्त प्रशंसा तिम्रै लागि छ, हे अल्लाह मलाई क्षमादान देऊ । (बुखारी, मुस्लिम)

र कहिले यो पनि भन्थे:

"سبوح قدوس رب الملائكة والروح" (بخاري، مسلم)

अर्थ : आत्मा र स्वर्गदूतहरूको प्रतिपालक तिमी पवित्र र महान छौ । (बुखारी, मुस्लिम)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको रुकूअ र ढोग दश पटक तस्वीह (गुणगान) गर्नु जति समयको हुन्थ्यो, र कहिलेकाहिँ उभिने समय (कियाम) जतिको हुन्थ्यो, तर यस्तो मात्र रात्रीको नमाजमा एकलै पढदाखेरि कहिलेकाहिँ गर्नुहुन्थ्यो,

यसर्थ उहाँको यो स्वभाव र बानी थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अधिकतर नमाजलाई संतुलित तरिकाले कायम गर्थे ।

(५) “समेअल्लाहु लेमन् हमेदह” अर्थात् अल्लाहले त्यसको प्रशंसालाई सुन्यो जसले त्यसको प्रशंसा गर्‍यो भन्दै रुकूअबाट टाउको उठाउँथे, र आफ्नो दुवै हातलाई पनि उठाउँथे, र आफ्नो पिठ्युँ सोभो पार्थे, र तब पनि यस्तै गर्थे जब ढोगबाट उढ्दथे, र उहाँको भनाई छ:

"لا تجزئ صلاة لا يقيم فيها الرجل صلبه في الركوع والسجود" (أبو داؤد، ترمذي، نسائي، ابن ماجه)

अर्थ : जसको पिठ्युँ रुकूअ र ढोगमा सोभो र सामान्य हुँदैन त्यसको नमाज शुद्ध हुँदैन । (बुखारी, मुस्लिम, तिर्मिजी, इब्ने माजा)

र जब रुकू पश्चात राम्ररी उभिसक्थे त भन्थे:

"ربنا ولك الحمد" وربما قال "ربنا لك الحمد"
وربما قال "اللهم ربنا ولك الحمد" .

अर्थ : हे हाम्रो प्रतिपालक र तिम्रै लागि समस्त प्रशंसा छ, त कहिले भन्थे: हे हाम्रो प्रतिपालक तिम्रै लागि समस्त प्रशंसा छ, त कहिले भन्थे: हे अल्लाह हाम्रो प्रतिपालक तिम्रै लागि समस्त प्रशंसा छ ।

(६) र यस रुक्नलाई (आधारलाई) रुकूअ जति लामो गर्थे, र यसमा भन्थे:

" اللهم ربنا ولك الحمد ملء السماوات وملء الأرض، وملء ما بينهما، وملء ما شئت من شيء بعد، أهل الثناء والمجد، أحق ما قال العبد، وكلنا لك عبد، لا مانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت، ولا ينفع ذا الجد منك الجد" (مسلم)

अर्थ : हे मेरो प्रतिपालक अल्लाह तिम्रो लागि त्यति प्रशंसा छ जति धरती आकाश र जेजति ती दुवैबीच छ र त्यस बाहेक जेजति तिम्री चाहन्छौ ती समस्तलाई पूरिदेओस्, तिम्री प्रशंसा र पवित्रता योग्य छौ, र त्यसको सर्वोत्कृष्ट हकदार पनि छौ

जुन भक्तले भन्यो, र हामी सबै तिम्रा भक्त नै हौं, जसलाई तिम्री प्रदान गर्न चाहन्छौं त्यसलाई कोही रोक्न सक्दैन र जसलाई तिम्री वंचित राख्न चाहन्छौं त्यसलाई कोही प्रदान गर्न सक्दैन, र धनवानको धन र दर्जावालाको दर्जा तिम्रो क्रोधबाट मुक्ति दिलाउन सक्दैन । (मुस्लिम)

(७) अनि तक्बीर (अल्लाहु अक्बर) भन्दै ढोग गर्थे, र ढोगगर्दा आफ्नो दुवै हात उठाउँदैनथे, र ढोगगर्दा पहिला आफ्नो घुँडालाई धरतीमा राख्दथे (टेक्दथे) अनि हातलाई अनि नाक र निधारलाई, र निधार एवं नाकको बल ढोग गर्थे, पगडीको बलले होइन, र अधिकांश समय धरतीमाथि नै ढोग गर्थे, र कहिलेकाहिँ गिला माटोमाथि पनि ढोग गर्थे, र कहिलेकाहिँ खजूरले निर्मित सानो चटाई त कहिले खजूरले बनेको ठूलो चटाईमाथि पनि ढोग गर्थे, र कहिलेकाहिँ देबागत (चर्मलाई दुगन्ध र अपवित्रताबाट पवित्र गर्ने कार्य) दिइएर पवित्र गरिएको चर्ममाथि पनि ढोग गर्थे ।

(८) र जब ढोग गर्थे त नाक र निधारलाई धरतीमाथि राम्ररी टेक्दथे, र दुवै हातलाई पार्श्व

वरिपरि गराउँथे, र पार्श्वबाट यति दूर राख्थे कि उहाँको काँखको सेतोपना जाहेर भइहाल्थे ।

(९) र आफ्नो हातलाई (हत्केलीलाई) काँधा र कानको बरोबर राख्थे, र राम्ररी ढोग गर्थे, र पाइलाका औंलाहरूलाई किब्लातिर गर्थे, र आफ्नो औंलाहरूलाई एकजुट गर्थे, त त्यसलाई नत फिजाउँथे नत मुठ्की नै बाँध्दथे ।

(१०) र भन्थे:

"سبحانك اللهم ربنا وبحمدك، اللهم اغفر لي"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : हे हाम्रो प्रतिपालक अल्लाह तिमी पवित्र छौ र समस्त प्रशंसा तिम्रै लागि छ, हे अल्लाह मलाई क्षमादान देऊ । (बुखारी, मुस्लिम)

र कहिले यो पनि भन्थे:

"سبوح قدوس رب الملائكة والروح" (بخاري، مسلم)

अर्थ : आत्मा र स्वर्गदूतहरूको प्रतिपालक तिमी पवित्र र महान छौ । (बुखारी, मुस्लिम)

(११) अनि अल्लाहु अक्बर भन्दै आफ्नो टाउको उठाउँथे, तर हात उठाउदैनथे, अनि दायाँ पाइलालाई ठाढो गरेर र बायाँ पाइलालाई पसारेर त्यसैमाथि बस्थे, र आफ्नो हत्केलीलाई आफ्नो तिर्घामाथि राख्थे र औंलाहरूलाई घुँडामाथि राख्दथे, अनि दुई औंलाहरूलाई बटारेर गोल गोली भैं बनाउँथे, अनि शहादतको औंलालाई दुआगर्दा हल्लाउँथे, र यो दुआ पढ्थे:

" اللهم اغفرلي، وارحمني، والجبرني،
 واهدني، وارزقني" (أبو داؤد، ترمذي، ابن
 ماجه)

अर्थ : हे अल्लाह ममाथि दया गर, र मलाई सत्कर्ममाथि प्रेरित गर, र मलाई सुमार्गी बनाइदेऊ, र मलाई पवित्र जीविका प्रदान गर । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(१२) र यस बैठकलाई ढोग जति लामो गराउँथे ।

(१३) अनि दुवै चरणको बल तिर्घामाथि बल दिएर उठथे, अनि पूर्णतया उठे पश्चात पाठन आरम्भ गर्थे, र त्यसरी चुप लाग्दैनथे जसरी नमाजको आरम्भमा चुप लाग्थे, अनि दोस्रो रक्अत पनि पहिलो रक्अत भैं पढ्थे चार कुरा गर्नु बाहेक: चुप लाग्दैनथे, दुआए इस्तिफताह (आरम्भक दुआ) पढ्दैनथे, तकबीरतुल एहराम भन्दैनथे, र दोस्रो रक्अतलाई पहिलो जति लामो गर्दैनथे ।

(१४) अनि जब तशहहुदको लागि बस्थे त देब्रे हातलाई देब्रे तिर्घामाथि र दायाँ हातलाई दायाँ तिर्घामाथि राख्दथे, र शहादतको औँलाले संकेत गर्थे, यसर्थ शहादतको औँलालाई नत सोभ्को नै राख्थे नत त्यसलाई धेरै बटार्दथे बरु त्यसलाई दुवै अवस्थाबीच राखेर मध्यम गतिले हल्लाउँथे, र कानी औँलालाई र त्यसका बगलका औँलाहरूलाई बटारेर राख्थे र बीचको औँलालाई औँठासित मिलाएर गोली जस्तो आकार बनाउँथे, र शहादतको औँलाले संकेत गर्दै दुआ पढ्थे र त्यसतर्फ दृष्टि पनि हाल्थे ।

(१५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस बैठकमा तशहहुद पढथे, र आफ्नो साथीहरूलाई यो पढन सिकाउँथे:

" التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : समस्त मौखिक र व्यवहारिक पूजा स्तुति र पवित्रता अल्लाहकै लागि छन्, हे नबी तिमीमाथि अल्लाहको प्रशान्ति होस् र अल्लाहको दया एवं कल्याण पनि, र शान्ति होस् हामीमाथि र अल्लाहका सत्यनिष्ठ भक्तहरूमाथि, र म गवाही दिन्छु कि अल्लाह वाहेक कोही सत्य पूजनीय छैन र म गवाही दिन्छु कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहका भक्त एवं सन्देष्टा हुन् । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस बैठकलाई अति कम समयमा पूर्ण गर्थे मानो कुनै तातो ढुंगामाथि बसेका होउन्, अनि तक्वीर भन्दै आफ्नो चरणको अधिल्लो भाग र घुँडाको बल तिर्घाको सहारा लिएर उभ्ये, र यस क्रममा हात पनि उठाउँथे, अनि मात्र सूरतुल् फातिहाको पाठन गर्थे, र कहिलेकाहिँ दुवै अन्तिम रकअतमा सूरतुल् फातिहा बाहेक केही अरु श्लोकहरू पनि पढ्थे ।

(१६) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अन्तिम तशहहूद (बैठक) मा बस्दथे त तवरूक गर्थे, [□] र घुँडालाई धरतीमा राखेका हुन्थे, र आफ्नो चरणलाई आर्कोतिर निकालेका हुन्थे । र देब्रे खुट्टालाई तिर्घा र पिंडौलामुनि राख्थे, र दायाँ पाइलालाई ठाढो राख्थे, र कहिलेकाहिँ त्यसलाई पनि पसारेका हुन्थे । र आफ्नो दायाँ हातलाई दायाँ तिर्घामाथि यस्तो अवस्थामा राखेका हुन्थे कि त्यसका तीन औँलाहरू बटारेका हुन्थे (मोडेका हुन्थे), र तशहहूदको औँलालाई पसारेका हुन्थे ।

□ तवरूक: दायाँ खुट्टालाई ठाढो राखेर त्यसका औँलाहरूलाई किब्लातिर राख्नु र देब्रे पाइलालाई नितम्बको तलबाट लगेर दायाँतिर निकालेर धरतीमा बस्नु ।

र आफ्नो नमाजमा यो दुआ गर्थे:

" اللهم إني أعوذبك من عذاب القبر، وأعوذبك من فتنة المسيح الدجال، وأعوذبك من فتنة المحيا والممات، اللهم إني أعوذبك من المأثم والمغرم" (بخاري)

अर्थ : हे अल्लाह म तिम्रो शरण चाहन्छु चिहानको यातनाबाट, र तिम्रो शरण चाहन्छु दज्जालको उपद्रवबाट, र तिम्रो शरण चाहन्छु जीवन र मृत्युको कष्टबाट, र हे अल्लाह म तिम्रो शरण चाहन्छु पाप र श्रृणको भारीबाट । (बुखारी)

अनि आफ्नो दायाँतर्फ सलाम फर्थे र भन्थे: "अस्सलामु अलैकुम वरहमतुल्लाह" अर्थात तिमीहरूमाथि अल्लाहको शान्ति र दया अवतरित होस् । र यस्तै सलाम देब्रेतिर पनि फर्थे ।

(१७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नमाजी मान्छेलार्ई यो आदेश गर्नु भयो कि त्यो नमाज पढदा (सुतरा) राखोस् चाहे त्यो सुतरा लाउरो र वाण किन नहोस् । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम

यात्राहरूमा सानो लाउरो र शस्त्रलाई पनि सुतरा बनाउनु भएको छ, र यस्तै आफ्नो सवारीलाई पनि सुतरा बनाएर नमाज पढेका छन्, र यस्तै सवारीको हौदजलाई पनि सुतरा बनाएर नमाज पढेका छन् ।

(१८) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै पर्खाललाई अगाडि गरेर नमाज पढ्थे त पर्खाल र आफूबीच एक बाखाको गुज्रने जतिको ठाउँ छाड्दथे, र यसभन्दा अधिक दूरी छाड्दैनथे, र यो आदेश गर्थे कि सबै आफ्नो सुतरासित नजिक रहनु ।

(ड) नमाजका क्रियाहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) नमाजमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यताउता हेर्दैनथे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाजमा आँखा पनि बन्द गर्दैनथे ।

□ जादुल मआद १/२४१ ।

(३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाजमा उभ्दथे त आफ्नो टाउकोलाई भुकेको अवस्थामा राख्दथे, र कहिले नमाजलाई लामो गर्ने इच्छाले नमाज पढाउँथे अनि बच्चाहरूको रुने आवाजलाई सुनेर नमाजलाई सानो गरिदिन्थे ताकि बच्चाहरूको आमाहरूलाई कष्ट नपुगोस् ।

(४) र फर्ज (अनिवार्य) नमाज पढदा कहिलेकाहिँ आफ्नो छोरीको छोरी उमामालाई (नात्नीलाई) आफ्नो काँधामाथि उठाएका हुन्थे, यसर्थ जब नमाजको लागि उभ्दथे त उनीलाई उठाइलिन्थे र जब रुकूअ् अथवा ढोग गर्थे त उनलाई तल धरतीमाथि राखिदिन्थे ।

(५) र कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नमाज पढिरहेको समय हसन र हुसैन आउँथे, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पिठ्युँमा सवार भइहाल्थे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ढोगलाई अलि लामो गरिदिन्थे यस कुरालाई अप्रिय ठानेर कि उनीलाई आफ्नो पिठ्युँबाट उतारुन् ।

(६) र कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाज पढिरहेको हुन्थे र जब हजरत आइशा रजिअल्लाहु अन्हा आउँथिन् त उनको लागि ढोका खोलिदिन्थे, अनि आफ्नो नमाज पढने स्थानतिर फर्केर जान्थे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाजको अवस्थामा सलामको जवाफ संकेतमा दिन्थे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाजमा फूँकूदथे र कुनै आवश्यकता परेमा सूचक शब्द जसरी हाँ हाँ को प्रयोग पनि गर्थे ।

(९) र कहिलेकाहिँ जुत्ता लगाएर नमाज पढथे त कहिले बिना कुनै करा लगाइकन् नमाज पढथे, र जुत्ता लगाएर नमाज पढनुको आदेश दिन्थे ताकि यहूदीहरूको विरोध गरियोस् ।

(१०) र कहिले एक लुगामा नमाज पढथे, त कहिले दुई कपडामा र कहिले यसभन्दा अधिक कपडाहरूमा नमाज पढथे ।

(च) नमाज पश्चात गरिने कार्यहरूमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:□

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सलाम फर्थे त तीन पटक अस्तग्फिरुल्लाह भन्थे अर्थात म अल्लाहको क्षमा चाहन्छु, अनि भन्थे:

" **اللهم أنت السلام ومنك السلام تباركت يا ذا الجلال والإكرام** " (مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह तिमी नै सलाम (प्रशान्ति) हौ र तिमीबाटै शान्ति छ, तिमी पवित्र र कल्याणकारी छौ हे प्रताप र दयाको मालिक । (मुस्लिम)

र जति समयमा यति भन्थे त्यति बेलाको लागि मात्र सलाम फेरे पश्चात किब्लातिर अनुहार गरिरहेका हुन्थे अनि आफ्नो अनुहार नमाजीहरूतिर गरिहाल्थे, बरु यसभन्दा अधिक हतार पनि गर्थे, र घुम्ने क्रममा कहिले दायाँ त कहिले बायाँतिरबाट घुम्दथे ।

□ जादुल मआद १/२८५ ।

(२) र जब फज्रको नमाज पढेर सम्पन्न गर्थे त यति समयसम्मको लागि त्यतै बसिराख्थे जबसम्म कि सूर्य ननिसकोस् ।

(३) र प्रत्येक अनवियर्य नमाज पश्चात यो दुआ गर्थे:

" لا إله إلا الله، وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير، اللهم لا مانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت ولا ينفع ذا الجد منك الجد" (بخاري، مسلم) " ولا حول ولا قوة إلا بالله، لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه، له النعمة وله الفضل، وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله، مخلصين له الدين ولو كره الكافرون" (مسلم)

अर्थ : अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूजनीय छैन त्यो एकलै छ त्यसको कोही सहभागी छैन, त्यसैको लागि सत्ता र त्यसैको लागि समस्त प्रशंसा छ, र त्यो समस्त कुराहरूमाथि शक्ति सम्पन्न छ, हे अल्लाह जसलाई तिमी प्रदान गर्न चाहन्छौ त्यसलाई कोही वंचित गर्न सक्दैन र जसलाई तिमी वंचित

गर्न चाहन्छौ त्यसलाई कोही प्रदान गर्न सक्दैन, र तिम्रो सजायबाट कुनै धनवानको धन र सत्तावालाको सत्ता बचाउन सक्दैन[□] र अल्लाह बाहेक कुनै शक्ति छैन जुन भलाईतिर आकर्षित गरिोस् र बुराईबाट बचाओस्, र त्यस अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, हामी त्यस अल्लाह बाहेक अरु कसैको पूजा अर्चना गर्दैनौं त्यसैको लागि समस्त अनुग्रह र कल्याणहरू हुन् र त्यसैको लागि समस्त सराहनीय प्रशंसाहरू छन्, अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूजनीय छैन, र हामीहरू धर्मलाई त्यसैको लागि विशिष्ट गर्दछौं चाहे नास्तिकहरूलाई अप्रिय किन नलागोस् । (मुस्लिम)

(४) र आफ्ना अनुयायीहरूलाई यस कुरातिर प्रेरित गरेका छन् कि प्रत्येक अनिवार्य नमाज पश्चात ३३ पटक अल्हम्दुलिल्लाह भनुन्, र ३३ पटक सुबहान अल्लाह भनुन् र ३३ पटक अल्लाहु अक्बर भनुन्, र १ पटक निम्नको दुआ भनेर सयको संख्या पूर्ण गरुन्:

□ बुखारी, मुस्लिम ।

" لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله
الحمد وهو على كل شيء قدير "

अर्थ : अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, त्यो एकलै छ त्यसको कोही साभीदार छैन, त्यसैको लागि समस्त सत्ता र समस्त प्रशंसाहरू छन् र त्यो समस्त कुराहरूमाथि सामर्थ्यवान छ ।

(छ) नफिली नमाज र रात्रीका नमाजहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) सामान्य सुन्नतहरू र नफिली नमाजहरू जसको कुनै कारण हुँदैनथ्यो त्यसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो घरमा नै आयोजित गर्थे, यस्तै मग़रिबको सुन्नतलाई पनि घरमा नै पढ्थे ।

(२) र नगरमा भएको बेला अर्थात यात्रामा नभएको बेला विशेषरूपले दश रक़अत पढ्थे: दुई रक़अत जुहर नमाजभन्दा पहिला, र दुई रक़अत त्यस पश्चात, र दुई रक़अत मग़रिब पश्चात, र दुई

□ जादुल मआद १/३११ ।

रकअत इशा नमाज पश्चात, र दुई रकअत फज्र नमाजभन्दा अघि ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम फज्रका सुन्नतहरूलाई नियमित पढ्थे अरु नफिली नमाजहरूको तुलनामा, र फज्रको सुन्नत र वित्रको नमाजलाई कहिले पनि त्याग्दैनथे चाहे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्रामा किन नहोउन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमद्वारा यो प्रमाणित छैन कि यी दुवै बाहेक कुनै अरु सुन्नते मुवक्कदालाई (नियमित पढिने सुन्नतहरूलाई) यात्रामा पनि पढेका होउन् ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम फज्रको सुन्नत पढे पश्चात आफ्नो दायाँ कोल्टे धरतीमाथि लेट्दथे ।

(५) र कहिलेकाहिँ जुहर नमाजभन्दा अघि चार रकअत पढ्थे, र एक दिन जब जुहर पश्चातको दुई रकअत छुटिसकेको थियो त त्यसको कजा फज्र नमाज पश्चात गरेका थिए ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रात्रीका अधिकांश नमाजहरूलाई उभेर नै पढथे, तर कहिलेकाहिँ बसेर पाठन गर्थे अनि जब पाठन समाप्त हुनुमा केही श्लोकहरू बाँकी रहन्थ्यो त उभिहाल्थे, अनि रुकूअ गर्थे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम (रात्रीमा) आठ रकअत पढथे जसमा प्रत्येक दुई रकअत पश्चात सलाम फेर्थे, अनि पाँच रकअत निरन्तर एकै चेटि पढेर वित्र गर्थे अर्थात पाँचौँ रकअतबीच नबसिकन् अन्त्यमा मात्र बस्थे, अथवा नौ रकअतद्वारा वित्र पढथे जसमध्ये मात्र आठौँ रकअतमा नै बस्थे अनि बिना सलाम फेरिकन् उठिहाल्थे अनि नव्वौँ रकअत पढेर तशहहुदमा बस्थे, अनि सलाम फेर्थे, अनि सलाम फेरे पश्चात दुई रकअत बसेर पढथे, अथवा नौ रकअत भैँ सात रकअतद्वारा वित्र गर्थे, अनि त्यस पश्चात पनि दुई रकअत बसेर पढथे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिले रात्रीको आरम्भमा वित्र पढथे त कहिले मध्यरात्रीमा

वित्र गर्थे त कहिले रात्रीको अन्तिम भागमा गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छः

" اجعلوا آخر صلاتكم بالليل وترا " (بخاري,
مسلم)

अर्थ : तिमीहरू आफ्नो रात्रीको अन्तिम नमाज वित्रलाई नै बनाउनु । (बुखारी, मुस्लिम)

(९) र वित्र पश्चात दुई रकअत बसेर पढ्थे त कहिले पाठन बसेर गर्थे अनि जब रुकूअ गर्नु हुन्थ्यो त उभेर रुकूअ गर्थे ।

(१०) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि निद्रा अधिपत्यवान भइहाल्थ्यो वा उहाँलाई कुनै कष्ट हुन्थ्यो त दिनमा १२ रकअत नफिली नमाज पढ्थे ।

(११) र रात्रीको नमाजमा एउटै श्लोकलाई यति दोहोर्न्याउँथे कि बिहान भइहाल्थ्यो ।

(१२) र कहिले रात्रीको नमाजमा कुरआनको पाठन ठूलो स्वरमा त कहिले मसिनो स्वरमा गर्थे, र कहिले नमाजलाई लामो त कहिले सानो गर्थे ।

(१३) र वित्रको नमाजमा सब्बेहिस्मा रब्बिकल् अअ्ला र कुल हुवल्लाहु अहद र सूतुल् काफिरूनको पाठ गर्थे, र जब सलाम फेरथे त तीन पटक भन्थे: सुबहानल् मलेकिल् कुदूस, र तेस्रो पटक यसलाई भन्दा स्वरलाई अलि तानेर उच्च पार्थे । (अबू दाऊद, नेसाई, इब्ने माजा)

(३) जुमआको नमाजमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जुमआको दिनलाई मर्यादित र श्रेष्ठ दिन मान्थे, र त्यसलाई केही कार्यद्वारा विशिष्ट गर्थे जसमध्ये केही निम्न हुन्: त्यस दिन स्नान गर्थे, र त्यस दिन आफ्नो सबैभन्दा राम्रो लुगा लगाउँथे, र खुत्वामा (जुमआको दिन दिने पर्वचन) चुप लाग्नु र नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि अत्याधिक दरुद सलाम पठाउने कार्यलाई विशिष्ट गर्थे ।

(२) र जब सबै सहाबीहरू भेला भइहाल्थे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूको माझमा पुगेो वित्तिकै सलाम भन्थे, अनि मिम्बरमाथि चढ्थे (काठको कुर्सी भै बनाइएको वस्तु जसमाथि चढेर पर्वचन दिइन्छ), अनि उनीहरूतिर अनुहार गरेर सलाम भन्थे, अनि मिम्बरमाथि बस्थे, अनि हजरत

□ जादुल मआद १/३५३ ।

विलाल अजान भन्थे, अनि जब अजान पूर्ण भइहाल्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम बिना कुनै विलम्ब उभिहाल्ये र खुत्वा दिन्थे, र मिम्बरलाई प्रयोग गर्नुभन्दा अघि कुनै लष्टी धनुष आदिको सहारा लिन्थे ।

(३) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उभेर खुत्वा दिन्थे अनि केही समयको लागि बसिहाल्ये, अनि फेरि उभेर दोस्रो पटक खुत्वा दिनथाल्ये ।

(४) र आफूसित निकट रहने र खुत्वाको समय चुप लागेर बस्ने आदेश गर्थे, र यो बताउँथे कि यदि कसैले आफ्नो भाइलाई यो भनोस् कि: चुप लाग, त त्यस मान्छेले पनि अनुचित कार्य गर्थ्यो, र जसले अनुचित कुरा गर्थ्यो त्यसको जुमआको नमाज भएन ।

(५) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खुत्वा दिन्थे त उहाँका दुवै आँखा रातो भइहाल्ये, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको स्वर उच्च भइहाल्यो मानो उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै सेनाबाट सावधान गर्नेवाला मान्छे भइहाल्ये ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो खुत्वामा भन्थे: “अम्मा बअ्द” अर्थात तत्पश्चात, र खुत्वा सानो एवं संक्षिप्त र नमाज लामो गर्थे ।

(७) र खुत्वामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्ना साथीहरूलाई इस्लामका आधार र विधानहरूबारे बताउँथे, र आदेश दिने कुराको आदेश गर्थे र रोक्ने कुराहरूबाट रोक्दथे ।

(८) र यदि कुनै आवश्यकता आउँथ्यो भने खुत्वामा कटाच्छ, पनि गर्थे अर्थात खुत्वालाई केही समयको लागि अवलम्बित पनि गर्थे, र यस्तै कुनै प्रश्न गरिएको खण्डमा त्यसको उत्तर दिनुतर्फ लाग्थे, अनि पुनः खुत्वालाई निरन्तरता दिन्थे । र कहिलेकाहिँ कुनै आवश्यकता परेमा मिम्बरबाट भरेर त्यस आवश्यकतालाई पूर्ण गरी पुनः मिम्बरमा फर्कन्थे, र खुत्वामा वर्तमानका समस्याहरूबारे उपदेश गर्थे, यसर्थ कसैलाई निर्धन हेर्ने भने त्यसमाथि दान गर्नुतर्फ प्रेरित गर्थे ।

(९) र खुत्वा दिदा अल्लाहको वर्णन आएमा शहादतको औलाले संकेत पनि गर्थे, र यदि

अन्नकाल परेको हुन्थ्यो भने खुत्वामा नै वर्षाको याचना गर्नथाल्थे ।

(१०) र जब जुम्आको नमाज पढिहाल्थे त आफ्नो कोठामा प्रवेश गर्थे, अनि दुई रक्अत सुन्नत पढ्थे, र जुमआको नमाज पढेका मानिसहरूलाई त्यस पश्चात चार रक्अत सुन्नत पढने आदेश गर्थे ।

(४) दुवै ईदमा (पर्वमा) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दुवै ईद (ईदुल् फित्र अर्थात् रमजान पश्चात आउने ईद, र ईदुल अजहा अर्थात् कुर्बानीको ईद) को नामज नमाज पढ्ने ठाउँमा नै पढ्थे, र त्यसमा (ईदमा) आफूसित भएको सर्वोत्कृष्ट लुगा लगाउँथे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ईदुल् फित्रको दिन ईदगाह जानुभन्दा अघि केही खजूरहरू खाएर निस्कन्थे, र विसम खजूर नै खान्थे । र ईदुल् अजहाको दिन बिना कुनै कुरा खाइकन् ईदगाह जान्थे, अनि नमाज पढेर आए पश्चात आफ्नो कुर्बानीबाट नै खान्थे । र ईदुल फित्रको नमाजमा अलि विलम्ब गर्थे र कुर्बानीको पर्वको नमाज जल्दी पढ्थे ।

□ जादुल मआद १/४२५ ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ईदगाहतिर पैदल चलेर जान्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सानो लट्टी पनि लगिन्थ्यो, अनि जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाज पढने स्थानसम्म पुगिहाल्थे त त्यस लट्टीलाई गाडिन्थ्यो जसलाई सुतरा बनाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाज पढाउँथे ।

(४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाज पढने ठाउँमा (ईदगाहमा) पुग्थे त विन अजान र इकामत भनिकन् नमाज पढाउँथे, र नमाज हुन् गइरहेको छ यो वाक्य पनि भन्दैनथे, र यस नमाजको अधि वा पछि नत उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नै कुनै नमाज पढेका छन् नत उहाँका साथीहरूले नै कुनै नमाज पढेका छन् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खुत्वा दिनुभन्दा अधि नै दुई रकअत नमाज पढाउँथे जसमा तकबीरतुल एहरामको साथ सात अन्य तकबीरहरू पनि भन्थे, र प्रत्येक तकबीरबीच अलि कति चुप लाग्दथे तर त्यस अवधिमा कुनै दुआ पढ्दैनथे, नत कुनै दुआ पढ्नु उहाँबाट प्रमाणित नै

छ, र जब समस्त तकबीर भनेर सम्पन्न गर्थे त पाठन आरम्भ गर्थे, अनि पाठन पूर्ण गरे पश्चात तकबीर भनेर रुकूअ गर्थे, अनि दोस्रो रक्अतमा निरन्तर पाँच तकबीर भन्थे, अनि पाठन गर्थे, अनि जब नमाज पूर्ण गरिहाल्थे त मान्छेहरूतिर अनुहार गरेर खुत्वा दिन्थे यस्तो अवस्थामा कि मानिसहरू नमाजका पंक्तिहरूमा नै बसेका हुन्थे, अनि उनीहरूलाई सदउपदेश गर्थे र राम्रो कुराको आदेश गर्थे र कुकर्मबाट रोक्दथे । र यस नमाजमा सूरतु काफ र इक्तरबतिस्साअहको पूर्ण पाठन गर्थे, र कहिलेकाहिँ सूरतुल् अत्ला र सूरतुल् गाशियाको पनि पाठन गर्थे ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम धरतीमाथि उभेर खुत्वा दिन्थे किनकि त्यस समय मिम्बर थिएन ।

(७) र ईदको खुत्वालाई उभेर सुन्नुको पनि अनुमति दिएका छन्, यस्तै यदि ईदको दिन जुमआको दिन हो भने जुमआ नपढनुको पनि अनुमति दिएका छन् ।

(द) र ईदको नमाजको लागि जाँदा फर्कदा भिन्न
भिन्न बाटोबाट आवत जावत गर्थे ।

(५) ग्रहण लागेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) जब सूर्य ग्रहण लाग्दथ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भयभीत भएर तीव्रताले मस्जिदतिर जान्थे यस्तो अवस्थामा कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको लुंगी भूईंमा घिसर्दै जान्थ्यो, अनि दुई रकअत नमाज पढाउँथे, पहिलो रकअतमा सूरतुल् फातिहाको साथ कुनै ठूलो सूरतको पाठन गर्थे, र पाठन ठूलो स्वरमा गर्थे, अनि रुकूअ् गर्थे, तर यस रुकूअलाई पनि लामो गर्थे, अनि रुकूअबाट उठ्थे अनि फेरि उभेर पाठन गर्न थाल्थे र यस रुकूअबाट उठे पश्चात यो भन्थे: “समिअल्लाहु लेमन हमिदह, रब्बना वलकल् हम्द” अर्थात् जसले अल्लाहको प्रशंसा गर्‍यो त्यसको प्रशंसालाई अल्लाहले सुन्यो हे हाम्रो प्रतिपालक तिम्रै लागि समस्त प्रशंसाहरू छन् । अनि यस पाठनलाई पहिलो पाठनभन्दा सानो गर्थे,

□ जादुल मआद १/४३३ ।

अनि फेरि रुकूअ् गर्थे तर यो रुकूअ् पहिलो रुकूअ् जति लामो रुकूअ् हुँदैन्थ्यो, अनि ढोग गर्थे र अलि लामो ढोग गर्थे, अनि यसै तरिकाले दोस्रो रकअत पनि पढ्थे । यसर्थ प्रत्येक रकअतमा दुई रुकूअ् र दुई पटक ढोग गर्थे, अनि नमाज सम्पन्न गरेर प्रभावशाली खुत्वा दिन्थे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले ग्रहण लागेमा अल्लाहको बेस्सरी गुणगान गर्नु, र तौबा क्षमायाचना गर्नु, र दान एवं दास मुक्त गर्ने आदेश दिनु भएको छ ।

(६) वर्षा माँगनुको नमाजमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खुत्वा दिने समय मिम्बरमाथि नै वर्षाको लागि याचना गर्थे, र जुमआ बाहेकका दिनहरूमा पनि वर्षाको याचना गर्थे, र मस्जिदमा बसेको अवस्थामा पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले वर्षाको याचना गर्नु भएको छ, र यो यसरी कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो दुवै हात उठाएर महान अल्लाहसित वर्षाको लागि याचना गर्थे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम वर्षाको याचनामा यो दुआ गरेका छन्:

" اللَّهُم اسق عبادك وبهائمك وانشر رحمتك
وأحي بلدك الميت " (أبو داؤد) "اللهم اسقنا

□ जादुल मआद १/४३९ ।

غيثا مغیثا مریئا مریعا نافعا غیر ضار، عاجلا غیر آجل" (أبو داؤد)

अर्थ : हे अल्लाह आफ्नो भक्तहरू र जनावरहरूलाई जल प्रदान गर, र आफ्नो दयाको वर्षा गर, र मृतक पृथ्वीलाई जीवित पार । (अबू दाऊद) हे अल्लाह हामीमाथि स्वच्छ अधिक र लाभदायक वृष्टि अवतरित गर जुनकि हाम्रो लागि हितकर होस् कष्टकर नहोस्, र जुन शीघ्र अवतरित होस् विलम्बले होइन । (अबू दाऊद)

(३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हुरीबतास बादल र मेघलाई हेर्ने त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अनुहारमा त्यसको प्रभावलाई हेरिन्थ्यो, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अधिपछि हिंडडुल गरिरहन्थे, अनि जब वृष्टि हुन्थाल्थ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अनुहार (प्रसन्नताले) दमकन थाल्थ्यो ।

(४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम वृष्टि हुँदा हेर्ने त भन्थे: “हे अल्लाह यसलाई हितकर

बनाइदेऊ”,[□] र आफ्नो लुगालाई यसरी फिजाउँथे कि त्यसमा पानी परोस्, त जब यसबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित सोधियो त उहाँले भने:

"لَأَنَّهُ حَدِيثٌ عَهْدٌ بِرَبِّهِ" (مسلم)

अर्थ : “किनकि यो अहिले आफ्नो प्रतिपालक निकटबाट आएको छ ।” (मुस्लिम)

(५) र जब वृष्टि अत्याधिक भयो त मानिसहरूले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित त्यसलाई रोक्ने आग्रह गरे, त उनीहरूको लागि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यसरी दुआ गरे:

"أَللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا، أَللَّهُمَّ عَلَى الظَّرَابِ،
وَالْأَكَامِ، وَالْجِبَالِ، وَبِطُونَ الْأَوْدِيَةِ، وَمَنَابِتِ
الشَّجَرِ" (بخاري، مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह यस वर्षालाई हामीहरू वरिपरि भएका स्थानहरूतिर लगाइदेऊ र यसलाई

□ बुखारी, मुस्लिम ।

हामीहरूबाट हटाइदेऊ, हे अल्लाह यस वृष्टिलाई
पर्वत,ढिस्को, घाटी, र रुख उब्जने ठाउँहरूमा (
जंगलमा) वर्षाऊ । (बुखारी, मुस्लिम)

(७) भयत्रासको नमाजमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) जब शत्रु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम र किब्लावीच हुन्थ्यो त यस्तो अवस्थामा मुसलमानहरूलाई आफू पछाडि दुई पंक्ति बनाउने आदेश गर्थे, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहु अक्बर भन्थे, अनि पछाडि भएका सबै मानिसहरू पनि अल्लाहु अक्बर भन्थे, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रुकूअ् गर्थे र उहाँको पछाडि भएका समस्त मानिसहरू पनि रुकूअ् गर्थे, अनि मात्र पहिलो पंक्तिमा भएकाहरू उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथ ढोग गर्थे र आर्को पंक्तिमा भएका मानिसहरू शत्रुको सामुन्ने उभेको अवस्थामा नै रहन्थे, अनि जब पहिलो पंक्तिमा भएका मानिसहरू ढोग पूर्ण गरिहाल्थे त दोस्रो पंक्तिमा भएका मानिसहरू दुई ढोग गर्थे, अनि

□ जादुल मआद १/५१० ।

पहिलो पंक्तिका मानिसहरू पछाडि जान्थे र दोस्रो पंक्तिका मानिसहरू पहिलो पंक्तिमा आउँथे ताकि पहिलो पंक्तिको श्रेष्ठता दुवै समूहलाई प्राप्त भइहालोस्, र दोस्रो पंक्तिमा भएकाहरू पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथ दुई ढोग गर्न सक्नु, अनि जब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रुकूअ् गर्थे त सबै उस्तै गर्थे जसरी पहिलो रकूअतमा गरेका थिए, अनि जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तशहहुदमा बस्थे त पछिल्लो पंक्तिमा भएकाहरू पनि ढोग गरिहाल्थे अनि सबैको साथमा तशहहुदमा बस्थे, अनि सबै एकसाथ सलाम फेर्थे ।

(२) तर यदि शत्रु किब्लातिर हुँदैनथ्यो त कहिलेकाहिँ उनीहरूलाई (सहाबाहरूलाई) दुई समूहमा गरिदिन्थे जसमध्ये एउटा समूह शत्रुको मद्देमुकाबिल (सामुन्ने) रहन्थ्यो, र आर्को समूह उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथ नमाज कायम गर्थ्यो, अनि जब यो समूह रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथ एक रकूअत पूर्ण गरिहाल्थ्यो, त दोस्रो समूह उनीहरूको स्थानमा आउँथ्यो र उहाँको साथमा

दोस्रो रक्अत पढ्थ्यो, अनि जब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सलाम फर्थे त दुवै समूह बाँकी बचेको नमाजलाई पूर्ण गर्थे ।

(३) र कहिलेकाहिँ यस्तो गर्थे कि एउटा समूहलाई एक रक्अत पढाउँथे, अनि जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दोस्रो रक्अतको लागि उभ्थे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमपछि भएका मानिसहरू आफ्नो दोस्रो रक्अत पनि पूर्ण गर्थे उहाँको रुकूअमा जानुभन्दा अघि नै, अनि दोस्रो समूह उहाँको पछाडि आउँथ्यो र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथमा दोस्रो रक्अत पूर्ण गर्थ्यो अनि जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तशहहुदमा बस्थे त यो समूह पनि छुटेको रक्अतलाई पूर्ण गर्थ्यो अनि जब यिनीहरू पनि तशहहुदमा बसिहाल्थे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सलाम फर्थे ।

(४) र कहिलेकाहिँ एक समूहलाई दुई रक्अत पढाएर सलाम फर्थे, अनि दोस्रो समूह आउँथ्यो अनि उनीहरूलाई पनि दुई रक्अत पढाएर सलाम फर्थे ।

(५) र कहिलेकाहिँ एउटा समूहलाई एक रकअत पढाउँथे अनि त्यो समूह गइहाल्थ्यो र कजा गर्दैनथ्यो, अनि दोस्रो समूह आउँथ्यो र उनीहरूलाई पनि एक रकअत पढाउँथे, अनि यिनीहरू पनि आर्को रकअतको कजा गर्दैनथे, त रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको दुई रकअत हुन्थ्यो र उनीहरूको मात्र एक एक रकअत ।

(द) मृतक शव (जनाजा) को कफन दफनको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) जनाजाको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति अरु समस्त जातिहरूभन्दा परिपूर्ण थियो मृतक र त्यसको जहान परिवारहरूमाथि र त्यसका आफन्तीहरूमाथि उपकार गर्नुमा, र जसमध्ये उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सर्वप्रथम यो कार्य हो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मान्छेको विरामीको अवस्थामा नै त्यससित मिल्नुको लागि जान्थे, र त्यस विरामीलाई प्रलय र परलोकको सम्भना गराउँथे, र त्यसलाई वसीयत गर्नुतर्फ र प्रयाश्चित गर्नुतर्फ प्रेरित गर्थे, र जसको मृत्यु निकट आइपुगेको हुन्थ्यो त्यसलाई लाइलाहा इल्लल्लाह

□ जादुल मआद १/४७९ ।

भन्नुको परामर्श दिन्थे ताकि त्यसको अन्तिम कुरो लाइलाहा इल्लल्लाह नै होस् ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सबैभन्दा अधिक अल्लाहले तोकेको भाग्यबाट सन्तुष्ट र राजी हुनेवाला थिए र त्यसको अत्याधिक प्रशंसा गर्नेवाला थिए, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पनि आफ्नो छोरा इब्राहीमको मृत्यु भएमा रोएका थिए त्यससित उहाँको प्रेम स्नेह र करुणा हुनुको कारण, जबकि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको हृदय अल्लाहले तोकेको भाग्यबाट सन्तुष्ट थियो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको जिब्रो अल्लाहको प्रशंसा र गुणगानमा व्यस्त हुन्थ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे:

"تدمع العين ويحزن القلب ولا نقول إلا ما يرضى الرب" (بخاري، مسلم)

अर्थ : आँखाबाट आँसु बग्दछ र हृदय शोकाकुल हुन्छ तर हामी मात्र त्यही भन्छौं जुन हाम्रो प्रतिपालकलाई राजी गरोस् । (बुखारी, मुस्लिम)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले गालमा हान्नु र मृतकको विशेषताहरूलाई वर्णन गर्दै चिचाउनु विलाप गर्नु र नौहा गर्नुबाट मनाही गरेका छन् ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिकामध्ये यो पनि हो कि मृतकको स्नान स्वच्छता र कफन दफन गर्नुमा हतार गरियोस् ।

(५) र मृतकको आँखालाई बन्द गरिदिनु र त्यसको अनुहारलाई ढाँकिदिनु पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको कार्यशैलीमध्येको थियो ।

(६) र कहिलेकाहिँ रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृतकलाई चुम्बन पनि लिनथे ।

(७) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृतक शवलाई तीन पटक वा पाँच पटक वा जति पटक स्नान गराउने मान्छे उचित मानोस् त्यति पटक स्नान गराउने आदेश गर्थे, र यो आदेश गर्थे कि स्नान गराउनेक्रमको अन्तिम पटकमा काफूर (कपूर) लाई मिसाई स्नान गराइयोस् ।

(८) र धर्मयुद्धमा शहीद भएका मानिसहरूलाई स्नान गराइदैनथ्यो बरु उनीहरूबाट शस्त्र र परिधानलाई निकालेर तिनीहरूलाई त्यसै कपडामा दफनाइन्थ्यो, र तिनीहरूमाथि जानाजाको नमाज पनि पढिदैनथ्यो ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले एहरामको अवस्थामा मरेका मानिसहरूलाई बयर मिसाएको पानीबाट स्नान गराउने आदेश गरेका छन्, र उनीहरूलाई मात्र एउटै कपडामा दफनाइन्छ, र उनीलाई सुगन्ध लगाउनु वा उनीहरूको टाउकोलाई छोप्नुबाट मनाही गरेका छन् ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृतकको वली (सरपरस्त) लाई यो आदेश गर्थे कि त्यसको राम्रो कफनको व्यवस्था गरोस्, र कफनको कपडा सेतो होस्, तर उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कफनमा अत्याधिक खर्च गर्नुबाट पनि रोकेका छन् ।

(११) र यदि कफन सानो भइहाल्थ्यो भने मृतकको टाउकोलाई ढाँकेर पाइलालाई घाँसद्वारा छोपिदिने आदेश गर्थे ।

(क) मृतक शवमाथि नमाज पढाउनेबारे रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृतकमाथि नमाज मस्जिद बाहिर पढ्थे, र कहिलेकाहिँ मस्जिदमा पनि पढ्थे तर यस्तो कहिलेकाहिँ मात्र गर्थे ।

(२) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष कुनै जनाजा (मृतक शव) ल्याइन्थ्यो त भन्थे: “के त्यसमाथि कुनै श्रृण छ ?” □ त यदि त्यसमाथि श्रृण हुँदैनथ्यो भने त्यसको जनाजाको नमाज पढाउँथे र यदि त्यसमाथि श्रृण हुन्थ्यो भने त्यसको जनाजाको नमाज पढाउँदैनथे, बरु आफ्नो साथीहरूलाई आदेश गर्थे कि तिमीहरू यसको जनाजाको नमाज

□ जादुल मआद १/४८५ ।

□ बुखारी, मुस्लिम ।

पढिहाल । र जब अल्लाहले उहाँलाई विजय प्रदान गऱ्यो र आफ्नो अपार अनुग्रहद्वारा अनुग्रहित गऱ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम श्रृणीको जनाजा पनि पढाउँथे र त्यसको श्रृणलाई स्वयम् चुक्ता गर्थे, र त्यसले छाडेको माललाई त्यसका वारिसहरूको लागि छाडिदिन्थे ।

(३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जनाजाको नमाज आरम्भ गर्थे त तक्बीर भनेर अल्लाहको प्रशंसा गरेर दुआ पढ्थे, र जनाजाको नमाजमा चार तक्बीर भन्थे, र कदाचित कहिलेकाहिँ पाँच तक्बीर पनि भनेका छन् ।

(४) र मृतकको लागि पूर्ण निष्ठाको साथ याचना गर्ने आदेश गर्थे, र जुन दुआ यस सन्दर्भमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित प्रमाणित छ निम्नमा वर्णित छः

" **أَللّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأُنْتَانَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، أَللّهُمَّ مِنْ أَحَبِّيْتِهِ مَنْ أَحَبِّيْتِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفِّيْتِهِ مَنْ**

فتوفه على الإيمان، اللهم لا تحرمنا أجره ولا
تفتنا بعده" (ترمذي، نسائي، ابن ماجه)

अर्थ : हे अल्लाह हाम्रा मृतक र जीवितहरूलाई, र हाम्रा साना र ठूलाहरूलाई, र हाम्रा स्त्री र पुरुषहरूलाई, र हाम्रा उपस्थित एवं अनुपस्थितहरूलाई क्षमा प्रदान गरिदेऊ, हे अल्लाह हामीमध्ये जस जसलाई जीवित राख्दछौ भने त्यसलाई इस्लाममाथि जीवित राख, र हामीमध्ये जस जसलाई मृत्यु प्रदान गर्नेछौ ईमानमाथि मृत्यु प्रदान गर्नुहोला, हे अल्लाह हामीलाई त्यसको पुण्यबाट वंचित नगर्नु, र त्यस पश्चात हामीलाई दिग्भ्रमित नगर्नु । (तिर्मिजी, नेसाई, इब्ने माजा)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले गरेका दुआहरूमध्ये यो पनि हो:

" اللهم اغفرله، وارحمه، وعافه واعف عنه،
وأكرم نزله، ووسع مدخله، واغسله بالماء
والثلج والبرد، ونقه من الخطايا كما ينقى الثوب
الأبيض من الدنس، وأبدله دارا خيرا من داره،

وأهلا خيرا من أهله، وزوجا خيرا من زوجته،
وأدخله الجنة وأعدّه من عذاب القبر ومن عذاب
النار" (مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह त्यसलाई क्षमा प्रदान गर र त्यसमाथि दया गर, र त्यसका पापहरूलाई नष्ट गरिदेऊ, र त्यसको अतिथि सत्कार गर, र त्यसको बास स्थानलाई फराकिलो गरिदेऊ, र त्यसलाई पानी असिना र हिउँद्वारा स्वच्छ पारिदेऊ, र त्यसलाई पापहरूबाट उस्तै स्वच्छ पारिदेऊ जसरी सेतो लुगालाई फोहारबाट स्वच्छ गरिन्छ, र त्यसलाई यस घरभन्दा राम्रो घर, र यस परिवारभन्दा राम्रो परिवार, र यस स्वास्नीभन्दा राम्रो स्वास्नी प्रदान गर, र त्यसलाई स्वर्गमा प्रवेश गराऊ र चिहान एवं नर्कको आगोबाट (यातनाबाट) सुरक्षित गरिदेऊ । (मुस्लिम)

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जनाजाको नमाज पढाउनुको लागि पुरुषको टाउको निकट र महिलाको कम्मरको निकट उभ्ये ।

(६) र बालकको पनि जनाजाको नमाज पढाउँथे तर आत्महत्या गर्ने मान्छे र युद्धमा पाइएको मालमा विश्वासघात गर्ने मान्छेको जनाजाको नमाज पढाउँदैनथे ।

(७) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले त्यस महिलाको जनाजाको नमाज पनि पढेका थिए जुन जुहनी गोत्रकी थिई, र जसलाई मृत्युदण्ड दिइएको थियो (व्यभिचारको दण्डमा) ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नजाशी नामक राजाको पनि (गायबाना) जनाजाको नमाज पढनु भएको थियो (अनुपस्थित मृतक शवको जनाजाको नमाज), तर उहाँको यो तरिका थिएन कि कुनै अनुपस्थित मृतक शवको जनाजाको नमाज पढुन् ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि जब कुनै जनाजाको नमाज छुटिन्थ्यो त त्यसको चिहानमा गएर जनाजाको नमाज पढ्थे ।

(ख) मृतकलाई दफनाउने सम्बन्धि कुराहरूबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब जनाजाको नमाज पढेर सम्पन्न गर्थे त मृतक शवको साथ पैदल चलदै कब्रस्तानसम्म जान्थे, र सवार मान्छेको लागि सुन्नत यो हो कि त्यो मृतक शवभन्दा पछाडि नै रहोस्, र यदि मान्छे पैदल छ भने जनाजाको अलि निकट नै रहोस् अब चाहे त्यो जनाजाको अगाडि रहोस् वा पछाडि, दायाँ रहोस् वा बायाँतिर, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जनाजालाई तीव्र गतिले लैजाने आदेश गर्थे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तबसम्म बस्दैनथे जबसम्म जनाजालाई चिहानमा राखिदैनथ्यो ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो आदेश गरेका छन् कि जब कुनै जनाजा गइरहेको होस् त

□ जादुल मआद १/४९८, ५०२ ।

सबै उभिहालनु, तर उहाँसित यस्तो अवस्थामा बसिरहनु पनि प्रमाणित छ ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि आदेश थियो कि मृतकलाई नत सूर्य उदय हुने समय नत सूर्य अस्त हुने समय नत दिनको माध्यसमयमा दफनाइयोस् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धतिमध्ये यो पनि हो कि चिहान लहदवाला बनाइयोस् जसलाई हाम्रो देशमा बगली कब्र भनिन्छ । (अर्थात् चिहान खनेर त्यसको तल दायाँतिर मृतकलाई राख्ने स्थान बनाइयोस्) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो आदेश गर्थे कि चिहानलाई गहिरो र फराकिलो बनाइयोस् र मृतकको टाउको एवं पाइला हुने ठाउँलाई फराकिलो गरियोस् ।

(६) र जब मृतकलाई दफनाइन्थ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृतकको टाउको भएको दिशाबाट तीन पटक माटो हाल्थे ।

(७) र जब दफनाउने कार्य पूर्ण भइहाल्यो त त्यसको चिहान निकट उभेर त्यसको दृढताको लागि याचना गर्थे, र आफ्ना साथीहरूलाई पनि यस कार्यको आदेश गर्थे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नत चिहान निकट पाठन नै गर्थे नत मृतकलाई तलकीन नै गर्थे । □

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृतकको विशेषता वा अवगुणलाई वर्णन गर्दैनथे, नत त्यसको मृत्युको एलान नै गर्थे, र यस्तो गर्नुबाट मनाही पनि गर्थे ।

□ तलकीनको अर्थ हो कि: मृतकलाई दफनाए पश्चात लाइलाहा इल्लल्लाहको परामर्श दिनु, त यो मृतकलाई दफनाए पश्चात गर्नु हराम छ किनकि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यस्तो गरेका छैनन् किनकि त्यसमा प्राण छैन त यसको कुनै लाभ छैन, यस्तै मृतक हामीहरूको आवाज पनि सुन्दैन र यदि हामी यो मानिहालौं कि त्यो सुनिराखेको छ तैपनि त्यो केही गर्न सक्दैन किनकि त्यो क्रमभूमिबाट फर्कि सक्थ्यो अब यसको त्यसलाई कुनै लाभ पुग्ने छैन, हो त्यसको मृत्युको समय त्यसलाई तलकीन गर्न सकिन्छ जस्तो रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले गर्नु भएको छ, र यस कुराको प्रमाण धेरै हदीसहरूबाट मिल्दछ । यसर्थ हामीलाई पनि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सरह गर्नु नै उचित छ । (अनुवादक)

(ग) कब्रस्तानसित सम्बन्धित र संवेदना व्यक्त गर्ने कुराहरूसित सम्बन्धित कार्यहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका: □

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नत चिहानलाई उच्च गर्थे नत त्यसलाई पक्की बनाउँथे, नत त्यसमाथि कुनै कुब्बा गुंबद ... आदि बनाउँथे ।

(२) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले हजरत अली रजिअल्लाहो अन्होलाई यमनतिर यो आदेश दिएर पठाए कि उनी जुनसुकै प्रतिमालाई हेरुन् त्यसलाई भाँचिदेउन्, र जुनसुकै उच्च चिहानलाई हेरुन् त्यसलाई बराबर गरिदिउन्, यसर्थ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सुन्नत यो नै हो कि चिहानलाई उच्च नगरियोस् ।

(३) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले चिहानलाई पक्की बनाउनुवाट र त्यसमाथि कुनै निर्माण गर्नु र त्यसमाथि नाम आदि लेख्नुवाट मनाही गरेका छन् ।

□ जादुल मआद १/५०४ ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो तालिम दिन्थे कि जुन मान्छे चिहानको पहिचानको लागि कुनै चिन्ह लगाउन चाहोस् त्यो त्यसमाथि ढुंगा राखेर चिन्ह लगाओस् ।

(५) र चिहानहरूलाई मस्जिद बनाउनुबाट, र त्यसमाथि दियो आदि जलाउनुबाट उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले मनाही गरेका छन्, र यस्ता क्रियाकलाप गर्नेहरूलाई धिक्कृत गरेका छन् ।

(६) र चिहानतिर अनुहार गरेर नमाज पढनुबाट पनि रोकेका छन्, र यस कुराबाट पनि रोकेका छन् कि त्यसमाथि मेला लगाइयोस् वा त्यसमाथि उत्सव मनाइयोस् ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि भनाई छ कि नत चिहानको अवहेलना गरियोस् नत त्यसमाथि हिंडियोस्, नत त्यसमाथि बसियोस् नत त्यसमाथि अडेस लगाइयोस्, नत त्यससित श्रद्धा नै राखियोस् ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्ना साथीहरूको चिहान निकट जान्थे उनीहरूको लागि

दुआ गर्नुको लागि । र चिहानको जियारत गर्ने मान्छेको लागि सुन्नत यो छ कि त्यो यो दुआ गरोस्:

"السلام عليكم أهل الديار من المؤمنين
والمسلمين، وإنا إن شاء الله بكم لاحقون، نسأل
الله لنا ولكم العافية" (مسلم)

अर्थ : अल्लाहको प्रशान्ति अवतरित होस् आस्थावान र मुसलमानहरूको बासस्थानमाथि, र अल्लाहले चाहेकोमा हामी पनि तिमीहरूसित शीघ्र नै भेट्ने छौं, र हामी आफू स्वयम्को लागि र तिमीहरूको लागि अल्लाहसित क्षमा र दयाको याचना गर्दछौं । (मुस्लिम)

(९) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि तरिका थियो कि मृतकको परिवारसित संवेदना व्यक्त गर्थे, र जब संवेदना व्यक्त गर्नुको लागि मृतकको घर आउँथे त उनीहरूको घरमा अथवा त्यसको चिहान निकट कुरआनको पाठन गर्दैनथे ।

(१०) र मृतकका परिवारहरूको लागि भोजनपान गर्ने सबैलाई आदेश गर्थे ताकि मृतकका परिवारहरू सबैको खानपानको प्रबन्ध गर्नुको कष्ट नभोगुन्, यस्तो थियो उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको धारणा र दयादृष्टि ।

(९) दान जकात (धर्मदाय) को बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(क) धर्मदाय (जकात) को बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:

(१) त जकातको निर्धारित मात्रा त्यसको मूल्यांकन र त्यसलाई निष्कासित गर्ने समयको बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका निर्देशनहरू अति परिपूर्ण छन् । र इस्लामीय विधानानुसार कसमाथि यो जकात अनिवार्य छ र कसलाई दिइन्छ, र यस विषयमा धनवाला र गरिब दुवैको हितको उत्तम तरिकाले रियायत गरिएको छ । यसर्थ धर्मदाय दिनु समृद्धहरूमाथि अनिवार्य गरियो जुन बिना कुनै कष्ट गरिबहरूको आवश्यकतालाई पूर्ण गर्नुको लागि प्रयाप्त हुन्छ ।

□ जादुल मआद २/५ ।

(२) त यदि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कसैलाई जान्दथे कि त्यो जकातको हकदार छ भने त्यसलाई त्यसबाट दिइहाल्थे, र यदि कुनै यस्तो मान्छे जकातको सवाल गन्थ्यो जसको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई कुनै प्रकारको ज्ञान हुँदैनथ्यो त त्यसलाई पनि जकातबाट दिइहाल्थे त्यसलाई यो खबर दिए पश्चात कि समृद्धको जकातमा कुनै अधिकार छैन, वा कुनै यस्तो शक्तिवान होस् जुन कमाई गरेर अर्थात् परिश्रम गरेर जीविका प्राप्त गर्नुमा सूक्ष्म होस् त्यसको पनि जकातमा कुनै हक छैन ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका पनि थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जकात त्यसै देश नगरका मानिसहरूमा वितरण गर्थे जताबाट त्यसलाई लिइन्थ्यो । र जुन त्यहाँबाट बढिहाल्थ्यो त्यसलाई अरु ठाउँहरूमा वितरण गर्थे ।

(४) र जकात असूल गर्नेहरूलाई मात्र ती मानिसहरूतिर पठाउँथे जुन जाहेरी धन अर्थात् जनावर खेतीपाती फलफूलका मालिक हुन्थे ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तौल र माप गर्ने मान्छे, पठाउँथे जुन खजूर र अंगूरको अनुमान लगाउँथे, अनि अनुमान लगाएर त्यसै बमोजिम उनीहरूमाथि जकात अनिवार्य गर्थे ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नत घोडाहरूवाट जकात लिनथे नत दासहरू र खच्चर एवं गद्दाहरूमा जकात लिनथे, नत फलफुल र सब्जीहरूमा जसलाई नत तौल गरिन्छ, नत त्यसलाई भण्डारन गरिन्छ, खजूर र अंगूर बाहेक, यसर्थ यी दुवैमा जकात लिइन्थयो चाहे यो सुख्खा पाकेको होस् वा काँचो, यसमा कुनै विवेध गरिदैनथ्यो ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि पद्धति थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मानिसहरूको सर्वश्रेष्ठ मालालाई जकातमा लिँदैनथे बरु माध्यमाललाई नै लिनथे अर्थात जकातमा लिनै माला नत अत्याधिक राम्रो हुन्थ्यो नत अत्याधिक खराब ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले धर्मदाय दिने मान्छेलाई आफूले दिएको जकातको माललाई किन्नुबाट रोक्दथे, तर यसको साथै यो पनि वैध गरेका थिए कि यदि समृद्धलाई कुनै गरिब जकातको माल उपहारमा देओस् त त्यो त्यसलाई खान सक्छ ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिलेकाहिँ मुसलमानहरूको हितको लागि दानबाट श्रृण तिर्थे, र कहिलेकाहिँ दानलाई दानीहरूबाट उधार पनि लिन्थे ।

(१०) र जब कुनै मान्छे धर्मदाय दिनुको लागि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष आउँथ्यो त त्यसको लागि दुआ गर्थे र भन्थे:

"اللهم بارك فيه وفي إبله" (نسائي)

अर्थ : हे अल्लाह त्यसको मालमा र त्यसको ऊँटहरूमा कल्याण गर । (नेसाई)

र कहिले यो भन्थे:

"اللهم صل عليه" (بخاري، مسلم)

अर्थ: हे अल्लाह त्यसमाथि प्रशान्ति अवतरित गर । (बुखारी, मुस्लिम)

(ख) जकातुल् फित्रको बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:□

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जकातुल् फित्र (फित्रा, रमजानको अन्तिम पाखमा ईदभन्दा एक दुई दिन अघि ईदको सन्दर्भमा निकाल्ने जकात) एक साब् (लगभग २ किलो ५०० ग्राम) जौ, खजूर, पनीर, किश्मिश आदिबाट अनिवार्य गरेका छन् ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि यसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ईदगाह जानुभन्दा अघि नै वितरण गरिदिन्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छ:

□ जादुल मआद २/१८ ।

" من أداها قبل الصلاة فهي زكاة مقبولة، ومن أداها بعد الصلاة فهي صدقة من الصدقات")
 أبو داؤد)

अर्थ : जसले यसलाई (जकातुल फित्रलाई) नमाजभन्दा अघि नै वितरण गर्‍यो त त्यसको लागि यो जकातुल फित्र भयो, र जसले यसलाई नमाजपछि वितरण गर्‍यो त त्यसको लागि यो दानहरूमध्ये एउटा दान सरह छ। (अबू दाऊद)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस जकातुल् फित्रलाई मात्र गरिब निर्धनहरूमाथि वितरण गर्नुमा विशिष्ट गर्थे, र जकातका हकदार आठौं थरीहरूमा यसलाई वितरण गर्दैनथे।

(ग) सामान्य दानको बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे कि सर्वोत्कृष्ट दानी त्यो हो जुन त्यस बस्तुलाई दान

□ जादुल मआद २/२१।

गरोस् जसको त्यो मालिक होस् । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहलले प्रदान गरेको कुनै अनुकम्पाको नत अवहेलना गर्थे नत त्यसलाई अधिक गरेर पेश गर्थे ।

(२) र जसले पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित माँग्थ्यो त्यसलाई दिइहाल्थे, चाहे त्यो थोरै होस् वा अधिक ।

(३) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको प्रसन्नता त्यस व्यक्तिमाथि अधिक हुन्थ्यो जुन दान दिन्थ्यो त्यसलाई लिने मान्छेको मुकाबिलामा (तुलनामा) ।

(४) र जब कुनै मान्छे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित कुनै कुराको प्रश्न गर्थ्यो त त्यस माँग्ने मान्छेलाई आफूमाथि प्राथमिकता दिन्थे र त्यसलाई कहिले कपडा त कहिले आफ्नो खाना पनि दिइहाल्थे ।

(५) र जुन व्यक्ति पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको संगत अख्तियार गर्थ्यो त्यो उदारता गर्नुबाट आफूलाई रोक्न सक्दैनथ्यो ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम थरी थरीका दान गर्थे, कहिले उपहारद्वारा त कहिले दानद्वारा, त कहिले बिना त्यसको मुआवजा (प्रतिफल) लिएर, त कहिले सामान किनि त्यो सामान र त्यसको मूल्य दुवै त्यसलाई दिएर, त कहिले उधार लिए पश्चात त्यसभन्दा अधिक फर्ता गरेर । त कहिले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उपहार लिनथे अनि त्यस उपहार दिने मानिसलाई त्यसको उपहारभन्दा अधिक मूल्यको वस्तु फर्काइदिन्थे ।

(१०) व्रतको बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति

(क) रमजानको व्रतको बारेमा रसूल सल्लल्लाहो
अलैहे वसल्लमको पद्धति:[□]

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि जबसम्म रमजानको चन्द्र नहेरुन् वा कसैले त्यसलाई हेर्ने गवाही नदेओस् तबसम्म रमजानको व्रत बस्दैनथे, बरु शअबान महिनालाई तीस दिनको मानेर त्यसको गणनालाई तीस दिन पूर्ण गर्थे ।

(२) र यस्तै जब शअबान महिनाको तीसौं रात्रीमा बादल छाएको कारण चन्द्र हेरिदैनथ्यो भने शअबानलाई तीस दिनको मानिहाल्थे, र बादलको कारण नत स्वयम् व्रत बस्थे नत कसैलाई व्रत बस्ने आदेश गर्थे ।

□ जादुल मआद २/३० ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका पनि थियो कि यदि दुई जनाले शौवालको चन्द्र हेरेको कुराको गवाही दिन्थे भने उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ईदको लागि निस्कहाल्ये ।

(४) र यदि ईदको समय बिते पश्चात दुई मानिसले चन्द्र हेर्ने गवाही दिन्थे भने उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम स्वयम् व्रतलाई भंग गरिदिन्थे र अरुलाई पनि व्रतलाई भंग गर्ने आदेश गर्थे, र आउनेवाला दिन ईदको समयमा नै ईदको नमाजको आयोजना गर्थे ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम इफ्तारी गर्नुमा हतार गर्थे, र यस्तो गर्नुमा सबैलाई उत्साहित गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सहरी गर्थे र सहरी गर्नुतर्फ उत्साहित गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सहरी विलम्ब गरेर खान्थे र विलम्ब गरेर खानुतिर प्रोत्साहित गर्थे ।

(६) नमाज (मग़रिब) पढनुभन्दा अघि नै उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम इफ्तारी गर्थे, र यदि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई रोतब खजूर (

काँचो खजूरको एक किसिम) उपलब्ध हुन्थ्यो भने त्यसैद्वारा इफ्तारी गर्थे, र यदि त्यो उपलब्ध हुन्दैनथ्यो भने सामान्य खजूरद्वारा इफ्तारी गर्थे, र यदि सामान्य खजूर पनि उपलब्ध हुँदैनथ्यो भने पानीद्वारा इफ्तारी गर्थे ।

(७) र इफ्तारीगर्दा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे:

" ذهب الظمأ، وابتلت العروق، وثبت الأجر إن شاء الله تعالى " (أبو داؤد)

अर्थ : तिर्खा मेट्यो, र नसाहरू शीतल भए, र यदि महान अल्लाहले चाह्यो भने प्रतिफल सावित भयो ।
(अबू दाऊद)

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रमजान महिनामा अत्याधिक पूजा अर्चना गर्थे, र हजरत जिब्रीलले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई रमजान महिनामा नै कुरआनको पाठन गराउँथे ।

(९) र यस रमजानको महिनामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अत्याधिक दान गर्थे, र परोपकार

गर्भे, र कुरआनको अत्याधिक पाठन गर्भे, र स्तुति, गुणगान, जाप र नमाज एवं एतकाफको आयोजना गर्भे ।

(१०) र यस महिनालाई यस्ता स्तुतिद्वारा विशिष्ट गर्भे जसद्वारा कुनै अरु महिनालाई विशिष्ट गर्दैन्थे, यहाँसम्म कि कहिलेकाहिँ ती स्तुतिलाई यस महिनामा निरन्तर गरिरहन्थे, तर आफ्नो साथीहरूलाई त्यसलाई निरन्तरता दिनुबाट मनाही गर्भे, तर भोर हुने अधिसम्म उनीहरूलाई पनि यसको अनुमति दिन्थे ।

(ख) व्रतको अवस्थामा ग्रहणीय र वर्जित कुराहरूको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले व्रतालुलाई अनुचित कुरा गर्नुबाट र होहल्ला र गाली गलोज गर्नुबाट रोकेका छन्, र गालीको जवाफमा यो भन्ने आदेश गरेका छन् कि भाइ म व्रत बसेको अवस्थामा छु ।

(२) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब यात्रामा हुन्थे त कहिले व्रत बस्थे र कहिले व्रत

त्यागिहाल्ये, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्ना साथीहरूलाई यी दुवै कुरालाई अख्तियार गर्नुमा स्वतन्त्रता प्रदान गरेका थिए ।

(३) र शत्रुभन्दा निकट हुने समय सबैलाई व्रत भंग गर्ने आदेश गर्थे ।

(४) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यात्राको कुनै दूरी निर्धारित गरेका छैनन् जसमा व्रत भंग गरियोस् ।

(५) र सहाबाहरू जब यात्रा गर्ने आरम्भ गर्थे त व्रत भंग गरिहाल्ये, र यस सन्दर्भमा नगर र घरबाट दूर हुने कुरालाई कुनै महत्व दिदैनथे, र उनीहरू भन्थे कि यात्राको सन्दर्भमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो नै पद्धति हो ।

(६) र कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सहवास गरेको कारण फज्रको समयसम्म (भोर हुनेसम्म) अपवित्रताको अवस्थामा नै हुन्थे अनि फज्र पश्चात स्नान गरेर व्रत बस्थे ।

(७) र रमजानको व्रत बसेको अवस्थामा पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिलेकाहिँ आफ्नो स्वास्थ्यीहरूलाई चुम्बन गर्थे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम व्रत बसेको अवस्थामा पनि मिसवाक (दन्त मन्जन) गर्थे, र कुल्ला पनि गर्थे र नाकमा पानी पनि हाल्थे, र व्रत बसेकै अवस्थामा आफ्नो टाउकोमाथि पानी पनि हाल्थे ।

(९) र जुन मान्छे बिर्सेर खान पान गरिहाल्यो त्यसलाई त्यस व्रतको कजा गर्ने आदेश गर्दैनथे ।

(१०) र यात्रु र रोगीलाई व्रत नबस्ने अनमति दिन्थे यस शर्तको साथ कि पछि उनी यस छूटेको व्रतको कजा गरुन् (अर्थात त्यसलाई अरु दिनहरूमा राखेर व्रतको गणना पूर्ण गरुन्), र यस्तै गर्भवती र दूध खुवाउनेवाली महिलालाई पनि व्रत नबस्ने अनुमति दिन्थे कजा गर्नुको शर्तमा ।

(ग) नफिली व्रतहरूमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:

(१) यस बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका अति परिपूर्णर सर्वश्रेष्ठ पद्धति थियो लक्ष्यलाई पाउने सन्दर्भमा र सबैको लागि सरल हुने सन्दर्भमा, यसर्थ कहिले उहाँ यस्तो निरन्तर तरिकाले व्रत बस्न थाल्थे कि यस्तो आभास हुन्थ्यो कि अब इफ्तार गर्दैनन्, त कहिले यस्तो इफ्तार गर्दैरहन्थे अर्थात् व्रत बस्दैनथे कि यस्तो लाग्थ्यो कि अब व्रत नै बस्नु हुन्न । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले रमजान बाहेक अरु कुनै महिनाको पूर्ण व्रत बस्नु भएन, र शअबान महिनाभन्दा अधिक अरु कुनै महिनामा व्रत बस्दैनथे, र बिना व्रत बसिकन् कुनै महिनालाई गुज्रन दिदैनथे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जुमआको दिनलाई व्रत बस्नुको लागि विशष्टि गर्ने कुरालाई अप्रिय ठान्दथे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सोमवार र विहिवारको दिन व्रत बस्दथे ।

(३) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अय्यामुल बीज अर्थात् प्रत्येक महिनाको तेह्रौँ चौद्धौँ र पन्द्रहौँ दिनको व्रत त्यागदैनथे चाहे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नगरमा बसेको अवस्थामा होउन् वा

यात्राको अवस्थामा, र यस व्रतलाई बस्नुमाथि अरुलाई प्रोत्सहित पनि गर्थे ।

(४) र प्रत्येक महिनाको पहिला आरम्भिक तीन दिनको पनि व्रत बस्थे ।

(५) र शौवालका ६ व्रतहरूको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"صيامها مع رمضان يعدل صيام الدهر"
(مسلم)

अर्थ : यो ६ व्रत रमजानको व्रतको साथ पूर्ण सालको व्रत सरह छ । (मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आशूराको व्रतलाई अरु व्रतमाथि प्राथमिकता दिन्थे, र त्यसको बारेमा यो खबर दिएका छन् कि यो व्रत विगतको एक वर्षको पापलाई नष्ट गरिदिन्छ । (मुस्लिम)

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले अरफातको दिन व्रत बस्नुको बारेमा भन्नु भयोः

"صيامه يكفر السنة الماضية والباقية" (مسلم)

अर्थ : यस दिनको व्रत एक साल अघिल्लो र एक साल पछिल्लोका पापहरूलाई नष्ट गरिदिन्छ । (मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अरफातमा भएको अवस्थामा त्यस दिन व्रत बस्दैनथे । अर्थात् हज्जमा भएको अवस्थामा अरफाको दिन व्रत कस्दैनथे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पूर्ण सालको व्रत बस्दैनथे, बरु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छ:

"من صام الدهر لا صام ولا أفطر" (نسائي)

अर्थ : जसले पूर्ण सालको व्रत बस्यो त्यसले नत व्रत बस्यो नत भोजन नै गर्यो । (नेसाई)

(८) र कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नफिली व्रतको नीयत गर्थे, अनि व्रतलाई भंग गरिदिन्थे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो परिवारकहाँ आएर भन्थे: “के तिमीहरूसित केही खाने कुरा छ ?” त यदि उनी भन्थे कि छैन,

त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे: “यसो भए म व्रत बसेको छु” । (मुस्लिम)

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ:

“إذا دعي أحدكم إلى طعام وهو صائم فليقل: إنني صائم” (مسلم)

अर्थ : जब कुनै व्रतालुलाई भोजन गर्नुतर्फ बोलाइयोस् त त्यसलाई चाहियो कि त्यो भनोस् म व्रत बसेको अवस्थामा छु । (मुस्लिम)

(घ) एतकाफ बस्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(९) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मृत्यु नहुन्जेल रमजानका अन्तिम दश दिनहरूमा एतकाफ बस्थे, र एक पटक यसलाई छाडिदिएका थिए अनि त्यसलाई शौवालमा बसेका थिए ।

□ जादुल मआद २/८२ ।

(२) र एक पटक रमजानका आरम्भक दश दिनमा अनि मध्य दिनहरूमा अनि अन्तिम दिनहरूमा पनि एतकाफ बसेका थिए जसमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम लैलतुल् कद्र (सम्मानित रात्री) को खोज गरिहेका थिए, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई यो थाहा भएको थियो कि यो रात्री रमजानको अन्तिम दश दिनहरूमा आउँछ, अनि आउने वर्षहरूमा निरन्तरताले यसै दश दिनको एतकाफ बस्न थालेका थिए यहाँसम्म कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको स्वर्गवास भयो ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एतकाफ व्रत बसेको अवस्थामा नै बस्थे ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खीमा बनाउने आदेश गर्थे, अनि मस्जिदको एउटा कुनमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको लागि खीमा बनाइन्थ्यो जसमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एकान्तमा बस्थे ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब एतकाफ बस्ने नीयत गर्थे त फज्र नमाज पढेर एतकाफमा जान्थे ।

(६) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एतकाफमा बस्थे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको ओछ्यान आदि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको एतकाफमा बस्ने ठाउँमा पुऱ्याइन्थ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एतकाफमा बस्ने ठाउँमा एकलै नै जान्थे ।

(७) र एतकाफमा भएको अवस्थामा अनावश्यक घरमा प्रवेश गर्दैनथे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हाको कोठातिर आफ्नो टाउको गर्थे अनि हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको कपाल कोरिदिन्थिइन् जबकि उनी रजस्वलाको अवस्थामा हुन्थिइन् ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमकी केही स्वास्नीहरू उहाँसित भेट्ने आउँथिन् यस्तो

अवस्थामा कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एतकाफमा हुन्थे र जब उनीहरू जान लाग्थिइन् त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पनि उनीहरूको साथमा उठिहाल्थे जब रात्रीको समय हुन्थ्यो ।

(१०) र एतकाफको अवस्थामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो स्वास्नीहरूलाई स्पर्श गर्दैनथे नत चुम्बन लिनुको नीयतले नत कुनै अरु उद्देश्यले ।

(११) र प्रत्येक वर्ष दश दिन एतकाफमा बस्थे, र जुन साल उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको स्वर्गवास भएको थियो त्यस साल २० दिन एतकाफमा बसेका थिए ।

(११) हज्ज र उमरामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(क) उमरामा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले चार पटक उमरा गर्नु भएको थियो:

पहिलो: हुदैबियाको उमरा, जसमा काफिरहरूले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई रोकेका थिए, अनि जता उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई रोकिएको थियो त्यतै कपाल फालि बलि गरेर हलाल भइहालेका थिए ।

दोस्रो: उमरतुल् कजा (कजाको उमरा) जसलाई हुदैबियाको उमरा पश्चात आउनेवाला साल गरेका थिए ।

□ जादुल मआद २/८६ ।

तेस्रो: त्यो उमरा जसलाई हज्जको साथ संलग्न गरेर गरेका थिए ।

चौथो: जेइराना नामक स्थानबाट आएर गरिएको उमरा ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका पूर्ण उमराहरू मक्काबाट बाहिर निस्केर गरिएको होइन, बरु समस्त उमराहरूलाई उहाँले मिकातबाट आएर नै गरेका हुन् ।

(३) र यो प्रमाणित छैन कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले एक वर्षमा दुई उमरा गरेका होउन्, बरु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले एक वर्षमा दुई उमरा गरेकै छैनन् ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले समस्त उमराहरू हज्जका महिनाहरूमा नै गरेका थिए ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छ:

"عمرة في رمضان تعدل حجة" (بخاري،
مسلم)

अर्थ : रमजान महिनामा गरिएको उमरा हज्ज सरह
छ । (बुखारी, मुस्लिम)

(ख) हज्जमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको
तरिका: □

(१) जब हज्जलाई अनिवार्य गरियो त उहाँ
सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले त्यसलाई कार्यन्वयन
गर्नुतिर तीव्रता देखाए, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे
वसल्लमले मात्र एउटा हज्ज गर्नु भयो जुनकि हज्जे
केरान थियो ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले जुहर
नमाज पश्चात हज्जको नीयत गरे, र तल्बिया भन्दै
यो भने:

"لبيك اللهم لبيك، لبيك لا شريك لك لبيك، إن
الحمد والنعمة لك والملك لا شريك لك" (مسلم)

□ जादुल मआद २/९६ ।

अर्थ : म हाजिर छु हे अल्लाह म हाजिर छु, म हाजिर छु तिम्रो कोही सहभागी छैन म हाजिर छु, र निःसन्देह समस्त अनुकम्पा र प्रशंसाहरू तिम्रै लागि छन् र सत्ता पनि तिम्रै छ तिम्रो कोही साभ्नीदार छैन । (मुस्लिम)

र यो तल्बिया भन्दाखेरि आफ्नो स्वरलाई उच्च गर्थे, र सबैलाई अल्लाहको यो आदेश सुनाउँथे कि अल्लाहले तल्बिया भन्दा स्वरलाई उच्च गर्ने आदेश दिएको छ, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यसै तल्बियालाई नै भन्थे तर उहाँका साथीहरू यसमा केही थपघट गरेर पनि भन्थे तर त्यसलाई सुनेर उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस कार्यमाथि कुनै टिप्पणी गर्दैनथे ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्नो साथीहरूलाई एहराम लगाउँदा हज्जका तीनौं थरीहरूमध्ये कुनै एकलाई चयन गर्नुको स्वतन्त्रता प्रदान गरेका थिए, अनि जब उनीहरू मक्काबाट निकट भए त जिन सहाबीहरूसित बलिको जनावर थिएन तिनलाई हज्जलाई उमरामा परिणत गर्ने परामर्श दिए ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सवारीमा सवार भएर हज्ज गरेका थिए, र सवारीमाथि भएको हौदजमाथि बसेका थिए, र आफ्नो दैनिक आवश्यकताका सरसामान त्यसै हौदजमा राखेका थिए ।

अनि जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मक्काबाट निकट भए त यो आदेश जारी गरे कि जससित बलिको जनावर छैन त्यो अनिवार्यतया उमराको नीयत गरिहालोस्, अनि (उमरा गरे पश्चात) आफ्नो एहरामबाट मुक्त भइहालोस् । र जससित बलिको जनावर छ, त्यो आफ्नो त्यसै नीयतमा दृढ रओस् । अनि जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जीतुवा नामक स्थानसम्म पुगे त आइतवारको रात्री त्यसै स्थानमा व्यतीत गरे जुनकि जिल् हिज्जाको ४ तारिखको रात्री थियो, र यसै स्थानमा फज्रको नमाज पढनु भयो अनि स्नान गरेर दिनको समय मक्कामा सुनीयतुल् उलिया नामक घाटीको माथिल्लो भागबाट प्रवेश गर्नु भयो जुनकि हुजून नामक स्थान निकट स्थित छ ।

अनि जब मस्जिदुल हराममा प्रवेश गर्नु भयो त वैतुल्लहतर्फ प्रस्थान गर्नु भयो, र तहैयतुल् मस्जिद पढनु भएन, अनि जब हज्रे अस्वाद (कालो पत्थर) सित निकट हुनु भयो त त्यसलाई स्पर्श गर्नु भयो, तर त्यहाँ रुक्नु भएन, अनि अलि दायाँतर्फ भएर कअ्बालाई आफ्नो देब्रेतिर गरेर तवाफ आरम्भ गर्नु भयो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नत कअबाको ढोका निकट दुआ गर्नु भयो नत मीजाब (परनाला) स्थित भएको निकट नै दुआ गर्नु भयो, र नत कअबाका कुनहरूको निकट नै दुआ गर्नु भयो, तर दुवै कुनाहरूबीच अर्थात् रुक्ने यमानी र हज्रे अस्वदबीच यो दुआ पढनु भयो:

﴿ رَبَّنَا ءَإِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الآخِرَةِ

حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴾ البقرة: २०१

अर्थ : हे पालनकर्ता ! हामीलाई संसारमा पनि नेकी प्रदान गर, र आखिरतमा पनि पुण्य प्रदान गर र नर्कको कष्टबाट रक्षा गर्नु । (सूरतुल् बकर: २०१)

र तवाफ गर्नुमा यस दुआ बाहेक अरु कुनै दुआलाई विशिष्ट गर्नु भएन । र तवाफका आरम्भिक तीन चक्रमा रमल (तीव्र गतिले चल्दै पाइलाहरूलाई नजिक नजिक गरेर राख्नु) गर्थे, र आफ्नो च्यादरद्वारा इज्तेबाअ् गर्थे अर्थात् माथिल्लो च्यादरको एउटा पल्लालाई दायाँ काँधामुनिबाट गराएर च्यादरका दुवै पल्ला (कुना) लाई देब्रे काँधामाथि राखेर दायाँ काँधालाई खुल्ला राख्दथे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जहिले पनि हज्रे अस्वदको सामुन्नेबाट गुज्रन्थे त्यसलाई संकेत गर्थे वा आफ्नो लट्टीले स्पर्श गरेर त्यसलाई चुम्दथे, (र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको लट्टीको अघिल्लो भाग बाँगो थियो) र अल्लाहु अक्बर पनि भन्थे ।

र रुक्ने यमानीलाई पनि स्पर्श गर्थे तर नत त्यसलाई चुम्दथे नत हातद्वारा स्पर्श गरेर हातलाई नै चुम्दथे ।

र जब तवाफलाई समाप्त गर्थे त मकामे इब्राहीमको पछाडि आएर यो दुआ पढ्थे:

﴿ وَأَتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى ۖ ﴾ البقرة: ۱۲۵

अर्थ : र तिमीहरू मकामे इब्राहीमलाई नमाज पढने स्थान बनाऊ । (सूरतुल् बकर: १२५)

अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस्तो अवस्थामा दुई रकअत नमाज पढथे कि मकामे इब्राहीम उहाँ र कअबाबीच हुन्थ्यो । र दुवै रकअतमध्ये पहिलो रकअतमा सूरतुल् फातिहा पश्चात सूरतुल काफिरून् र आर्को रकअतमा सूरतुल् फातिहा पश्चात सूरतुल् इख्लास पढे, अनि जब नमाज पढेर सम्पन्न गरे त हजेरे असूवदतिर आए र त्यसलाई पुनः स्पर्श गरे ।

अनि सफा पर्वततिर प्रस्थान गरे अनि जब त्यससित निकट भए त यो पढन् थाले:

﴿ إِنَّ الصَّفاَ وَالْمَرْوةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ

الْبَيْتِ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا

وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ البقرة:

१०८

अर्थ : (निःसन्देह) सफा र मरवा (पर्वत) अल्लाहका निशानी मध्येका हुन् । यसर्थ जुन मानिसले खानएकअबाको हज अथवा उमरा गर्दछ उसले दुवैको परिक्रमा गर्नुमा कुनै पाप हुँदैन । र आफ्नो स्वेच्छाले जो भलो गर्दछ, त अल्लाह कदर गर्नेवाला र राम्ररी जान्नेवाला छ । (सूरातुल् बकरः १५८)

"أبدأ بما بدأ الله به"

अर्थ : "म त्यसद्वारा आरम्भ गर्दछु जसद्वारा अल्लाहले आरम्भ गर्नुभयो" ।

अनि सफा पर्वतमाथि यति चढे कि बैतुल्लाह हेर्न थाले, अनि किब्लातिर अनुहार गरेर अल्लाहको गरिमा र एकताको बखान गरे, र तक्बीर भन्दै यो दुआ गरे:

" لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير، لا إله إلا الله

وحده أنجز وعده ونصر عبده وهزم الأحزاب
 وحده" (أبو داؤد، ترمذي، نسائي، ابن ماجه)

“लाइलाहा इल्लल्लाहु वहदहु लाशरीकलहु, लहुल्
 मुल्कु वलहुल् हम्दु वहुवा अला कुल्लि शैइन् कदीर,
 लाइलाहा इल्लल्लाहु वहदहु अन्जजा वब्दहु वनसरा
 अब्दहु वहजेमल् अहजाबा वहदहु” ।

अर्थ: अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, त्यो
 एकलै छ, त्यसको कोही साभ्नीदार छैन, त्यसैको
 लागि समस्त सत्ता र प्रशंसाहरू छन् र त्यो प्रत्येक
 कुरामाथि सामर्थ्यवान छ, त्यस एकलो बाहेक कोही
 सत्य पूज्य छैन जसले आफ्नो अठोटलाई (
 वचनलाई) पूर्ण गऱ्यो र आफ्नो भक्तको सहायता
 गऱ्यो र समस्त समूहहरूलाई एकलै परास्त गऱ्यो ।
 (अबू दाऊद, तिर्मिजी, नेसाई, इब्ने माजा)

र यसबीच अरु दुआहरू पनि गरे र यस्तै तीन
 चोटि गरे ।

अनि मरवा पर्वततिर हिंडे, अनि जब घाटीको
 मध्यमा पुगे त तीव्रगतिले दुगुर्न थाले यहाँसम्म कि

घाटीलाई पार गरे (र यो घाटीको स्थानमा वर्तमानमा हरियो बत्ति लगाइएको छ), अनि घाटी पार गरे पश्चात सामान्य चाल चलन थाले, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले सई गर्न पैदल आरम्भ गरेका थिए तर सवारीमा सवार भएर त्यसलाई समाप्त गरेका थिए मानिसहरूको हूल भएको कारण ।

र जब मरवा पर्वतमा पुगे त यस्तै त्यसमाथि पनि चढे, र किब्लातिर अनुहार गरेर तक्वीर भने, र अल्लाहको महानताको बखान गरेर ती समस्त कार्य गरे जसरी सफा पर्वतमाथि गरेका थिए ।

अनि जब सई पूर्ण गरे त यो आदेश गरे कि अनिवार्य रूपले ती समस्त सहाबीहरू पूर्णतया हलाल भइहालुन् अर्थात् एहरामको बन्देजबाट मुक्त भइहालुन् जुन बलिको जनावर ल्याएका छैनन् चाहे उनी हज्जे इफ्रादको नीयत गरेका होउन् वा हज्जे केरानको ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम स्वयम् हलाल हुनु भएन किनकि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम

बलिको जनावर ल्याएका थिए, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" **لو استقبلت من أمري ما استدبرت لما سقت الهدي ولجعلتها عمرة**" (بخاري، مسلم)

अर्थ : यदि मलाई यो कुरो अघि नै थाहा भएको भए म पनि बलिको जनावर ल्याउँदैनथें, र यसलाई (हज्जलाई) उमरामा परिणत गरिदिन्थें । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कपाल खौराउनेहरूको लागि तीन पटक दुआ गर्नु भयो र कपाल कटाउनेहरूको लागि एक पटक दुआ गर्नु भयो ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जति दिन पनि मक्कामा मक्का बाहिर भएको आफ्नो बासस्थानमा बस्नु भयो तरबीयाको दिनसम्म स्वयम् कस्र (चार रकअत भएको नमाजलाई मात्र दुई रकअत पढनु) नमाज पढनु भयो र आफ्नो साथीहरूलाई पनि कस्र नमाज पढाउनु भयो ।

अनि तरवीयहको दिन (आठ जिल्हिज्जाको दिन) चाशतको समय (दिनको एक पहर बिते पश्चातको समय) आफू साथ भएका समस्त मानिसहरूको साथ मिनातिर प्रस्थान गरे, त जुन मानिसहरू एहरामबाट हलाल भइसकेका थिए तिनीहरूले बासस्थानबाट नै एहराम लगाए ।

अनि जब मिना पुगे त त्यहाँ डेरा हाले अनि जुहर र अस्रको नमाज पढे, र त्यतै रात्री व्यतीत गरे । अनि जब दोस्रो दिनको सूर्य उदय भयो त मिनादेखि अरफातको लागि निस्के, र उहाँका साथीहरूमध्ये केही तक्वीर भन्दै गइरहेका थिए त केही तल्बिया पुकार्दै जाँदै थिए यस्तो अवस्थामा कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो सबै सुनिराखेका थिए तर कसैलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले केही भनेनन् । र उनको लागि नमेरह नामक स्थानमा उनैको आदेशले एउटा खीमा बनाइएको थियो, र नमेरह नामक स्थान अरफातमध्येको होइन, बरु अरफात निकट एउटा गाउँ हो । अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसै नमेरह नामक स्थानमा आफ्नो खीमामा रुके यहाँसम्म कि सूर्य

ढल्क्यो त आफ्नो कस्वा ऊँटनीलाई तयार गर्ने आदेश गरे, अनि त्यहाँबाट हिंडे यहाँसम्म कि वादिये अरना नामक स्थानको बीचमा पुगे, अनि आफ्नो ऊँटनीमाथि सवार भएको अवस्थामा मानिसहरूलाई एउटा भव्य सम्बोधन गरे जसमा इस्लामका विधानहरूलाई स्पष्ट पारे, र बहुदेववाद र अनभिज्ञकालका नियमहरूलाई अमान्य ठहर गरे, र ती हराम र अवैध कार्यहरूलाई अवैध ठहर गरे जसको अवैधतामाथि समस्त धर्महरू एकमत छन्, र अनभिज्ञकालका अनैतिक कुराहरू र सुदव्याजलाई अवैधानिक गरे, र महिलाहरूसित सुव्यवहार गर्नुको वसीयत गरे, र आफ्नो अनुयायीहरूलाई अल्लाहको किताब कुरआनलाई दृढताको साथ समातिराख्ने उपदेश गरे, र यी समस्त कुराहरूमाथि उनीहरूलाई गवाह बनाए र अल्लाहलाई पनि यस कुरामा गवाह बनाए कि जुन अमानत (नासो, विधान) उहाँलाई प्रदान गरिएको थियो त्यसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले पूर्णतया पुऱ्याइदिनु भयो ।

र जब यस सम्बोधन र उपदेशलाई पूर्ण गरे त हजरत बिलाल रजिअल्लाहो अन्होलाई अजान भन्ने

आदेश गरे, अनि इकामत भनियो अनि जुहरलाई दुई रकअत पढे जसमा पाठन मसिनो स्वरमा गरे, र यो जुमआको दिन थियो, अनि पुनः इकामत भनियो, अनि अस्रको नमाजलाई पनि दुई रकअत पढे यस्तो अवस्थामा कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथमा नमाज पढनेहरूमा मक्का बासीहरू पनि शामिल थिए, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नत मक्काबासीहरूलाई नमाजलाई पूर्ण गर्ने आदेश नै गरे नत दुवै नमाजलाई जम्मा गरेर पढने कुरालाई त्याग्ने आदेश नै गरे ।

अनि जब नमाज पढिसके त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ऊँटनीमाथि सवार भएर उभिने ठाउँमा आए, र जब सबैलाई यो सन्देश भयो कि कदाचित उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम व्रत बसेको अवस्थामा छन् वा व्रतको अवस्थामा छैनन् त जब हजरत मैमूना रजिअल्लाहो अन्हाले एक कचौरा (प्याली) दूध उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको लागि पठाइन् त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले दूधलाई खानु भयो यस्तो अवस्थामा कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अरफामा उभेका थिए र

मानिसहरू उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई हेरिराखेका थिए, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पर्वतको निकट चट्टानहरूको छेउमा उभे, र किब्लातिर अनुहार गरेर पद्यात्रीहरूको बाटोलाई आफ्नो सामुन्ने गरेर ऊँटनीमाथि सवार भएको अवस्थामा नै अल्लाहको गुणगान दुआ र त्यसको महिमागान गर्दैरहे यहाँसम्म कि सूर्य अस्त भयो ।

र सबैलाई दुआ याचना गर्ने आदेश गर्दै रहे र भने:

"وقفت هاهنا وعرفة كلها موقف" (مسلم)

अर्थ : म यता उभेको छु र अरफा पूरापूर उभिने ठाउँ हो । (मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दुआगर्दा आफ्नो दुवै हातलाई छाती (सीना) सम्म उठाएका थिए, र उहाँको भनाई छ:

"خير الدعاء دعاء يوم عرفة، وخير ما قلت أنا والنبیون من قبلي لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير." (ترمذي)

अर्थ : सबै दुआहरूभन्दा श्रेष्ठ अरफातमा गरिएको याचना हो, र सबैभन्दा राम्रो दुआ जुन मैले र मभन्दा पहिलाका नबीहरूले गरेका छन् त्यो हो: अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, त्यो एकलै छ त्यसको कोही साभ्नीदार छैन, त्यसैको लागि समस्त सत्ता र प्रशंसाहरू छन् र त्यो प्रत्येक कुरामाथि सामर्थ्यवान छ । (तिर्मिजी)

अनि जब सूर्य अस्त भयो र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई सूर्य अस्त हुनुको दृढ विश्वास भयो यहाँसम्म कि लाली समाप्त भयो जुन सूर्य अस्ताए पश्चात पश्चिमि थितिजमा देखिन्छ, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नम्रताको साथ अरफावाट निस्के यस्तो अवस्थामा कि सवारीमा आफ्नो पछाडि हजरत उसामा रजिअल्लाहो अन्होलाई बसालेका थिए, र आफ्नो सवारीको नकेललाई यति तानेका थिए कि सवारीको टाउको उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले बसेको हौदजसम्म पुगिहालेको थियो र त्यसलाई स्पर्श गर्न थालेको थियो ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो भन्दै जान्थे कि:

" أيها الناس عليكم بالسكينة، فإن البر ليس بالإيضاع" (بخاري)

अर्थ : हे मानिसहरू भद्रता र नम्रताको साथ हिंड किनकि हतार गर्नुमा भलाई छैन । (बुखारी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले अरफातमा जब्ब नामक बाटोबाट प्रवेश गरेका थिए र निस्कदा मअजमीन नामक मार्गलाई अपनाएका थिए, अनि सामान्य चाल चल्दै अघि बढ्दै रहे, र जता हूल र भीड कम हुन्थ्यो त्यता अलि तीव्रताले हिंडदथे ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हिंडदाखेरि तल्विया भन्न त्याग्दैनथे वरु निरन्तर तल्विया भन्दै रहन्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम बाटोमा सवारीबाट भरे र पिशाब फेरे, अनि सामान्य वजू गरेर फेरि आफ्नो बाटो लागे, र नमाज तबसम्म पढेनन् जबसम्म कि मुज्दलिफा पुगेनन्, र जब मुज्दलिफा पुगे त नमाजको लागि वजू गरे अनि

अजान भन्ने आदेश गरे, अनि इकामत भनियो, अनि मग़रिबको नमाज सरसामान उतार्नु र सवारीलाई बसाल्नुभन्दा अघि नै पढे फेरि जब सामान यतरियो त इकामत भन्ने आदेश गरे, अनि बिना अजान भनिकन् मात्र इकामत भनेर इशाको नमाज पढे, र दुवै नमाजबीच अरु कुनै नमाज पढेनन् । अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सुते यहाँसम्म कि बिहान भयो, र यस रात्रीमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले जागेर स्तुति आदि गरेनन् ।

अनि त्यस रात्रीको चन्द्र अस्ताए पश्चात आफ्ना परिवारका कम्जोर मानिसहरूलाई सूर्य उदय हुनुभन्दा अघि नै मिनातर्फ प्रस्थान गर्ने आदेश गरे, र यो आदेश पनि गरे कि सूर्य उदय नहुन्जेल उनीहरू कंकरी नहानुन् ।

अनि जब फज्र उदय भयो त फज्रको नमाज त्यसको निर्धारित समयमा पढनु भयो अजान र इकामतको साथ, अनि सवारीमा सवार भएर मुज्दलिफामा स्थित मशउरुल् हराममा आफ्नो उभिने ठाउँमा आउनु भयो, र मानिसहरूलाई यो बताउनु भयो कि पूर्ण मुज्दलिफा उभने ठाउँ हो,

अनि किब्लातिर अनुहार गरेर दुआ याचना र अल्लाहको महिमागानमा व्यस्त हुनु भयो यहाँसम्म कि बिहानको लाली (पूर्व थीतिजमा जाहेर हुने रातो रंग) उदय भयो, अनि त्यहाँबाट मिनाको लागि प्रस्थान गर्नु भयो यस्तो अवस्थामा कि आफ्नो पछाडि सवारीमा फजल बिन अब्बासलाई बसालेका थिए ।

र मिनातिर जाँदा बाटोमा फजल बिन अब्बासलाई चनाको गोडा भैँ सात कंकरी ल्याउने आदेश गरे, अनि आफ्नो हातमा कंकरीहरूलाई लिएर भने:

"بأمثال هؤلاء فارموا وإياكم والغلو في الدين..." (نسائي، ابن ماجه)

अर्थ : यस्तो खालको कंकरीद्वारा हान्नु र धर्मममा सीमा उल्लंघन गर्नुबाट बाँचनु ... । (नेसाई, इब्ने माजा)

अनि जब मुहस्सर नामक घाटीमा आए त तीव्रताले हिंडन थाले र बीचको मार्गमा लागे जुनकि ठूलो जमरहसम्म जान्छ, अनि तल्विया भन्दै मिनासम्म

पुगे, अनि कंकरी हान्न आरम्भ गरे, यसर्थ सूर्य उदय भए पश्चात ठूलो जमरहलाई कंकरी हाने सवारीमा बसेकै अवस्थामा घाटीको तल्लो भागबाट यस्तो अवस्थामा कि कब्जा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको देब्रेतिर थियो र मिना उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको दायाँतिर, र प्रत्येक कंकरी हान्दा तक्बीर (अल्लाहु अकबर) पनि भन्थे ।

अनि कंकरी हाने पश्चात मिना फर्केर आए र मानिसहरूलाई विशाल उपदेश गरे जसमा उनीहरूलाई यो जानकारी गराए कि यो दिन सर्वश्रेष्ठ नगर मक्काको सर्वश्रेष्ठ र सम्मानित दिन हो, र सबैलाई आदेश गरे कि उनीहरू आफ्ना ती अगुवाहरूको आज्ञापालन गरुन् जुन उनीहरूलाई कुरआन र सुन्नत बमोजिम कार्यरत रहनुको आदेश गरुन्, र उनीहरूलाई उनीहरूका कर्तव्य र धार्मिक विधिको ज्ञान गराउन् ।

अनि बलि गर्ने स्थानतिर गए र ६३ ऊँटलाई आफ्नो हातले बलि गरे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ऊँटलाई उभेको अवस्थामा नहर गर्थे (यो ऊँटलाई बलि गर्ने एउटा विधि हो) यस्तो अवस्थामा

कि त्यसको अधिल्लो बायाँ पाइला बाँधिएको हुन्थ्यो, अनि हजरत अली रजिअल्लाहो अन्होलाई यो आदेश गरे कि समयमध्ये बाँकी ऊँटहरूलाई उनी बलि गरुन्, र यो पनि आदेश गरे कि त्यसको मासुलाई गरिबहरूमा वितरण गरिदिउन्, र बुच्चरलाई पनि त्यसबाट केही दिउन् जुन त्यसको पारिश्रमिक होस् ।

र सबैलाई यो पनि बताए कि पूर्ण मिना बलि गर्ने ठाउँ हो, र मक्काका गल्ली र कुना काप्चा पनि बलि गर्ने ठाउँ हुन् ।

अनि जब बलि गरेर सम्पन्न गरे त हल्लाक (हज्जाम, नाउ) लाई बोलाए, अनि त्यसले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको टाउकोलाई खौरायो, र खौराउने क्रममा त्यसले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको टाउकोको दायाँतिरबाट आरम्भ गर्‍यो, अनि त्यसबाट निस्केको कपाललाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले अबू तलहालाई प्रदान गरे, अनि नाउले बायाँतिरको कपाललाई खौरायो त त्यो कपाल पनि अबू तलहालाई प्रदान गरे र भने:

मानिसहरूबीच यसलाई वितरण गरिदेऊ । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले टाउको खौराउनेहरूको लागि तीन पटक दुआ गर्नु भयो र कपाल कटाउनेहरूको लागि एक पटक दुआ गर्नु भयो, र हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हाले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई हलाल हुनुभन्दा अघि सुगन्ध लगाउनु भयो ।

अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जुहर नमाजभन्दा अघि नै सवारीमा सवार भएर मक्का आए, अनि तवाफे इफाजा (तवाफे जियारत) गरे, र यस बाहेक कुनै अरु तवाफ गरेनन्, नत यस तवाफको साथ सई नै गरे, र यस्तै यस तवाफमा रमल पनि गर्नु भएन, नत तवाफे वदाअमा नै रमल गर्नु भयो, बरु रमल मात्र तवाफे कुदूम (आरम्भिक तवाफ) मा नै गरेका थिए ।

अनि तवाफ पूर्ण गरे पश्चात जमजमको पास आए जहाँ मानिसहरू जमजम पिलाइराखेका थिए, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई पनि उनीहरूले

जमजम पानी दिए अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले पानीलाई उभेको अवस्थामा नै खाए, अनि मिना फर्केर आए र त्यतै रात्री व्यतीत गरे । र यस कुरामा मतभेद छ, कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यस दिन जुहरको नमाज कता पढे ? त इब्ने उमर रजिअल्लाहो अन्होको वर्णन छ, कि यस दिन उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले जुहरको नमाज मिनामा पढेका थिए । र हजरत जाबिर रजिअल्लाहो अन्हो र हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हाको वर्णन छ, कि यस दिन उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जुहरको नमाज मक्कामा पढेका थिए ।

अनि आर्को दिन सूर्य ढल्किनुको प्रतिक्षा गरिरहे यहाँसम्म कि जब सूर्य ढल्क्यो त बासस्थानबाट जमरहहरूतिर प्रस्थान गरे, र सवारीमाथि बसेनन्, अनि पहिलो जमरह (सानो जमरह) जुनकि मस्जिदे खैफभन्दा निकट छ, त्यसलाई सात कंकरी क्रमशः अर्थात् एकपछि आर्को हाने र प्रत्येक कंकरी हान्दा अल्लाहु अकबर भन्दै गर्थे ।

अनि त्यस जमरहवाट अलि अगाडि गएर उभे, अनि किब्लातिर अनुहार गरेर आफ्नो दुवै हात उठाएर सूरतुल् बकरःको पाठन गर्ने जति समयसम्म दुआ गर्दैरहे ।

अनि माध्य जमरहसम्म आए, अनि त्यसलाई पनि पहिलो जमरह भैं कंकरी हाने, अनि बायाँतिर जसतर्फ घाटी छ त्यता गएर किब्लातिर अनुहार गरिकन् पहिला भैं दुआ गर्न थाले ।

अनि तेस्रो जमरह जुनकि ठूलो जमरह हो त्यस निकट आए, अनि बैतुल्लाहलाई आफ्नो देब्रेतिर गरी मिनालाई आफ्नो दायाँतिर गरे अनि यस जमरहलाई पनि सात कंकरी हाने, अनि यसलाई कंकरी हाने पश्चात बिना दुआ गरिकन् फर्केर मिनामा आफ्नो बासस्थानतिर आए ।

र जाहेर यो हुन्छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब कंकरी हानेर आउँथे तब जुहरको नमाज पढ्थे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले हजरत अब्बास रजिअल्लाहो अन्होलाई मिनामा व्यतीत गर्ने रात्रीहरूलाई मक्कामा व्यतीत गर्ने

अनुमति प्रदान गरेका थिए किनकि उनी हाजीहरूलाई पानी खुवाउँथे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मात्र दुई दिन मिनामा व्यतीत गरेर फर्केका थिएनन् बरु पूर्ण तीन दिन मिनामा बसेर तीनौं दिन कंकरी हानेका थिए, अनि जुहरको नमाज पश्चात मुहस्सब नामक स्थानमा गएका थिए, अनि त्यहाँ नै जुहर अस्र र मग़रिब एवं इशाका नमाजहरू पढेका थिए, अनि अलिकति विश्राम गरे पश्चात मक्कातिर आए, र रात्रीको समय तवाफे वदाअ (विदाईको तवाफ) गरे, र यस तवाफमा रमल गरेनन्, र हजरत सफीयह रजिअल्लाहो अन्हालाई रजस्वला आउने कारण उनलाई तवाफे वदाअ नगर्नुको अनुमति प्रदान गरे । र हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हालाई यसै रात्रीमा उनको भाइको साथ उमरा गर्ने आदेश गरे ताकि उनको मन सन्तुष्ट भइहालोस्, अनि जब हजरत आइशाले उमरा सम्पन्न गरिन् त यहाँबाट फर्केने आदेश गरे अर्थात मक्काबाट मदीनातिर प्रस्थान गर्ने आदेश गरे, अनि सबै मक्काबाट अआफ्ना घर नगरतिर जानथाले ।

(१२) हज्जको बलि, कुर्बानीको बलि, र अकीकाको बलिबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(क) “हृदय” हज्जको बलिको बारेमा उहाँ
सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले “हृदय” हज्ज र उमराको बलि बाखा र ऊँट गर्नु भएको छ, र आफ्नो स्वास्थ्यहरूको तर्फबाट गाईलाई बलि गरेका थिए, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो नगरमा भएको अवस्थामा वा हज्ज र उमरागर्दा हृदय दिनथे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि बाखालाई (कलादा) घाँटीमा कुनै कुरा चिन्हको लागि भुन्डियाई दिनथे, तर काटेर चिन्ह लगाउँदैनथे । र जब नगरमा भएको अवस्था उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हृदय पठाउँथे त उहाँ

□ जादुल मआद २/२८५ ।

सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि कुनै कुरा वर्जित हुँदैनथ्यो ।

(३) र जब ऊँटलाई बलिको लागि पठाउँथे त त्यसको घाँटीमा चिन्हहेतु कुनै कुरा भुन्डियाउनुको साथै काटेर पनि चिन्ह लगाउँथे जसबाट यो पुष्टि भइहालोस् कि यो हज्जको बलिको जनावर हो । र काटेर चिन्ह यसरी लगाउँथे कि ऊँटको कोहानको (सिउरको) दायाँ पट्टी यति काट्दथे कि अलि कति रगत निस्कोस् ।

(४) र जब हृदयको जनावर पठाउँथे त त्यसलाई लैजाने मान्छेसित भन्थे: यदि त्यो त्यस जनावरमा कुनै विरामी वा विकारयुक्त अन्य कुराहरू हेरोस् भने त्यस जनावरलाई नहर गरिहालोस्, अनि आफ्नो जुत्तालाई त्यसको रगतमा रंगोस्, अनि त्यसलाई त्यसको शरीरको एकतिरको भागमा राखोस्, र त्यसको मासुबाट नत त्यो स्वयम् खाओस् नत आफ्ना साथीहरूलाई खुवाओस्, बरु त्यसको मासुलाई गरिबहरूमा वितरण गरिदेओस् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हृदयको बलिमा आफ्नो साथीहरूलाई पनि सहभागी गर्थे, यसर्थ ऊँट र गाईको बलिमा सात सात मानिसहरूलाई सहभागी गर्थे ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले बलिको जनावरमाथि आवश्यकता परेमा सवारी गर्ने अनुमति दिएका छन् यहाँसम्म कि कुनै आर्को सवारी नमिलोस् ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि ऊँटलाई उभेको अवस्थामा नै नहर गर्थे यस्तो अवस्थामा कि त्यसको अधिल्लो बायाँ पाइला बाँधिएको हुन्थ्यो, र त्यसलाई नहरगर्दा अल्लाहको नाम लिनथे र तक्वीर भन्थे ।

(८) र कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो बलि आफै जब्ह गर्थे त कहिले कसैलाई आफ्नो वकील बनाइदिन्थे ।

(९) र जब बाख्रालाई जब्ह गर्थे त आफ्नो पाइलालाई त्यसको शरीरको एकतिरमाथि राखेर

अल्लाहको नाम लिएर अल्लाहु अकबर भन्दै बलि गर्थे ।

(१०) र आफ्नो उम्मीती (अनुयायी) हरूको लागि यो अनुमति प्रदान गरेका छन् कि उनीहरू आफ्नो हृदय र बलिबाट खाउन् अर्थात् त्यसको मासु खाउन्, र त्यसको मासु भण्डारन पनि गरुन् ।

(११) र कहिलेकाहिँ बलिको मासुलाई वितरण गरिदिन्थे, र कहिले भन्थे: जुन व्यक्ति चाहोस् त्यसबाट काटेर लैजाओस् ।

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि तरिका थियो कि उमराको बलि मरवा पर्वत निकट गर्थे, र हज्जे केरानको बलि मिनामा गर्थे ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कहिले पनि हलाल नहुन्जेल बलि गर्दैनथे, र यस्तै कंकरी नहानिकन् र सूर्य उदय नभएसम्म नहर गर्दैनथे, र नहर एवं बलि गर्ने सन्दर्भमा सूर्य उदय नभएसम्म बलि एवं नहर गर्ने अनुमति दिएका छैनन् ।

(ख) कुर्बानी गर्नुमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:□

(१) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सदैव कुर्बानी गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दुई कब्शा (भेंडा जस्तो भएको एउटा जनावर) कुर्बानी गर्थे, र दुवैलाई कुर्बानीको नमाज पश्चात नै कुर्बानी गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ:

"كل أيام التشريق ذبح" (مسند أحمد)

अर्थ : तश्रीकका समस्त दिनहरू बलि गर्ने दिन हुन् । (मुसन्द अहमद)

(२) र यो पनि खबर दिनु भयो कि:

"من ذبح قبل الصلاة فليس من النسك في شيء، وإنما هو لحم قدمه لأهله" (بخاري، مسلم)

□ जादुल मआद २/२८९ ।

अर्थ : जसले नमाजभन्दा अघि नै कुर्बानी गर्‍यो त त्यो कुर्बानी होइन बरु त्यो मात्र मासु हो जुन त्यसले आफ्नो परिवारको लागि पेश गरेको छ । (बुखारी, मुस्लिम)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो आदेश गरेका छन् कि ६ महिनाको भेडा कुर्बानी गरियोस्, र भेडा बाहेकका जनावरहरू सनीया हुनु अनिवार्य छ । त ऊँटको सनीया त्यो जनावर हो जुन ५ वर्ष पूर्ण गरिसकेको होस्, र गाईमध्ये त्यो जनावर हो जुन तेस्रो वर्षमा प्रवेश गरिसकेको होस् ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि तरिका थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुर्बानीको जनावर राम्रो र ऐबमुक्त चयन गर्नुहुन्थ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यसबाट रोकेका छन् कि कुर्बानीको जनावर कान कटा, वा त्यसको सिंग भाँचेको होस् वा काना एवं अन्धा होस्, वा कम्जोर र गूदा नभएको होस् । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो आदेश गरेका छन् कि कुर्बानीको जनावरको कान र आँखालाई राम्ररी हेरेर त्यसको शुद्धताको पुष्टि गरियोस् ।

(५) र जुन व्यक्ति कुर्बानी गर्ने इच्छुक होस् त्यसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो आदेश गरेका छन् कि जब जिल्हज्जाको पहिलो पाख (दश दिनको) आरम्भ भइहालोस् त त्यो आफ्नो कपाल नङ्ग आदि नफालोस् (नकाटोस्) ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि तरिका थियो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम नमाज पढने ठाउँमा नै कुर्बानी गर्थे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि भनाई थियो कि एक कुर्बानी पूर्ण परिवारको लागि पर्याप्त हुन्छ चाहे उनीहरूको संख्या अति अत्याधिक किन नहोस् ।

(घ) अकीकामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका: [□]

(९) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमद्वारा यो प्रमाणित छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

□ जादुल् मआद २/२९६ ।

"كل غلام رهينة بعقيقته تذبح عنه يوم السابع،
ويحلق رأسه ويسمى" (أبو داؤد، ترمذي،
نسائي)

अर्थ : प्रत्येक शिशु आफ्नो अकीकामा धितो राखिएको हुन्छ यसर्थ त्यसको तर्फबाट त्यसको जन्मको सातौं दिन बलि गरिन्छ, र त्यसको कपाल खौराइन्छ, र त्यसको नामाकरण गरिन्छ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, नेसाई)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छ:

"عن الغلام شاتان، وعن الجارية شاة" (أبو
داؤد، نسائي)

अर्थ : नवजात बालकको तर्फबाट दुई बाखा, र नवजात बालिकाको तर्फबाट एक बाखा बलि गर्नुपर्छ । (अबू दाऊद, नेसाई)

(१३) खरिद विक्री र व्यवहारिक श्रेत्रहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले विक्री पनि गरेका छन् र खरिद पनि गरेका छन्, र दूतत्व पश्चात उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले विक्रीभन्दा अधिक खरिद गरेका छन् । र यस्तै उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले मज्दूरी पनि गरेका छन् र मज्दूरी गराएका पनि छन्, र वकील (प्रतिनिधि) पनि बनेका छन् र वकील बनाएको पनि छन्, तर वकील बनाउने कार्य बन्नुभन्दा अधिक गरेका छन् ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उधार र नगद खरिद गरेका छन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले सिफरिश गरेका पनि छन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित अरुको लागि सिफरिश गरिएको पनि छ । र उहाँ सल्लल्लाहो

□ जादुल आद १/१५४ ।

अलैहे वसल्लमले धितो राखेर श्रृण लिएका पनि छन् र बिना धितो राखि पनि श्रृण लिएका छन् । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उधार पनि लिएका छन् ।

(३) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले वहब[□] गरेका पनि छन्, र उहाँलाई वहब गरिएको पनि छ । र उपहार दिएका पनि छन् र उपहार स्वीकार गरेका पनि छन्, तर उपहारको बदलामा त्यसलाई दिने मान्छेलाई केही नकेही प्रदान गरेका छन्, र यदि उपहार लिनुको उहाँको इच्छा हुँदैनथ्यो भने विनम्रताको साथ उपहारकर्तासित उपहार अस्वीकार गर्ने कुरा भनिहाल्थे । र राजाहरू पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई उपहार दिन्थे जसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम स्वीकार गरेर आफ्नो साथीहरूमा वितरण गरिदिन्थे ।

(४) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सबैभन्दा अधिक सुव्यवहार गर्नेवाला थिए, र जब उहाँ

□ वहब अरबी भाषाको शब्द हो जसको अर्थ हो: कसैलाई कुनै वस्तु बिना कुनै बदला र बिना कुनै स्वार्थ प्रदान गर्नु ।

सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कसैसित उधार लिन्थे त लिएको मालभन्दा अधिक फर्काउंथे, र दिने मान्छेको लागि त्यसको धन सम्पत्ति र सन्तानमा कल्याणको दुआ पनि गर्थे । र एक चोटि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले एउटा मान्छेसित ऊँट उधार लिएका थिए, अनि त्यसको मालिक त्यसलाई फर्काउने उद्देश्यले आयो र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई अनुचित कुराहरू भन्न थाल्यो, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका साथीहरू त्यस मान्छेतिर लफ्के, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" **دعوه، فإن لصاحب الحق مقالا** " (بخاري،
مسلم)

अर्थ : त्यसलाई जान देऊ किनकि हकवालाको केही कुराहरूलाई त सुन्नैपर्छ । (बुखारी, मुस्लिम)

(५) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि अनभिज्ञताको वाण चलाइन्थ्यो (कुशब्द भनिन्थ्यो) त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सहनशीलतामा अझै अभिवृद्धि भइहाल्थ्यो । र उहाँ सल्लल्लाहो

अलैहे वसल्लमले यो आदेश गरेका छन् कि यदि कसैलाई नितांत क्रोध आओस् त त्यो आफ्नो क्रोधलाई निमाउनको लागि वजू गरौस्, र यदि त्यो उभेको अवस्थामा छ भने बसिकन् आफ्नो क्रोधलाई निमाओस्, र शैतानबाट अल्लाहको शरण चाहौस् ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कसैमाथि अहंकार र अभिमान गर्दैनथे, बरु आफ्नो साथीहरूसित नम्रताको साथ मिल्थे, र सानो ठूलो सबैलाई सलाम गर्थे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हाँसो पनि गर्थे तर हाँसो गर्नुमा पनि सत्य नै भन्थे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम संकेतित कुरा पनि गर्थे तर त्यसमा पनि सत्य नै भन्थे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले स्वयम् आफैबाट पैदल दौडमा प्रतिस्पर्धा पनि गरेका छन् । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो जुत्ता आफै सिल्दथे, र आफ्नो लुगा आफै उठाउँथे, र आफ्नो पानी खाने भाँडा आफै जोड्दथे, र आफ्नो

बाखालाई आफैँ दुहन्ये, र आफ्नो लुगा आफैँ सिल्दथे, र आफ्नो परिवारको सेवा पनि गर्थे, र मस्जिद बनाउने क्रममा आफ्नो साथीहरूको साथ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पनि ईट बोक्दथे ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अति खुल्ला स्वभाव र सर्वश्रेष्ठ आचरणका مالिक थिए ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दुइमध्ये एकलाई चयनगर्दा यस्तो कुरालाई चयन गर्थे जुन सरल पनि होस् र त्यसलाई गरे पश्चात पाप पनि नलागोस् ।

(११) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि कसैले अत्याचार गरेमा त्यसको प्रतिशोध लिँदैनथे, यस अवस्थामा कि अत्याचारीले अल्लाहले निर्धारित गरेका सीमाहरूको अतिक्रमण नगरेको होस्, तर यदि कसैले अल्लाहद्वारा निर्धारित गरेको सीमा अतिक्रमण गर्थ्यो भने उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको क्रोध अगाडि केही टिक्न सक्दैनथ्यो ।

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम परामर्श दिन्थे र परामर्श लिन्थे पनि, र रोगीहरूको जियारत

पनि गर्थे र जनाजाहरूमा शामिल पनि हुन्थे, र आमन्त्रणलाई स्वीकार पनि गर्थे र विधवा, गरिब, असहाय र कमजोरहरूको आवश्यकता पनि पूर्ण गर्थे ।

(१३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई उहाँको प्रिय उपहार गर्ने मान्छेको लागि दुआ गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो भनेका छन्:

"من صنع إليه معروف فقال لفاعله: جزاك الله خيراً، فقد أبلغ في الثناء" (ترمذي)

अर्थ : जसमाथि कोही उपकार गरेको त त्यो मानिस उपकारीलाई यो भनोस्: अल्लाह तपाईंलाई यसको अति राम्रो प्रतिफल प्रदान गरेको, त त्यसले त्यसको परिपूर्ण आभार प्रकट गर्नुो । (तिर्मिजी)

(१४) वैवाहिक जीवन र विवाह समबन्धि कुराहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमद्वारा यो प्रमाणित छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो भन्नु भएको छ कि:

**"حبب إلي من دنياكم: النساء والطيب، وجعلت
قرة عيني في الصلاة" (نسائي)**

अर्थ : मेरो लागि तिमीहरूका यस संसारबाट दुई कुरालाई अति प्रियतम बनाइएको छ: स्त्री र सुगन्ध, र मेरो आँखाको शीतलता नमाजमा राखिएको छ। (नेसाई)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो पनि भनेका छन्:

[□] जादुल मआद १/१५४।

"يا معشر الشباب، من استطاع منكم الباءة
فليتزوج" (بخاري، مسلم)

अर्थ : हे नवयुवकहरूको समूह तिमीहरूमध्ये जसमा
पनि विवाह गर्ने क्षमता होस् त्यो विवाह गरिहालोस्
। (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि
फर्मान छः

"تزوجوا الودود الولود" (أبو داؤد)

अर्थ : तिमी अति प्रेम गर्नेवाली र अत्याधिक बच्चा
जन्माउनेवाली महिलासित विवाह गर । (अबू
दाऊद)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको उहाँकी
स्वास्तीहरूसंग अति राम्रो व्यवहार थियो, र उहाँ
सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छः

"خيركم خيركم لأهله، وأنا خيركم لأهلي"
(ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : तिमीहरूमध्ये सबैभन्दा राम्रो मान्छे त्यो हो जुन आफ्नो जहान निकट राम्रो होस्, र म आफ्नो जहान निकट तिमी सबैभन्दा अधिक राम्रो छु । (तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(३) र यदि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमकी स्वास्नीहरूमध्ये कुनै यस्तो कुरातिर प्रवृत्त हुन्थिइन् जसमा कुनै दोष हुँदैनथ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसको अनुमति दिइहाल्थे, र हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हासित अन्सारीहरूका केटीहरूलाई खेल दिन्थे, र हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हा वर्तनमा जता मुख लगाएर पानी खान्थिन् उतै उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पनि आफ्नो मुख लगाएर पानी खान्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हजरत आइशाको गोदको अडेस लिन्थे, र उनको गोदीमा शीश भएको अवस्थामा कुरआनको पाठन पनि गर्थे, र कहिलेकाहिँ हजरत आइशा रजस्वलाको अवस्थामा हुन्थिन् अनि उनलाई लंगोट बाँध्ने आदेश गर्थे अनि उनीसित सम्भोग गर्थे ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब अस्त्रको नमाज पढेर सम्पन्न गर्थे त आफ्नो स्वास्नीहरूकहाँ चक्र लगाउँथे, अनि उनीहरू समीप गएर उनीहरूको हालबारे सोध्दथे, अनि जब रात्री भइहाल्थ्यो त त्यस स्वास्नीको पास जान्थे जसको रात्रीको पालो हुन्थ्यो ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्नो स्वास्नीहरूबीच रात्री व्यतीत गर्ने पालो वितरण गरेका थिए, र सबैबीच बराबर खर्च पनि वितरण गर्थे, र कहिलेकाहिँ अरु स्वास्नीहरूको उपस्थितिमा नै कुनै स्वास्नीतरि आफ्नो हात लप्काउँथे ।[□]

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो स्वास्नीहरूसंग रात्रीको पहिलो भागमा पनि सहवास गर्थे र अन्तिम भागमा पनि, त जब रात्रीको आरम्भक भागमा सहवास गर्थे त कहिलेकाहिँ स्नान गरेर सुत्दथे, त कहिले मात्र वजू गरेर सुतिहाल्थे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

□ जादुल मआद १/१९४ ।

"ملعون من أتى المرأة في دبرها" (أبو داؤد)

अर्थ : त्यो व्यक्ति अभिशप्त छ जुन महिलाको गुदामा सहवास गर्छ । (अबू दाऊद)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"لو أن أحدكم إذا أراد أن يأتي أهله قال: اللهم جنبنا الشيطان وجنب الشيطان ما رزقتنا، فإنه إن يقدر بينهما ولد في ذلك لم يضره شيطان أبدا" (بخاري، مسلم)

अर्थ : यदि कुनै मान्छे आफ्नो स्वास्नीसित सहवास गर्न चाहन्छ अनि भन्छ: हे अल्लाह हामीलाई र जुन हामीलाई प्रदान गर्नेछौ त्यसलाई पनि शैतानबाट सुरक्षित राख, त यदि त्यस सम्भोगद्वारा बच्चाको उत्पात हुन्छ (गर्भ भइहाल्छ) भने शैतान त्यसलाई कहिले पनि हानि पुऱ्याउन सक्दैन । (बुखारी, मुस्लिम)

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"إذا أفاد أحدكم امرأة أو خادما أو دابة فليأخذ
بناصيتها وليدع الله بالبركة وليسم الله عز وجل،
وليقول: اللهم إني أسألك خيرا وخير ما جبلت
عليه، وأعوذ بك من شرها وشر ما جبلت عليه"
(أبو داؤد، ابن ماجه)

अर्थ : जब कसैलाई महिला अथवा सेवक वा जनावरको प्राप्ति होस् त त्यसको निधारलाई समातेर अल्लाहसित कल्याणको दुआ गरोस् र अल्लाहको नाम लेओस्, र भनोस्: हे अल्लाह म यसको भलाई र जुन भलाई यसमा प्रकृतिक तौरले राखिएको छ त्यो तिमीसित माँग्दछु, र तिम्रो शरण चाहन्छु त्यसको बुराईबाट र त्यो बुराईबाट जुन त्यसमा प्रकृतिक तौरले राखिएको छ। (अबू दाऊद, इब्ने माजा)

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम विवाहित जोडासित भन्थे:

"بارك الله لك، وبارك عليك، وجمع بينكما على
خير" (أبو داؤد، ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : अल्लाह तिमीलाई कल्याण प्रदान गरुन्, र तिमीमाथि दयादृष्टि गरुन्, र तिमी दुवैबीच कुशलमंगललाई विस्तार गरुन् । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब यात्रा गर्ने मन बनाउँथे त आफ्नो स्वास्नीहरूबीच गोटी हाल्थे, त जसको नाम निस्कन्थ्यो त्यसलाई यात्रामा आफ्नो साथ लैजान्थे, र बाँकी स्वास्नीहरूलाई यसको बदलामा केही पनि दिदैनथे, अर्थात् यसको सट्टामा उनीहरूसित रात्री व्यतीत गर्दैनथे ।

(१०) र घरलाई सुन्दर बनाउनु र त्यसमा नानाथरीका सजावट गर्नु र त्यसलाई अति विस्तृत बनाउनु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिकामध्येको थिएन ।

(११) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले पारपाचुके पनि दिएका छन्, र त्यसबाट रुजूअ् पनि गरेका छन् अर्थात् त्यसलाई पुनः आफ्नो निकाहमा फर्काएका छन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले एक

महिनाको ईला पनि गरेका छन् तर जेहार कदापि
गरेका छैनन् ।[□]

□ ईला: महिलाहरूको निकट नजानु । जेहार: स्वास्थ्यसित यो भन्नु कि तिमी मेरो
लागि मेरो आमा दिदी सरह छौ । (अनुवादक)

(१५) खानपानमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(क) खानामा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:

(१) नत उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उपस्थित भएको भोजनलाई फर्काउँथे नत अनुपस्थित भोजनको जिज्ञासा गर्थे, यसर्थ शुद्ध र पवित्र भोजनमध्ये जे पनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई प्राप्त हुन्थ्यो त्यसलाई खाइहाल्थे यस्तो अवस्था बाहेक कि कुनै यस्तो कुरा दिइयोस् जुन उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई अप्रिय हुन्थ्यो, त यदि भोजन उहाँलाई अप्रिय हुन्थ्यो भने त्यसलाई छाडिदिन्थे तर त्यसलाई अवैध भन्दैनथे, र त्यसबाट आफ्नो अप्रियतालाई जाहेर गर्दैनथे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कहिले पनि कुनै भोजनमा ऐब निष्कासित गर्नु भएन बरु यदि मन पर्थ्यो भने त्यसलाई खान्थे नत्र छाडिदिन्थे, जसरी

□ जादुल मआद १/१४२, ३६२ ।

कि गोहलाई खानुबाट पछेका थिए किनकि त्यसलाई खाने बानी थिएन ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जे पनि पाउँथे खाइहाल्थे र यदि केही हुँदैनथ्यो भने संतोष गरेर बस्थे यहाँसम्म कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो पेटमाथि भोकलेगर्दा पत्थर बाँधेका हुन्थे, र तीन तीन महिनासम्म उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको घरमा खाना पाकदैनथ्यो ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मात्र एक थरीको भोजनमा सीमित रहँदैनथे कि अरु प्रकारका खानाहरूलाई नखाउन् बरु सबै प्रकारका खानाहरूलाई खान्थे ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मिठाई र मह पनि खान्थे, र यसलाई अति मन पराउँथे, र ऊँटको मासु, भेडा बाखाको मासु, कुखुराको मासु, र हुबारा (कुखुरा भैं भएको जनावर) को मासु, खरायोको मासु, माछा आदि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खाएका छन् । र अपरिपक्व (काँचो) खजूर, र पाकेको खजूर पनि खाएका छन्, र सरीद (खिचडी

भैं एउटा खाना) खाएका छन् जुन पिठो र मासुलाई मिसाएर बनाइन्छ, र पिठोलाई तेलमा मिसाएर खाएका छन्, र कांकरो पनि खानु भएको छ, र पकाएको लौका पनि खाएका छन्, र यसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अति मन पराउँथे, र सुकेको मासु पनि खाएका छन्, र खजूरलाई दहीको साथ मिसाएर खाएका छन् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मासुलाई अति मन पराउँथे र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई अधिल्लो पाइलाको मासु र बाखाको अधिल्लो भागको मासुलाई अति मन पराउँथे ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम स्वदेशी फल खान्थे र त्यसलाई खानुबाट आनाकानी गर्दैनथे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अधिकांश भोजन सुफरा (खाना खाने गुँदरी जस्तो भएको वस्तु) माथि लगाइन्थयो ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दायाँ हातले खाने आदेश गर्थे, र देब्रे हातद्वारा खानुबाट मनाही गर्थे र भन्थे:

"إن الشيطان يأكل بشماله، ويشرب بشماله"
(مسلم)

अर्थ : निःसन्देह शैतान आफ्नो देब्रे हातबाट भोजन गर्छ र दुब्रे हातबाट नै पानी पनि खान्छ । (मुस्लिम)

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तीन औंलाले खान्थे, र भोजन गरे पश्चात त्यसलाई राम्ररी चाट्दथे ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अडेस लगाएर खाना खाँदैनथे, र भोजनगर्दा अडेस लगाउनुका तीन थरीहरू छन्:

पहिलो: शरीरको बगलको भागद्वारा अडेस लगाउनु ।

दोस्रो: आलितपाल्ती मारेर बस्नु ।

तेस्रो: एउटाहातले टेक लगाएर आर्को हतद्वारा भोजन गर्नु । र तीनवटै तरिका सही छैनन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उक्डू बसेर खाँन्थे अर्थात् नितम्बको बल दुवै पाइलालाई ठाढो गरेर

वस्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"إنما اجلس كما يجلس العبد وأكل كما يأكل العبد"

अर्थ : म उस्तै वस्दछु जसरी दास वस्दछ, र उस्तै खान्छु जसरी दास खान्छ ।

(११) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भोजनमा हात राख्दथे त बिस्मिल्लाह भन्थे, र भोजन गर्ने मान्छेलाई बिस्मिल्लाह भन्ने आदेश गर्थे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"إذا أكل أحدكم فليذكر اسم الله تعالى، فإن نسي أن يذكر اسم الله في أوله، فليقل: بسم الله أوله وآخره" (ترمذي)

अर्थ : जब कोही भोजन गर्न आरम्भ गरौस् त महान अल्लाहको नाम पुकारौस्, र यदि आरम्भमा अल्लाहको नाम लिनु विसोस् त भनौस्: आरम्भ र अन्त्यमा अल्लाहको नामले । (तिर्मिजी)

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"إن الشيطان ليستحل الطعام أن لا يذكر اسم الله عليه" (مسلم)

अर्थ : शैतान त यो चाहन्छ कि भोजनगर्दा अल्लाहको नाम नलिइयोस् ताकि त्यो पनि त्यसबाट खाओस् । (मुस्लिम)

(१३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खाना खाँदा कुरा पनि गर्थे, र आफ्नो अतिथिलाई अरु खाने कुरा बारम्बार भन्दै रहन्थे जस्तो कि अतिथि सत्कार गर्ने उपकारीहरू गर्छन् ।

(१४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सामुन्नेबाट खाना उठाइन्थ्यो त भन्थे:

" الحمد لله حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه غير مكفي ولا مودع ولا مستغنى عنه ربنا" (بخاري)

अर्थ : अल्लाहको लागि नै प्रशंसा अत्याधिक कल्याणकारी पवित्र र विशुद्ध प्रशंसा, जुन नत अन्त्य हुनेवाला छ, नत पर्याप्त छ, नत त्यसबाट हामी निस्पृह छौं हे हाम्रो प्रतिपालक । (बुखारी)

(१५) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै समूहकहाँ भोजन गर्थे त त्यहाँबाट तबसम्म जाँदैनथे जबसम्म उनीहरूको लागि दुआ गर्दैनथे, र भन्थे:

"أفطر عندكم الصائمون، وأكل طعامكم الأبرار، وصلت عليكم الملائكة" (أبو داؤد)

अर्थ : तिमीहरूकहाँ ब्रतालुहरूले इफ्तार गरे, र तिमीहरूको भोजन सदाचारीहरूले खाए, र तिमीहरूमाथि फरिश्ताहरूले (स्वर्गदूतहरूले) प्रशान्तिको याचना गरे । (अबू दाऊद)

(१६) र जुन व्यक्ति गरिबहरूलाई भोजहरूमा आमन्त्रित गर्थ्यो त्यसको लागि विशेषरूपले दुआ गर्थे, र त्यसको प्रशंसा पनि गर्थे ।

(१७) र कसैलाई खाइरहेको अवस्थामा हाँट्दैनथे चाहे त्यो सानो होस् वा ठूलो, स्वतन्त्र मान्छे होस् वा दास, वा गाउँले मान्छे होस् वा प्रवासी ।

(१८) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम व्रत बसेको अवस्थामा हुन्थे र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष भोजन ल्याइन्थ्यो त भन्थे: “म व्रत बसेको छु ।” (बुखारी)

र यो आदेश गरेका छन् कि: जब कुनै मान्छे व्रत बसेको होस् र त्यस समक्ष भोजन ल्याइयोस् त त्यो भोजन ल्याउने मान्छेको लागि दुआ गरोस्, र यदि त्यो व्रत बसेको छैन भने त्यसलाई चाहियो कि भोजन गरिहालोस् ।

(१९) र जब कोही उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई भोजन गर्नुको लागि आमन्त्रित गर्थ्यो अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथमा कुनै यस्तो मान्छे पनि जान्थ्यो जुन आभन्त्रणकर्ताको घर उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमभन्दा राम्ररी जान्थ्यो त त्यसको घर पुगेर रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे:

" إن هذا تبعنا، فإن شئت تأذن له، وإن شئت
رجع" (بخاري)

अर्थ : यो मान्छे हामीसंग आएको छ, यसर्थ यदि तिमी चाहन्छौ भने यसलाई पनि अनुमति प्रदान गर, र यदि तिमी चाह भने यो फर्किहाल्छ । (बुखारी)

(२०) र जुन मानिसहरूले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित यो गुनासो गरेका थिए कि उनीहरूको पेट भदैन त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उनीहरूलाई यो परामर्श दिएका थिए कि उनी सबै एकैसाथ खाउन्, र बिस्मिल्लाह भनेर खाउन् ताकि भोजनमा कल्याण गरियोस् ।

(२१) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

" ما ملأ آدمي وعاء شرا من بطن، بحسب ابن
آدم لقيمات يقمن صلبه، فإن كان لآبد فاعلا،
فثلث لطعامه، وثلث لشرابه، وثلث لنفسه"
(ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : सबैभन्दा नराम्रो थैला जसलाई मान्छे भर्दछ, त्यो त्यसको पेट हो, किनकि भोजनका केही गाँस नै त्यसको शरीरलाई स्वस्थ राख्न पर्याप्त छ, तर यदि त्यो धेरै खान नै चाहन्छ, भने पेटको एक तिहाई खाओस्, र एक तिहाई पानी पिओस्, र एक तिहाई स्वाँस लिनुको लागि खाली नै छाडोस् । (अबू दाऊद, इब्ने माजा)

(२२) र एक दिन उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो घरमा रात्रीको समय प्रवेश गरे, अनि खाना खोज्न थाले त केही भेटेनन्, त भने:

"اللهم أطعم من اطعمني، واسق من سقاني"
(مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह जसले मलाई खुवायो त्यसलाई खुवाऊ, र जसले मलाई पिलायो त्यसलाई पिलाऊ ।
(मुस्लिम)

(ख) पानी पिउनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) पानी पिउनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यस्तो परिपूर्ण तरिका थियो जसद्वारा मान्छे स्वस्थ रहोस्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई मिठो र शीतल जल अति प्रिय थियो, र कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दूधमा पानी मिसाएर खान्थे, त कहिले बिन पानी मिसाइकन् दूध खान्थे, र भन्थे:

"اللهم بارك لنا فيه وزدنا منه، فإنه ليس شيء
يجزئ من الطعام والشراب إلا اللبن" (ترمذي)

अर्थ : हे अल्लाह हाम्रो यस दूधमा कल्याण गर र यसमा बढोत्तरी गरिदेऊ, किनकि दूध बाहेक कुनै यस्तो कुरा छैन जुन खाना र पानी दुवैको आवश्यकतालाई पूर्ण गरोस् । (तिर्मिजी)

(१) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थिएन कि भोजनगर्दा पानी पनि खाँदै गरुन्, र उहाँ

□ जादुल मआद ४/२०९ ।

सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको लागि रात्रीमा नबीज बनाइन्थ्यो, अनि बिहान त्यसलाई पिउँदथे, र आर्को दिन र त्यस पश्चातको दिनको अस्र नमाजसम्म पनि त्यसलाई पिउँदथे, र यस समय पश्चात त्यसलाई पिउँदैनथे बरु यदि अस्र पश्चात पनि त्यो बाँकी रहन्थ्यो भने सेवकलाई पिनुको लागि दिन्थे वा त्यसलाई फालिदिन्थे ।

र नबीज: पानी आदिमा खजूर मिसाएर बनाइन्थ्यो जसलाई तीन दिन पश्चात पिउँदैनथे यस भयले कि कदाचित त्यो मादक नभइहालेको होस् ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अधिकांश समयमा बसेर पानी खान्थे, र उभेर पानी खानुबाट मनाही गरेका छन्, तर एक चोटि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उभेर पनि पानी खाएका छन् । त यसबाट यो मानियो कि कुनै कारणलेगर्दा यस्तो गरेका थिए, वा मनाहीलाई स्थगित गर्नुको लागि वा यस कारण यस्तो गरेका थिए कि उभेर पानी खानु पनि जायज छ ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पानी पिउँदा तीन पटक स्वाँस फर्थे र भन्थे:

"**إنه أروى وأمرأ، وأبرأ" (مسلم)**

अर्थ : यस्तो गर्नु तिर्खा मेटाउनुमा र विरामीबाट जोगाउनुमा अति लाभदायक हुन्छ । (मुस्लिम)

र स्वाँस फेर्नुको अर्थ यो हो कि मुखलाई पानी खाने भाँडाबाट हटाएर स्वाँस फर्थे, जस्तोकि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छ:

"**إذا شرب أحدكم فلا يتنفس في القدرح، ولكن
ليبين الإناء عن فيه" (ترمذي، ابن ماجه)**

अर्थ : जब कोही पानी खाओस् त पानीको बर्तनमा स्वाँस नफेरोस् वरु बर्तनबाट मुख हटाएर स्वाँस फेरोस् । (तिर्मिजी, इब्ने माजा)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यस कुराबाट रोकेका छन् कि बर्तनमा भएको प्वाल र चिराबाट पानी खाइयोस् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पानी खाँदा अल्लाहको नाम लिन्थे, र पानी खाए पश्चात अल्लाहको कृतज्ञता प्रकट गर्थे, र भन्थे:

"إن الله ليرضى عن العبد يأكل الأكلة يحمده عليها، ويشرب الشربة يحمده عليها" (مسلم)

अर्थ : अल्लाह अति प्रसन्न हुन्छ र भक्तबाट राजी भइहाल्छ, जब त्यो भोजन गरे पश्चात र पानी खाए पश्चात अल्लाहको कृतज्ञता प्रकट गर्छ । (मुस्लिम)

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई त्यो पानी मिठो लाग्थ्यो जुन नम्कीन (नुनिलो) हुँदैनथ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम बासी पानीलाई अति मन पराउँथे ।

(७) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पानी खान्थे त पानी खाए पश्चात आफूभन्दा दाय्याँतिर भएका मानिसहरूलाई दिन्थे चाहे देब्रेतिर भएकाहरू अत्याधिक संख्यामा किन नहोउनु ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले पानी भएको बर्तनलाई ढाँक्नु र त्यसको मुहानलाई बाँध्ने

र यस्तो गर्दा अल्लाहको नमा लिने आदेश गर्थे
ताकि त्यस पानीमा कुनै प्रकारका विकारयुक्त
कुराहरू नपरुन् ।

(१६) (दअवत) आमन्त्रण गर्ने कार्यमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहतर्फ दिन रात्री प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष जाहेर र गोप्य सबै तरिकाले बोलाउँथे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले दअवत अर्थात आमन्त्रणका पहिला आरम्भक तीन साल मक्कामा गोप्य तरिकाले अल्लाहतिर आमन्त्रण गर्नु भयो, अनि जब अल्लाहको यो आदेश अवतरित भयो:

﴿ فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴾ ^{١٤} الحجر:

१६

अर्थ: तसर्थ जुन आदेश तपाईंलाई प्राप्त भएको छ त्यो स्पष्टरूपमा सुनाइदिनुस् र मुशरिकहरूबाट मूख फर्काइलिनुस् । (सूरतुल् हिज्र १४)

□ जादुल मआद ३/११, ४४ ।

त अल्लाहको यस आदेशको पालना गर्दै जाहेरी र प्रत्यक्ष तरिकाले आमन्त्रण गर्न थाले, र आफ्नो आमन्त्रणको यस क्रममा कसैको धिक्कारको परवाह गरेनन्, यसर्थ यस्ता खालका समस्त कुराहरूबाट निस्पृह भई ठूला साना, पुरुष महिला, दास स्वतन्त्र, मानव दानव सबैलाई अल्लाहतिर आमन्त्रित गर्न थाले ।

(२) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका साथीहरूमाथि अत्याचार र यातना चर्मसीमासम्म पुग्यो त उनीहरूलाई हब्शा नामक राज्यतिर प्रवास गर्ने अनुमति प्रदान गरे ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तायफ नगरतिर पनि गए यस आशाको साथ कि कदाचित उनीहरू उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सहायता गरुन्, अनि उनीहरूलाई अल्लाहतिर आमन्त्रित गरे, तर उनीहरूलाई नत आफ्नो समर्थक पाए नत सहायक बरु उनीहरूले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई निकृष्टतम यातना दिए, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई यस्तो यातना दिए जुन उहाँको जातिले पनि दिएको थिएन,

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई तायफवाट मक्कातिर निष्कासित गरिदिए, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मुतइम बिन अदिको छत्रछाया र शरणमा जानु भयो ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले दश वर्षसम्म जाहेरी दअवत गर्नु भयो, र प्रत्येक हज्जको अवसरमा हाजीहरूका बासस्थानमा गएर उनीहरूलाई अल्लाहतर्फ बोलाउँथे, यस्तै मक्काको प्रसिद्ध बजार उकाज, मजन्नह र जिल मजाजमा गएर सबैलाई इस्लामतिर आमन्त्रित गर्थे यहाँसम्म कि हाजीहरूका एक एक गोत्रको बारेमा सोधेर त्यहाँ गई इस्लामको प्रचार गर्थे ।

(५) अनि यसै क्रममा अक्बा नामक स्थानमा खजरज गोत्रका छवटा मानिसहरूसित भेटे, अनि उनीहरूलाई इस्लामतिर आमन्त्रित गरे त उनीहरूले इस्लाम कबूल गरे, अनि जब उनीहरू आफ्नो नगर मदीना फर्केर गए त अरु मानिसहरूलाई पनि इस्लामतर्फ आमन्त्रित गरे, त मानिसहरू इस्लाम कबूल गर्न थाले र त्यहाँ इस्लाम यति तीव्र गतिले

फैलियो कि कुनै पनि यस्तो घर थिएन जसमा इस्लाम स्वीकार गरेका मानिस नहोउन् ।

(६) अनि अघिल्लो वर्ष मदीनामा इस्लाम कबूल गर्नेहरूमध्येबाट १२ मान्छे हज्ज गर्न आए, अनि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उनीसित बैअत (संकल्प) लिने अठोट गरे जसलाई बैअते अकबा (ठूलो संकल्प) भनिन्छ, यसमा उनीहरूले यस कुरामा बैअत गरे कि उनीहरू अल्लाह र अल्लाहका रसूलको आज्ञापालन गर्नेछन्, र अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्नेछन्, र भलाईको आदेश गर्नेछन् र अरुलाई कुकर्मबाट रोक्ने छन्, र अल्लाहको धर्मको प्रचारप्रसारमा कसैको धिक्कार र कुराको वास्ता गर्दैनन्, र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सहायता गर्नेछन्, र ती समस्त कुराहरूलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमबाट रोक्ने छन् जुन उनी आफ्नो जहान परिवारबाट रोक्दछन्, र यसको प्रतिफलको रूपमा उनीहरूलाई स्वर्ग पाउनुको शुभसमाचार छ । अनि यो संकल्प लिएर उनीहरू मदीना फर्के, र उनीहरूको साथमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले हजरत मुसअब विन

उमैर र हजरत इब्ने उम्मे मक्तूम रजिअल्लाहो अन्हुमालाई पनि पठाए ताकि दुवै जना उनीहरूलाई कुरआनको पाठनको तालिम देउन् र अल्लाहतिर सबैलाई आमन्त्रित गर्नु, अनि यी दुवै सहावीहरूको प्रचारले धेरै मानिसहरूले इस्लाम कबूल गरे जसमध्ये उसैद बिन हुजैर र सअ्द बिन वककास पनि थिए ।

(७) अनि मक्काका मुसलमानहरूलाई मदीनातिर प्रवास गर्ने आदेश गरे, त मानिसहरूले त्यतातिर प्रवास गर्नुमा अति हतार गरे, अनि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पनि आफ्नो प्रियतम साथी (अबु बक्र) को साथमा प्रवास गरे ।

(८) र मदीना पुगे पश्चात उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले प्रवासी र अप्रवासी (अनुसारी) हरूबीच भाइचाराको रिश्तालाई विस्तार गरे, र ती समस्त ९० मानिसहरूथिए जिनको बीचमा यो अनोठो भाइचाराको रिश्ता गराइयो ।

(क) अमन शान्ति, शरण संधि र दूतहरूको बारेमा
उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमबाट यो प्रमाणित छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

"ذمة المسلمين واحدة يسعى بها أدناهم"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : कुनै मुसलमानले दिएको शरण सबैको लागि एकनास छ त्यसलाई तिनका न्यूनतम श्रेणीका मानिसहरूलाई पनि निर्वाह गर्नुपर्छ । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि भनाई छ:

"من كان بينه وبين قوم عهد، فلا يحلن عقده ولا يشدها حتى يمضي أمده، أو ينبذ إليهم على سواء" (أبو داؤد، ترمذي)

□ जादुल मआद ३/११२ ।

अर्थ : जस मान्छेको कुनै जाति समूहसित संधि सुलह होस् त त्यो त्यसमध्ये कुनै बन्दलाई भंग नगरोस् नत त्यस सन्धिलाई नै भंग गरोस् यहाँसम्म कि त्यसको समयावधि समाप्त भइहालोस् वा दुवै पक्ष त्यसलाई एकनास समयमा भंग गरिहालुन् । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"من أمن رجلا على نفسه فقتله، فأنا بريء من
القاتل" (ابن ماجه)

अर्थ : जसले कसैलाई शरण दियो अनि त्यसलाई हत्या गर्‍यो त म यस्तो हत्यारावाट निस्पृह छु । (इब्ने माजा)

(३) र जब मुसैलमा कज्जाबका दुवै दूतहरू रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष आए र कुरा गर्न थाले त रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयोः

"لولا أن الرسل لا تقتل، لضربت أعناقكم"
(أبو داؤد)

अर्थ : यदि दूतहरूको वध वैध हुन्थ्यो भने म तिमी दुवैको घाँटी (गर्दन) छिनालिदिन्थेँ । (अबू दाऊद)

यसर्थ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति यो नै हो कि दूतहरूको वध नगरियोस् ।

(४) र यदि दूतहरू आफ्नो धर्मलाई रोज्दथे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूलाई रोक्दैनथे बरु उनीलाई फर्काइदिन्थे ।

(५) र यदि कुनै मुसलमान कुनै शत्रुसित कुनै सन्धि गरिहाल्थ्यो जसमा मुसलमानहरूको कुनै प्रकारको हानि हुँदैनथ्यो भने उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यस सन्धिलाई कार्यन्वयनमा ल्याउँथे ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कुरैशका काफिरहरूसित यस कुरामा सन्धि गरेका थिए कि दुवै पक्षबीच दश वर्षसम्म युद्ध हुनेछैन, र जुन मुसलमान भएर मुसलमानहरूको पासमा आउँछ त्यसलाई मुसलमानहरू फिर्ता गरिदिनेछन् र जुन काफिरकहाँ आउँछ त्यसलाई तिनीहरू फिर्ता गर्ने छैनन्, त अल्लाहले यस सन्धिलाई स्त्रीहरूको लागि अमान्य ठहर गयो र भन्यो कि यदि कुनै स्त्री

इस्लाम कबूल गरेर आउंछे भने त्यसको ईमानको परीक्षा गरे पश्चात यदि त्यो आस्थावान ठहर हुन्छे भने त्यसलाई फिर्ता गर्नुहुन्न ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले मुसलमानहरूलाई यो आदेश गरे कि जुन स्त्री इस्लामबाट पंछोस् त्यसको महर (मेहर, पेवा) मागोमा त्यसको महर यस शर्तमा फर्काई दिउन् कि उनीहरू (काफिरहरू) पनि आस्थावान महिलाहरूको महरहरूलाई फर्काईदेउन्, यसर्थ जसको स्त्री मुर्तद भइहाल्यो (इस्लामबाट पंछिहाल्यो) त उनी त्यसको मेहर फर्काइदिन्थे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीलाई उनीकहाँ आएका मानिसबाट लिनुबाट मनाही गर्दैनथे, नत आएको मान्छेलाई फर्कि जानुमा बाध्य गर्थे नत त्यसको जाने कुरालाई अप्रिय नै ठान्थे, र यदि उनीमध्येबाट कसैलाई मारिदिन्थ्यो वा धनसमपत्ति लिइहाल्यो र उनीसित आइमिल्यो भने त्यसको यस कार्यमा कुनै टिप्पणी गर्दैनथे, नत त्यसको क्षतिपूर्ति अनिवार्य गर्थे ।

(९) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खैबरबासीहरूमाथि अधिपतय प्राप्त गरे त उनीहरूसित यस कुरामा सुलह गरे कि उनीहरूलाई खैबरबाट निष्कासित गरिन्छ, र उनी जुन बोकेर लैजान् सक्छन् त्यो लैजाउन् तर रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सुन चाँदी र शस्त्रहरू लिइहाल्छन् ।

(१०) र जमिनमाथि भएका खेतीपातीको बारेमा यसरी सुलह गरेका थिए कि जुन उब्जन त्यसबाट निस्कन्छ त्यसबाट आधा मुसलमानहरू र आधा उनीहरू पाउने छन्, र तिनीहरूलाई यो स्वतन्त्रता प्रदान गरिएको थियो कि उनी त्यसमा जे चाहुन् उब्जाउन्, अनि प्रत्येक वर्ष फलफूलको अनुमान गर्ने व्यक्ति उनीहरूकहाँ गएर अनुमान लगाउँथ्यो अनि मुसलमानहरूको भाग निर्धारित गर्थ्यो अनि उनीहरू मुसलमानहरूको अंशको जमानत लिई त्यस बाहेकमा जे चाहन्थे गर्थे ।

(ख) राजाहरूलाई आमन्त्रण दिनुमा र तिनीहरूतिर दूत र पत्र पठाउनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(१) जब रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हुदैबियाबाट फर्केर आए त विश्वका राजाहरूलाई पत्राचार गरे, र उनीहरूतिर आफ्नो दूतहरू पठाए, यसै क्रममा रोमको राजालाई पत्र लेखेर आफ्नो दूतद्वारा पठाए अनि त्यो इस्लाम कबूल गर्नुतिर प्रवृत्त भयो तर इस्लाम कबूल गरेन ।

(२) यस्तै नज्जाशी राजातिर पनि पत्र पठाए, अनि त्यो इस्लाम कबूल गर्‍यो ।

(३) र अबू मूसा अल् अश्शरी र मुआज बिन जबललाई यमनतिर पठाए अनि अधिकांश यमनबासीहरू बिना कुनै संघर्ष प्रसननतापूर्वक इस्लाम कबूल गरे ।

(ग) कपटीहरू (मुनाफिकहरू) सित उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको व्यवहार: □

□ जादुल मआद ३/१४१ ।

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूबाट (कपटीहरूबाट) उनीहरूको प्रत्यक्ष कुराहरू स्वीकार गर्थे, र उनीहरूका अप्रत्यक्ष कुराहरू अल्लाहलाई सुम्पिदिन्थे, र उनीहरूसित प्रमाणद्वारा वार्तालाप र प्रतिउत्तर गर्थे, र उनीहरूबाट पंछन्थे, र उनीहरूको अवस्थाबारे कठोर कुरा गर्थे, र उनीहरूलाई हृदयलाई प्रभावित गर्ने कुराहरूद्वारा उपदेश गर्थे ।

(२) र एक जुट गर्ने कारणले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उनीहरूको वध गरेनन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

"**لا يتحدث الناس أن محمدا يقتل أصحابه**"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : ताकि आउनेवाला मानिसहरू यो नभनुन् कि मुहम्मद आफ्ना साथीहरूलाई नै मार्थे । (बुखारी, मुस्लिम)

□ जादुल मआद ३/१४३।

(१७) गुणगान र स्तुति गर्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहको सबैभन्दा अधिक गुणगान गर्नेवाला थिए, वरु उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका समस्त कार्यहरू नै अल्लाहको महानता र पवित्रताको बखान थियो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको कुनै कार्य गर्ने आदेश र कुनै कुराबाट मनाही गर्नु र आफ्ना अनुयायीहरूलाई सुमार्गमा लगाउनु पनि अल्लाहको स्तुति नै थियो, किनकि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो हृदयमा अल्लाहको गुणगान गरिरहन्थे । यसर्थ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहको गुणगान गर्दै रहन्थे स्वाँस लिँदा, उठ्दा बस्दा, हिँडदा सवारीमा चढदा र भर्दा, सुत्दा जाग्दा.... । अल्लाह उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि नगनय शान्ति अवतरित गरोस् ।

□ जादुल मआद २/३३२ ।

(क) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले साँझा र विहान गर्दै आएका दुआ र गुणगानहरू:

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम विहानको समय उठथे त भन्थे:

"أصبحنا على فطرة الإسلام، وكلمة الإخلاص،
 ودين نبينا محمد صلى الله عليه وسلم وملة أبينا
 إبراهيم حنيفا مسلما وما كان من المشركين"
 (مسند احمد)

अर्थ : हामी इस्लाममाथि र निष्ठाको मूलमन्त्रमाथि,
 र आफ्नो नबी मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे
 वसल्लमको धर्म र आफ्नो ती पूर्वज इब्राहीमको
 धर्ममाथि विहान गर्छौं जुन कि सत्यवान निष्ठावान
 मुसलमान थिए र बहुदेववादीहरूमध्येका थिएनन् । (
 मुस्नद अहमद)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो पनि भन्थे:

"اللهم بك أصبحنا وبك أمسينا، وبك نحيا ونموت وإليك النشور" (أبو داؤد، ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : हे अल्लाह तिम्रो कृपाले नै हामी बिहान गछौं र तिम्रो कृपाले नै हामी साँझा गछौं, र तिम्रो कृपाले नै सुत्दछौं (मर्दछौं) र जाग्दछौं (जीवित हुन्छौं), र हामीलाई तिमीछेउ नै फर्कि आउनुछ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, इब्ने माजा)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि भनाई छः

"إذا أصبح أحدكم فليقل: أصبحنا وأصبح الملك لله رب العالمين، اللهم إني أسألك خير هذا اليوم فتحه ونصره ونوره وبركته وهدايته، واعوذ بك من شر ما فيه وشر ما بعده، ثم إذا أمسى، فليقل مثل ذلك" (أبو داؤد)

अर्थ : जब तिम्रीमध्ये कोही बिहान गरोस् त भनोस्: हामीले बिहान गर्थौं र सत्ता मात्र अल्लाहकै लागि छ जुन समस्त संसारको प्रतिपालक हो, र हे

अल्लाह म तिमीसित याचना गर्दछु आजको दिनमा भएको समस्त भलाईको प्राप्तिको, र त्यसमा भएका विजय, सहायता, प्रकाश, कल्याण र सुमार्गको पनि, र म तिम्रो शरण चाहन्छु यस दिनमा भएका बुराईहरूबाट र ती बुराईहरूबाट पनि जुन त्यस पश्चात छन् । अनि जब साँझ गरोस् त यसै दुआलाई पुनः एक पटक भनोस् । (अबू दाऊद)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

"سيد الاستغفار أن يقول العبد: اللهم ربي، لا إله إلا أنت خلقتني وأنا عبدك، وأنا على عهدك ووعدك ما استطعت، أعوذ بك من شر ما صنعت، أبوء لك بنعمتك علي، وأبوء بذنبي، فاغفر لي، إنه لا يغفر الذنوب إلا أنت، من قالها حين يصبح موقنا بها، فمات من يومه، دخل الجنة، ومن قالها حين يمسي موقنا بها، فمات من ليلته، دخل الجنة" (بخاري)

अर्थ : सर्वश्रेष्ठ क्षमायाचना यो हो कि भक्त भनोस्: हे अल्लाह तिमी नै मेरो प्रतिपालक हौ तिमी बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, तिमीले नै मलाई सृष्टि गरेका छौ र म तिम्रो दास हूँ, र म आफ्नो सामर्थ्य अनुसार आफ्नो त्यस वचनमाथि दृढ छु जुन तिमीसित गरेको छु । र म तिम्रो शरण चाहन्छु ती समस्त कुराहरूबाट जुन मैले गरेको छु, र तिमीले जुन अनुकम्पाहरू ममाथि गरेका छौ त्यसको इकरार गर्दछु, र आफूले गरेको पापहरूको पनि इकरार गर्दछु, यसर्थ मलाई क्षमा प्रदान गर निःसन्देह तिमी बाहेक कोही पनि क्षमा प्रदान गर्नेवाला छैन । त यसलाई जसले पनि यसमाथि दृढ विश्वास गरेर विहानको समय भन्छ अनि त्यसै दिन त्यसको मृत्यु हुन्छ भने त्यो स्वर्गमा जान्छ, र जसले यसलाई साँझको समय यसमाथि दृढ विश्वासको साथ भन्छ अनि त्यसै रात्री त्यसको मृत्यु हुन्छ भने त्यो स्वर्गमा जान्छ । (बुखारी)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" مَنْ قَالَ حِينَ يَصْبِحُ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحَدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، فِي الْيَوْمِ مِائَةٌ مَرَّةً ، كَانَتْ لَهُ عَدَلٌ عَشْرٍ رِقَابٍ ، وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةٌ حَسَنَةٍ ، وَمُحِبَّتٌ عَنْهُ مِائَةٌ سَيِّئَةٍ ، وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ ، إِلَّا أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ "

(بخاري، مسلم)

अर्थ : जसले बिहान गरेको समय यो भन्छ: अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन त्यो एकलै छ त्यसको कोही साभ्नीदार छैन, त्यसैको लागि सत्ता र प्रशंसाहरू छन्, र त्यो प्रत्येक कुरामाथि सामर्थ्यवान् छ । यदि यसलाई मान्छे पूर्ण दिनमा सय पटक भनोस् त त्यसलाई दश दास मुक्त गर्नुको पुण्य मिल्छ, र त्यसको लागि १०० पुण्य लेखिन्छ, र १०० पापलाई मेटाइन्छ, र त्यस दिनको साँझा नहुन्जेल शैतानबाट सुरक्षित रहन्छ, र त्यसबाट श्रेष्ठ पुण्य कार्य गर्नेवाला अरु कुनै मान्छे ठहर हुँदैन त्यस

मान्छे वाहेक जुन यसभन्दा अधिक पुण्यको कार्य गरेको होस् । (बुखारी, मुस्लिम)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम साँभा बिहन यो दुआ गर्थे:

" اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ،
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ
وَأَهْلِي وَمَالِي ، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي ، وَآمِنْ
رَوْعَاتِي ، أَللّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ
خَلْفِي ، وَعَنْ يَمِينِي ، وَعَنْ شِمَالِي ، وَمِنْ فَوْقِي
، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي " (أبو
داؤد، ابن ماجة)

अर्थ : हे अल्लाह म तिमीसित यस संसार र परलोकको भलाईको याचना गर्दछु, हे अल्लाह म तिमीसित तिम्रो दया र कृपा चाहन्छु आफ्नो संसार र परिवारमा, आफ्नो माल र सन्तानमा, हे अल्लाह मेरा गुप्त कुराहरूमाथि आवरण हालिदेऊ, र मलाई स्थिरता र प्रशान्ति प्रदान गर, हे अल्लाह मेरो सुरक्षा गर मेरो दायाँ र बायाँ तर्फबाट, र मेरो गाडि

र पछ्छाडिबाट, र मेरो तल र माथिबाट, र म तिम्रो महानताको शरण चाहन्छु यस कुराबाट कि मलाई अचेत अवस्थामा धोका दिइयोस् । (अबू दाऊद, इब्ने माजा)

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

" مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحٍ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءٍ كُلِّ لَيْلَةٍ : بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، ثلاث مرات، إِلَّا لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ " (أبو داؤد، ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : जुन सुकै भक्त प्रत्येक बिहान र साँझा यो भनोस्: त्यस अल्लाहको नामबाट जसको नामको साथ धरती र आकाशमा भएको कुनै कुरा हानि पुऱ्याउन सक्दैन र त्यो अत्याधिक सुन्नेवाला र सर्वज्ञाता छ । र यसलाई तीन चोटि भनोस् त त्यसलाई वास्तवमा कुनै कुरा हानिनोक्सानी

पुऱ्याउन सक्दैन । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(६) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित हजरत अबू बक्र रजिअल्लाहु अन्होले भने हे अल्लाहका रसूल मलाई यस्तो दुआ सिकाउनु होस् जसलाई म साँभ बिहान पढुँ त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो कि तिमी भन्:

"اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكُهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمَنْ شَرَّ
الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَهِ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا
أَوْ أُجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ" قال: قُلْهَا إِذَا أَصْبَحْتَ وَإِذَا
أَمْسَيْتَ وَإِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ " (أبو داؤد،
ترمذي)

अर्थ : हे आकाश र धरतीहरूको स्रष्टा अल्लाह, हे प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्षको ज्ञाता, प्रत्येक कुराको स्वामी र प्रतिपालक, म गवाही दिन्छु कि तिमी बाहेक कोही पनि सत्य पूजनीय छैन, म तिम्रो शरण चाहन्छु

आफ्नो आत्माको बुराईबाट र शैताको बुराईबाट र त्यसलाई साभीदार ठहराउने कुराबाट, र यस कुराबाट कि म आफैँ स्वयम्लाई कुनै हानि पुऱ्याऊँ वा कुनै मुसलमान मान्छेलाई हानि पुऱ्याऊँ । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो कि यसलाई तिमी साँभ बिहान र ओछ्यानमा जाँदा भन्दैगर । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(ख) घरमा प्रवेशगर्दा र त्यसबाट निस्कदा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:□

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो घरबाट निस्कन्थे त भन्थे:

"بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضِلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ" (ترمذي، نسائي، ابن ماجه)

□ जादुल मआद २/२३५ ।

अर्थ : अल्लाहको नामबाट, मैले अल्लाहमाथि भरोसा गर्ने, हे अल्लाह म तिम्रो शरण चाहन्छु यस कुराबाट कि म पथ विचलित भइहालूँ, वा मलाई पथ भ्रमित गरियोस्, वा म त्रुटि गरूँ वा मबाट त्रुटि गराइयोस्, वा म अत्याचार गरूँ वा ममाथि अत्याचार गरियोस्, वा म अनभिज्ञतापूर्ण कुरा गरूँ वा ममाथि अनभिज्ञतापूर्ण कुरा गरियोस् । (तिर्मिजी, नेसाई, इब्ने माजा)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" مَنْ قَالَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ: بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ؛ يُقَالُ لَهُ: هُدَيْتَ وَكُفَيْتَ، وَوَقَيْتَ، وَتَتَحَىٰ عَنْهُ الشَّيْطَانُ " (أبو داؤد، ترمذي)

अर्थ : जसले आफ्नो घरबाट निस्कदा यो भन्यो: अल्लाहको नामबाट, मैले अल्लाहमाथि भरोसा गर्ने, भलाईको प्रेरण दिनेवाला र बुराईबाट रोक्नेवाला अल्लाहको शक्ति बाहेक कुनै शक्ति छैन । त त्यसको लागि भनिन्छ कि: तिम्रीलाई मार्गदर्शन गरियो र तिम्रीलाई शरण दिइयो र तिम्रीलाई सुरक्षा

प्रदान गरियो, र त्यसबाट शैतान लुकेर गइहाल्छ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब फज्र नमाजको लागि निस्कन्थे त भन्थे:

"اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي لِسَانِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ تَحْتِي نُورًا، اللَّهُمَّ أَعْظِمْ لِي نُورًا" (بخاري، مسلم)

अर्थ : हे अल्लाह मेरो हृदयलाई प्रकाशले पूरिदेऊ, र मेरो जिब्रोलाई प्रकाशमान बनाइदेऊ, र मेरो श्रवणमा प्रकाश राखिदेऊ, र मेरो दृष्टिलाई प्रकाशमय बनाइदेऊ, र मेरो अघि पछि पनि प्रकाश राखिदेऊ र मेरो तल माथि पनि प्रकाश राखिदेऊ, र मेरो लागि प्रकाशलाई विशाल बनाइदेऊ । (बुखारी, मुस्लिम)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

"إِذَا وَلَجَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلِجِ وَخَيْرِ الْمَخْرَجِ، بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا، وَعَلَى اللَّهِ رَبَّنَا تَوَكَّلْنَا ثُمَّ لِيُسَلِّمْ عَلَيَّ أَهْلِي" (أبو داؤد)

अर्थ : जब कुनै मान्छे आफ्नो घरमा प्रवेश गरोस् त भनोस्: हे अल्लाह म तिमीसित राम्रो प्रवेशिका र राम्रो निष्कासनको याचना गर्दछु, र अल्लाहको नामले हामीले प्रवेश गर्छौं, र आफ्नो प्रतिपालक अल्लाहमाथि नै भरोसा गर्छौं । अनि त्यो आफ्नो परिवारलाई सलाम भनोस् । (अबू दाऊद)

(ग) मस्जिदमा प्रवेशगर्दा र त्यसबाट निस्कदा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति: □

(९) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मस्जिदमा प्रवेश गर्थे त भन्थे:

□ जादुल मआद २/३३६ ।

" أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، قَالَ: فَإِذَا قَالَ ذَلِكَ قَالَ الشَّيْطَانُ: حُفِظَ مِنِّي سَائِرَ الْيَوْمِ" (أبو داؤد)

अर्थ : म शरण चाहन्छु महान अल्लाहको र त्यसको सम्मानित अनुहारको र त्यसको प्राचीन वर्चस्वको अभिशप्त शैतानबाट । त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्नु हुन्छ जब यसलाई कुनै मान्छे भन्छ त शैतान भन्छ: मबाट पूर्ण दिन यसलाई सुरक्षित गरियो । (अबू दाऊद)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيُسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، فَإِذَا خَرَجَ؛ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ" (أبو داؤد، ابن ماجه)

अर्थ : जब तिमीमध्ये कोही मस्जिदमा प्रवेश गरोस् त नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि सलाम भनोस् र भनोस्: हे अल्लाह मेरो लागि आफ्नो दयाको द्वार खोलिदेऊ । र जब मस्जिदबाट निस्कोस्

त भनोस्: हे अल्लाह तिमीसित म तिम्रो पवित्र अनुग्रहको याचना गर्दछु। (अबू दाऊद, इब्ने माजा)

(घ) चन्द्रलाई हेरे पश्चात गरिने दुआको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:□

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम शौवालको चन्द्र हेर्ने त भन्थे:

" اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ
وَالْإِسْلَامِ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ " (ترمذي)

अर्थ : हे अल्लाह यस चन्द्रको निष्कासनलाई हामीहरूको लागि अमन शान्ति र आस्था इस्लामको माध्यम बनाइ देऊ, हे चन्द्र तिम्रो र हाम्रो स्वामी एउटै हो। (तिर्मिजी)

(ङ) छिंक र जमाई (हाइ) आउंदा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति:□

□ नादुल मआद २/३६१।

□ जादुल मआद २/३७१, ३९७।

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमवाट यो प्रमाणित छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

"إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ، وَيَكْرَهُ التَّنَّؤُبَ، فَإِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ وَحَمِدَ اللَّهَ، كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، وَأَمَّا التَّنَّؤُبُ؛ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ؛ فَإِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُرِدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ؛ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَنَاءَبَ، ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ" (بخاري)

अर्थ : अल्लाहलाई छिंक प्रिय छ र जमाई (हाइ) अप्रिय छ, यसर्थ जब कुनै मान्छेलाई छिंक आओस् र त्यो त्यसमा अल्लाहको प्रशंसा गरोस् त मुसलमानमध्ये जसले पनि त्यस प्रशंसालाई सुनोस् त्यसमाथि अनिवार्य छ कि त्यो भनोस्: अल्लाह तिमीमाथि दया गरोस् । र रह्यो कुरो हाइको त त्यो शैतानको तर्फबाट हो, यसर्थ जब कसैलाई हाइ लागोस् त सकेसम्म त्यसलाई रोकोस् किनकि जब तिमीमध्ये कोही हाइ गर्छ त शैतान हाँस्दछ । (बुखारी)

(२) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई छिंक आउँथ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो हातलाई वा कुनै कपडालाई मुखमा राखिलिन्थे जसद्वारा छिंकको आवाजलाई कम गरिदिउन् । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम छिंकदथे अनि जब भनिन्थ्यो कि अल्लाह तपाईंमाथि दया गरुन्, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसको जवाफमा भन्थे:

" **يَرْحَمُنَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ، وَيَغْفِرُ لَنَا وَلَكُمْ** "

अर्थ : हामी तिमी सबैमाथि अल्लाह दया गरुन्, र हामी तिमी सबैलाई आफ्नो क्षमा प्रदान गरुन् ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

" **إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلْيَقُلْ لَهُ: أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَإِذَا قَالَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَلْيَقُلْ: يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِأَلْسِنَتِكُمْ** "

(بخاري)

अर्थ : जब तिमीमध्ये कोही छिंकोस् त भनोस्: समस्त प्रशंसा अल्लाहकै लागि छ, र त्यसको भाइ वा साथीलाई चाहियो कि त्यो भनोस्: तिमीमाथि अल्लाहको दया होस्, त जब त्यसको साथी वा भाइ त्यसको लागि यो भनोस् कि अल्लाह तिमीमाथि दया गरुन्, त छिंकने मान्छेलाई चाहियो कि त्यो भनोस्: अल्लाह तिमीहरूलाई मार्गदर्शित गरोस् र तिमिहरूको अवस्थालाई सुधारोस् । (बुखारी)

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

" إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَحَمِدَهُ اللَّهُ فَشَمَّتُوهُ، فَإِنْ لَمْ يَحْمِدِ اللَّهُ فَلَا تُشَمَّتُوهُ " (مسلم)

अर्थ : जब तिमीमध्ये केही छिंके पश्चात अल्लाहको प्रशंसा गरोस् भने त्यसको उत्तर देऊ अर्थात "यरहमुकल्लाह" भन, र यदि त्यो अल्लाहको प्रशंसा गरेन भने तिमी पनि त्यसको उत्तर नदेऊ । (मुस्लिम)

र जब कुनै मान्छे तीन पटकभन्दा अधिक छिंकदथ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसको जवाफ दिदैन्थे बरु भन्थे कि यस मान्छेलाई जोखाम (शीतलता) लागेको छ । (मुस्लिम)

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमबाट यो पनि प्रमाणित छ कि:

" أَنْ الْيَهُودَ كَانُوا يَتَعَاطَسُونَ عِنْدَهُ، يَرْجُونَ أَنْ يَقُولَ لَهُمْ: يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ، فَكَانَ يَقُولُ: يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصَلِّحُ بِالْكُم" (ترمذي)

अर्थ : यहूदीहरू उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पासमा आएर छिंकदथे यस आशाको साथ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूको लागि पनि यो भनुन् कि अल्लाह तिमीमाथि दया गरुन्, तर उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूको लागि भन्थे: अल्लाह तिमीहरूलाई मार्गदर्शित गरुन् र तिमीहरूको अवस्थामा सुधार गरुन् । (तिर्मिजी)

(च) विपत्ति र कष्टमा परेका मानिसहरूलाई हेरेर
उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम के भन्थे:□

रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ
कि:

" مَا مِنْ رَجُلٍ رَأَى مُبْتَلَى، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ
خَلَقَ تَفْضِيلًا، إِلَّا لَمْ يُصِبه ذَلِكَ الْبَلَاءُ كَأَنَّا مَا
كَانَ " (أبو داؤد، ترمذی)

अर्थ : जसले पनि कुनै विपत्तिग्रस्त मान्छेलाई हेरेर
भन्छ: त्यस अल्लाहको लागि समस्त प्रशंसा छ
जसले मलाई यस विपत्तिबाट सुरक्षित राख्यो
जसबाट तिमिललाई ग्रस्त गरेको छ, र मलाई
कतिपय सृष्टिहरूमाथि प्रधानता प्रदान गरेको छ ।
त त्यस मान्छेलाई कुनै अवस्थामा पनि यो विपत्ति
लाग्न सक्दैन । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

□ जादुल मआद २/४१७ ।

(छ) गद्हा र कुखुराको आवाज सुनेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:□

उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्ना अनुयायीहरूलाई यो आदेश गरेका छन् कि जब उनीहरू गद्हाको आवाज सुनुन् त अभिशप्त शैतानबाट अल्लाहको शरण चाहुन्, र जब कुखुराको आवाज सुनुन् त अल्लाहसित त्यसको अनुकम्पाको याचना गरुन् । (बुखारी, मुस्लिम)

(ज) जब कसैलाई अत्याधिक क्रोध आओस् त त्यो के गरोस् र के भनोस् यस सन्दर्भमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको परामर्श:□

जुन व्यक्तिलाई अत्याधिक क्रोध आएको होस् त्यसलाई रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो आदेश गरेका छन् कि त्यो वजू गरिहालोस्, र यदि उभेको अवस्थामा छ भने बसिहालोस् र यदि बसेको

□ जादुल मआद २/४२६ ।

□ जादुल मआद २/४२३ ।

अवस्थामा छ भने सुतिहालोस्, र अल्लाहसित
अभिशाप्त शैतानवाट शरण चाहोस् ।

(१८) अजान र त्यसका दुआहरूबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) अजानका शब्दहरूलाई दुई दुई पटक अर्थात दोहोच्याएर भन्नु र एक एक पटक अर्थात बिना दोहोच्याइकन् भन्नु पनि सुन्नत हो । र यस्तै इकामतलाई पनि दोहोच्याएर र मात्र एक एक पटक भन्नु सुन्नत हो, तर इकामतमा भएको शब्द कदकामतिस्सलातलाई कहिले पनि मात्र एक चोटि भनिएको छैन, वरु त्यसलाई दोहोच्याएर भन्नु नै सुन्नत हो ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो पनि आदेश गरेका छन् कि उहाँका अनुयायीहरूमध्ये जसले पनि अजान सुनोस् त त्यसै शब्दद्वारा त्यसको जवाफ देओस् जस शब्दद्वारा अजान भनिन्छ “हैय्या अलस्सलात” (अर्थात नमाजको लागि आऊ) र “हैय्या अलल् फलाह” (अर्थात सफलतातिर आऊ)

□ जादुल मआद २/४१७ ।

बाहेक, किनकि यी दुवै वाक्यको जवाफमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित यो प्रमाणित छ कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यसको जवाफमा “लाहौला वला कूवता इल्ला बिल्लाह” (अर्थत अल्लाह बाहेक कुनै शक्ति भलाईतिर प्रोत्साहित गर्नेवाला र बुराईबाट रोक्नेवाला छैन) भनेका छन् ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो पनि खबर दिनु भएको छ कि जसले पनि अजान सुनेको समय यो भनोस् :

“ وَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا ”

अर्थ : “र म गवाही दिन्छु कि अल्लाह बाहेक कोही सत्य पूनजीय छैन, र निःसन्देह मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहका सन्देशवाहक हुन्, र म राजी भएँ अल्लाहलाई आफ्नो प्रतिपालक मानेर र इस्लामलाई आफ्नो धर्म मानेर, र मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई आफ्नो लागि रसूल

(सन्देश्ठा) मानेर ।" त यसलाई भन्ने मान्छेको समस्त पापहरूलाई क्षमा गरिन्छ । (मुस्लिम)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो पनि बताउनु भएको छ कि जब मान्छे अजानको जवाफ दिइहालोस् त भनोस्:

" اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ
 آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا
 مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ" (بخاري)

अर्थ : हे अल्लाह यस परिपूर्ण आह्वान र कायम (आरम्भ) हुनेवाला नमाजको प्रतिपालक मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई स्वर्गको उच्च श्रेणी र श्रेष्ठता प्रदान गर, र उहाँलाई त्यो अनुकम्पा प्रदान गर जसको उनीसित तिमीले वाचा गरेका छौ । (बुखारी)

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो पनि खबर दिनु भएको छ कि अजान र इकामतबीच गरिएको दुआ अस्वीकृत गरिदैन ।

(१९) जिल् हिज्जाको महिनामा दुआ र गुणगान गर्नुबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका[□]

उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जिल् हिज्जाका आरम्भिक दश दिनहरूमा धेरै दुआ र गाणगान गर्थे, र अरुलाई पनि अल्लाहको महानताको बखान र स्तुति एवं गाणगान गर्ने आदेश गर्थे ।

□ जादुल मआद २/३६० ।

(२०) कुरआनको पाठन गर्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एक हिज्व^{□□}
प्रत्येक दिन पाठन गर्थे, र यसलाई कहिले पनि
त्यागदैनथे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको
पाठनशैली पाठनका नियम र विधिहरूको आधारमा
हुन्थ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पाठन
गर्नुमा हतार गर्दैनथे, बरु पूर्ण श्रद्धा र प्रशान्तिको
साथ एक एक अक्षरलाई स्पष्ट गरेर पाठन गर्थे ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम प्रत्येक
श्लोक पूर्ण भएमा अलि कति रुक्दथे, र पूर्ण श्रद्धा र
विनम्रताको साथ रुकि रुकि पाठन गर्थे यहाँसम्म कि
कुरआनको सूरः आफ्नो वास्तविकताभन्दा लाभो
भइहाल्थ्यो ।

□ जादुल मआद १/४६३ ।

□□ हिज्वः कुरआनको पाठनलाई सरल गर्ने उद्देश्यले चरणबद्ध गरिएको शब्दलाई
अरबीमा हिज्व भनिन्छ जुन लगभग साठदेखि सत्तरी श्लोकसम्मको हुन्छ । (अनुवादक)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मद भएको अक्षर (तानेर पढने अक्षर) लाई तानेर पढ्थे जसरी कि अर्रहमान र अर्रहीमलाई तानेर पढ्थे । अर्थात अक्षरलाई उच्चारणगर्दा अलि तानेर लम्बियाइकन् उच्चारण गर्थे ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पाठनको आरम्भमा अभिशप्त शैतानबाट अल्लाहको शरण चाहन्थे यसर्थ भन्थे:

"أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ"، وَرُبَّمَا كَانَ يَقُولُ: "اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمَزِهِ وَنَفْخِهِ وَنَفْثِهِ" (أبو داؤد، ابن ماجه)

अर्थ : म अभिशप्त शैतानबाट अल्लाहको शरण चाहन्छु । र कहिलेकाहिँ भन्थे: हे अल्लाह म तिम्रो शरण चाहन्छु अभिशप्त शैतानबाट, र त्यसको उकसाहट, भ्रम र कौतुहलताबाट । (अबू दाऊद, इब्ने माजा)

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पवित्रताको अवस्थामा र बिना पवित्रता पनि कुरआनको पाठन

गर्थे उभेर, वसेर, सुतेर, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई ठूलो अपवित्रता बाहेक कुनै अरु कुरा कुरआनको पाठन गर्नुबाट रोक्दैनथ्यो ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुरआनलाई सुरमा गुनगानाएर पाठन गर्थे, र भन्थे:

" لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَّعَنَّ بِالْقُرْآنِ " (بخاري)

अर्थ : हामीमध्ये समस्त कुरआनलाई गुनगानाएर पाठन गर्छ । (बुखारी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छ:

" زَيْنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ " (أبو داؤد، نسائي، ابن ماجه)

अर्थ : कुरआनलाई राम्रो स्वरद्वारा सुसज्जित गर । (अबू दाऊद, नेसाई, इब्ने माजा)

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई यो अति प्रिय लाग्थ्यो कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुरआनलाई कसै आर्काको स्वरमा सुनुनु ।

(९) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै ढोगको श्लोकको पाठन गर्थे त तक्वीर भनेर ढोग गर्थे, र कहिलेकाहिँ त्यस ढोगमा भन्थे:

" سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ
وَبَصَّرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ " (أبو داؤد، ترمذي،
نسائي)

अर्थ : मेरो अनुहारले त्यसको ढोग गर्‍यो जसले त्यसलाई सृष्टि गरेर सुन्दर आकार दिएको छ, र त्यसमा श्रवणशक्ति र हेर्ने शक्ति आफ्नो अपार शक्तिले राखिदिएको छ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, नेसाई)

र कहिलेकाहिँ यो भन्थे:

" اللَّهُمَّ احْطُطْ عَنِّي بِهَا وَزُرَّاءَ، وَاكْتُبْ لِي بِهَا
أَجْرًا، وَاجعلها لي عندك ذُخْرًا، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي
كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ " (ترمذي، ابن
ماجه)

अर्थ : हे अल्लाह यसद्वारा मेरो पापलाई नष्ट गरिदेऊ, र यसद्वारा मलाई प्रतिफल प्रदान गर, र यसलाई मेरो लागि आफूकहाँ राम्रो प्रतिफलको रूपमा सुरक्षित राख्नु, र मबाट यसलाई उस्तै स्वीकार गर जसरी आफ्नो भक्त दाऊदबाट स्वीकार गरेका थियौं । (तिर्मिजी, इब्ने माजा)

र यो वर्णित छैन कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस ढोगबाट उठदा तकबीर भन्थे, र नत यस पश्चात तशहहुद नै गरेका छन् नत सलाम नै फेरेका छन् ।

(२१) खुल्वा दिनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम खुल्वा दिन्थे (पर्वचन दिन्थे) त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका आँखाहरू रातो भइहाल्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको स्वर उच्च भइहाल्थ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको क्रोधमा अभिवृद्धि भइहाल्थ्यो मानो उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सेनाका यस्ता सावधाकर्ता भइहाल्थे जुन यो भनिराखेको होस् कि बिहान वा साँझा नै तिमीहरूमाथि शत्रुद्वारा आक्रमण हुनेछ । (मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे:

" بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ " (بخاري)

अर्थ : मलाई यस्तो समयमा पठाइएको छ कि म र प्रलयबीच यति दूरी मात्र बाँकी छ ।[□] अनि आफ्नो

□ जादुल मआद १/१७९ ।

□ बुखारी, मुस्लिम ।

शहादतको औला र बीचको औलाले संकेत गरेर सम्झाउँथे ।

अनि भन्थे:

" أما بعد... فإن خير الحديث كتاب الله، وخير الهدي هدي محمد صلى الله عليه وسلم، وشر الأمور محدثاتها، وكل بدعة ضلالة" (مسلم)

अर्थ : तत्पश्चात....: सर्वश्रेष्ठ वाणी अल्लाहको किताब (कुरआन) हो, र सर्वोत्कृष्ट पद्धति मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति हो, र सबैभन्दा घृणित कुरो धर्ममा नौलो कुराको अविष्कार (विदअत) हो, र प्रत्येक विदअत पथभ्रष्टता हो । (मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै पनि खुत्वाको आरम्भगर्दा अल्लाहको प्रशंसाद्वारा आरम्भ गर्थे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्ना साथीहरूलाई खुत्वतुल हाजा सिकाउँथे जुन यो हो:

"الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ
 بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِ
 اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
 وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
 وَرَسُولُهُ"، ثم يقرأ الآيات الثلاث: ﴿يَتَأْتِيهَا

الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ

مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ آل عمران: ١٠٢

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ

مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي

سَاءَ لَوْ نَبِهَهُ وَالْأَرْحَامَ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾

النساء: ١

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾﴾

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ

وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ ﴿الأحزاب: ٧٠ -

٧١) (أبو داؤद, ترمذي, نسائي, ابن ماجه)

अर्थ : समस्त प्रकारका प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन् हामी त्यसैको प्रशंसा गर्दछौं र त्यसैसित क्षमायाचना गर्दछौं, र हामी अल्लाहको शरण चाहन्छौं आफ्ना जीउहरूको बुराई र आफ्ना कुकर्महरूको बुराईबाट, र जसलाई अल्लाह पथप्रदर्शित गरिदेओस् त्यसलाई कोही पथभ्रमित गर्न सक्दैन, र जसलाई अल्लाहले दिगभ्रमित गरिदेओस् त्यसलाई कोही पथप्रदर्शित गर्न सक्दैन, र म गवाही दिन्छु कि अल्लाह वाहेक कोही सत्य पूजनीय छैन, र म गवाही दिन्छु कि मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसका भक्त र सन्देष्टा हुन् । अनि यी तीन श्लोकहरूको पाठन गर्ने:

अर्थ : हे मोमिनहरू ! अल्लाहसँग यति डर जति उसँग डर्नुपर्ने हो, र हेर मर्ने बेलासम्म मुसलमान रहनु । (सूरतु आले इम्रान १०२) हे मानिसहरू ! आफ्नो पालनकर्तासित डर, जसले तिमीहरूलाई एकै प्राणीबाट सृष्टि गर्‍यो र त्यसैबाट त्यसको जोई बनायो, तत्पश्चात ती दुबैबाट धेरै नर र नारीहरू फैलाइहाल्यो (उत्पन्न गर्‍यो) । त्यस अल्लाहसित डर जसको नामबाट तिमी एक-अर्कासंग माग्दछौ । र नाताको सम्बन्ध विच्छेदबाट टाढा रह । कुनै सन्देह छैन कि अल्लाह संरक्षक देखिराखेको छ । (सूरतुनु निसा १) हे मोमिनहरू ! अल्लाहसित डर मान्नेगर र सोभ्को सोभ्को साँचो कुरा भन्नेगर । ताकि अल्लाह तिम्रा कर्महरूलाई राम्रो पारोस् र तिम्रा पापहरूलाई क्षमा गरिदेओस् । र जसले पनि अल्लाह र उसको रसूलको आज्ञापालन गर्‍यो, त्यसले ठूलो सफलता प्राप्त गरिसक्ने छ । (सूरतुल् अहजाब ७०, ७१) (अबू दाऊद, तिर्मिजी, नेसाई, इब्ने माजा)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उनीहरूलाई (सहाबाहरूलाई) समस्त कुराहरूमा उस्तै इस्तिखारा गर्ने तरिका सिकाउँथे जसरी उनीहरूलाई

कुरआनका सूतहरूलाई सिकाउँथे, अनि यसै सिकाउने सन्दर्भमा भनेका छन्:

"إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ
الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ
وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ،
فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ
عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ
— وَيَسْمِي حَاجَتَهُ — خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي
وَعَاقِبَةِ أَمْرِي — أَوْ قَالَ: عَاجِلُهُ وَأَجَلُهُ — فَاقْدُرْهُ
لِي وَيَسِّرْهُ لِي، ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ
أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ
أَمْرِي — أَوْ قَالَ: عَاجِلُهُ وَأَجَلُهُ — فَاصْرِفْهُ عَنِّي
وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ
رَضِّنِي بِهِ" (بخاري)

अर्थ : जब तिमीहरूमध्ये कोही कुनै कार्य गर्ने इच्छा
गरोस् त अनिवार्य नमाज बाहेक दुई रकअत नमाज
पढोस्, अनि भनोस्: हे अल्लाह म तिमीो ज्ञानको
माध्यमले तिमीसित भलाईको याचना गर्दछु, र तिमीो

शक्तिद्वारा सामर्थ्यको याचना गर्दछु, र तिमीसित तिम्रो अपार अनुग्रहको शुभइच्छुक छु, किनकि तिमी त्यसमाथि शक्ति सम्पन्न छौ र म त्यसमाथि शक्तिमान छैन, र तिमी सबै कुराको ज्ञानी छौ र मलाई कुनै कुराको ज्ञान छैन, र तिमी अदृश्य कुराका ज्ञाता हौ, हे अल्लाह यदि तिम्रीलाई यो ज्ञान छ कि यो कार्य (अनि त्यस कार्यको नाम लेओस्) मेरो धर्मको लागि र मेरो संसारिक र परलौकिक जीवनको लागि हितकर छ, वा भन्नु भयो: कि यो मेरो शीघ्रतम र भविष्यका कुराहरूको लागि हितकर छ भने यसलाई मेरो लागि निर्धारित गरिदेऊ र यसलाई मेरो लागि सरल र सजिलो बनाइदेऊ अनि त्यसमा मेरो लागि कल्याण हालिदेऊ । र यदि तिम्रीलाई थाहा छ कि यो कार्य मेरो धर्मको लागि र मेरो संसारिक र परलोकिक जीवनको लागि हानिकारक छ वा भन्नु भयो: शीघ्रतम र भविष्यको दृष्टिले यदि मेरो लागि हानिकारक छ भने यसलाई मबाट हटाइदेऊ र मलाई यसबाट रोकिदेऊ, र मेरो लागि जता भलाई होस् त्यसैतिर मलाई लगाइदेऊ,

अनि त्यसबाट मलाई सन्तुष्ट गरिदेऊ । (बुखारी,
मुस्लिम)

(२२) सुत्नु जागनुमा र सपनामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) कहिलेकाहिँ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ओछ्ख्यानमा सुत्थे, त कहिले चर्मले निर्मित गुंदरीमा सुत्थे, त कहिले घाँसपातबाट बनेको गुंदरीमा सुत्थे, त कहिले धरतीमाथि नै सुत्थे, त कहिले खाटमा सुत्थे । र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको ओछ्ख्यान चर्मको हुन्थ्यो जसमा खजूरको छाला भरिएको हुन्थ्यो र यस्तै उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सिरानीको पनि अवस्था थियो ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आवश्यकताभन्दा अधिक सुत्दैनथे नत आफूलाई आवश्यक निद्राबाट वंचित नै गर्थे ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रात्रीको पहिलो भागमा सुत्दथे, र अन्तिम भागमा नमाजको आयोजना गर्थे, र कहिलेकाहिँ मुसलमानहरूको हितको लागि रात्रीको पहिलो भागमा पनि सुत्दैनथे ।

□ जादुल मआद १/१४९ ।

(४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्राको अवस्थामा हुन्थे अनि रात्रीमा विश्रामको लागि जान्थे त आफ्नो दायाँ कोल्टे लेट्दथे, र जब बिहान हुने समय यात्राको अवस्थामा विश्राम गर्थे त आफ्नो हत्केलीमाथि आफ्नो टाउको राखेर लेट्दथे ।

(५) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सुत्दथे त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई कोही जगाउँदैनथ्यो यहाँसम्म कि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफै जागिहाल्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका आँखा त सुत्दथे, तर उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको हृदय सुत्दैनथ्यो ।

(६) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सुत्ने उद्देश्यले ओछ्यानतिर आउँथे त भन्थे:

"باسمِكَ اللَّهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ" (بخاري)

अर्थ : हे अल्लाह म तिम्रो नामले सुत्दछु र जाग्दछु ।
(बुखारी)

र आफ्नो दुवै हत्केलीलाई एकत्रित गरेर त्यसमा फूँकदथे र त्यसमा मुऔवज्जैन (सूरतुल फलक, सूरतुन्नास) र सूरतुल् इख्लासको पाठन गर्थे अनि आफ्नो पूर्ण शरीरमा त्यसद्वारा मसह गर्थे जसको आरम्भ टाउको र अनुहारबाट गर्थे, र जति शरीरसम्म हात पुग्थ्यो मसह गर्थे, र यस्तै तीन पटक गर्थे । (बुखारी)

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो दायाँ कोल्टे सुत्दथे, र आफ्नो हात दायाँ गालमुनि राख्थे अनि भन्थे:

" اللَّهُمَّ قَنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعُثُ عِبَادَكَ " (أبو داؤد،
ترمذي)

अर्थ : हे अल्लाह मलाई त्यस दिनको यातनाबाट बचाइदिनु जस दिन आफ्ना समस्त भक्तहरूलाई एकत्रित गरेर उठाउने छौ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्ना केही साथीहरूसित भने:

"إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وَضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ ثُمَّ قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، أَمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ، وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ كَلَامِكَ، فَإِنْ مِتَّ مِنْ لَيْلَتِكَ مِتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ" (بخاري، مسلم)

अर्थ : जब तिमी आफ्नो ओछ्यानतिर जाने मन बनाऊ त नमाजको लागि वजू गर्ने भैं वजू गर, अनि आफ्नो दायाँ कोल्टे लेटेर भन: हे अल्लाह मैले आफूलाई तिमिलाई समर्पित गरें, र आफ्नो अनुहारलाई तिमिति र प्रवृत्त गरें, र आफ्ना समस्त समस्याहरू तिमिलाई सुम्पिदिउँ, र तिमिसित आशान्वित र भयभीत हुँदै आफूलाई तिम्रो अधीन गरें, तिमि बाहेक नत कोही शरण दिनेवाला छ नत कोही मुक्ति प्रदान गर्नेवाला छ, र म त्यस किताबमा विश्वास गरें जसलाई तिमिले अवतरित गर्नुभयो, र त्यस सन्देष्टामाथि आस्था ल्याउँ जसलाई

तिमीले पठायौ । त यति दुआलाई आफ्ना सुत्नुभन्दा अधिको अन्तिम कुरा बनाऊ, त यदि यस रात्री तिम्रो मृत्यु हुन्छ भने तिम्रो प्रकृति (इस्लाम) माथि मृत्यु हुन्छ । (बुखारी, मुस्लिम)

(८) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रात्रीको निद्राबाट उठदथे त भन्थे:

"اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيْلَ، وَمِيكَائِيْلَ، وَإِسْرَافِيْلَ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالَمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، إِنْكَ اهْدَيْتَنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ" (مسلم)

अर्थ : हे जिब्राईल र मीकाईल र इस्राफीलको प्रतिपालक अल्लाह, धरती आकाशको स्रष्टा, दृश्य अदृश्यको ज्ञाता तिम्री नै आफ्ना भक्तहरूका ती मतभेदहरूमा निसाफ गर्नेवाला हौ जसमा उनीहरूले मतभेद गरे, हे अल्लाह जस कुरामा मतभेद गरिएको छ त्यसमध्ये सत्यतिर मेरो

मार्गदर्शन गर किनकि तिमी जसलाई चाहन्छौ सत्मार्गमा लगाइदिन्छौ । (मुस्लिम)

(९) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो निद्राबाट सचेत हुन्थे त भन्थे:

" الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ
النُّشُورُ "

अर्थ : त्यस अल्लाहको लागि समस्त प्रशंसाहरू छन् जसले हामीलाई मृत्यु पश्चात (निद्रा पश्चात) जीवन प्रदान गर्‍यो, र त्यसैतिर फर्कि जानु छ ।

अनि मिस्रवाक गर्थे र कहिलेकाहिँ सूरतु आले इम्रानका अन्तिम दश श्लोकको पाठन पनि गर्थे । (बुखारी, मुस्लिम)

(१०) र जब कुखुरा बिहानको समय आवाज गर्‍थ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो निद्राबाट उठथे, र अल्लाहको प्रशंसा गर्थे र त्यसको महानताको बखान गर्थे, र त्यसको गुणगान गरेर त्यससित याचना गर्थे ।

(११) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

"الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللَّهِ، وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَمَنْ رَأَى رُؤْيَا يَكْرَهُ مِنْهَا شَيْئًا، فَلْيَنْفُتْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا، وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ؛ فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ، وَلَا يُخْبِرُ بِهَا أَحَدًا، وَإِنْ رَأَى رُؤْيَا حَسَنَةً، فَلْيُسْتَبَشِّرْ، وَلَا يُخْبِرْ بِهَا إِلَّا مَنْ يُحِبُّ"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : राम्रो र शुभ सपना अल्लाहको तर्फबाट हो र अशुभ र नराम्रो सपना शैतानको तर्फबाट हो, त जसले कुनै नराम्रो सपना हेरेको होस् जसलाई त्यो मन पराउँदैन त त्यो आफ्नो देब्रेतिर तीन पटक थुकोस् र शैतानबाट अल्लाहको शरण चाहोस्, त यो नराम्रो सपना त्यसलाई कुनै हानि पुऱ्याउन सक्दैन, र यो सपना कसैलाई पनि नबताओस् । र यदि राम्रो सपना हेरेको छ त त्यसबाट प्रसन्न भइजाओस् र त्यसबारे मात्र त्यसलाई खबर गरौस् जससित त्यो प्रेम गरिरहेको होस् । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो पनि
आदेश गर्नु भयो कि जसले नराम्रो सपना हेरेको
होस् त त्यो जुन कोल्टे लेटेको छ त्यसको वपिरीत
कोल्टेमा भइहालोस् वा नमाजको आयोजना गरोस् ।

(२३) बानीबेहोरा, लुगा कपडा, र श्रृंगारमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सुगन्धलाई मन पराउँथे र त्यसलाई अत्याधिक प्रयोग गर्थे, र समस्त सुगन्धहरूमध्ये मिस्क नामक सुगन्धलाई अति मन पराउँथे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मिस्वाक (दाँतून, दन्तमन्जन) गर्नुलाई प्रिय ठान्थे, र ब्रत बसेको अवस्थामा र ब्रत नबसेको अवस्थामा अर्थात दुवै अवस्थामा मिस्वाक गर्थे, र निद्राबाट उठेर पनि मिस्वाक गर्थे, र वजू बनाउँदा पनि मिस्वाक गर्थे, र नमाज पढाउँदा र घरमा प्रवेशगर्दा पनि मिस्वाक गर्थे ।

(३) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सुर्मा लगाउँथे र भन्थे:

□ जादुल मआद २/१६७ ।

" خَيْرُ أَكْحَالِكُمْ الْإِثْمُ، يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيَنْبِت
الشَّعْرَ " (أبو داؤد، ابن ماجه)

अर्थ : तिम्रा सुर्माहरूमध्ये सर्वोत्कृष्ट सुर्मा इस्मिद नामक सुर्मा हो जुन दृष्टिलाई तीव्र बनाउँछ र भौलाई उब्जाउँछ । (अबू दाऊद, इब्ने माजा)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिलेकाहिँ आफै आफ्नो कपाल कोर्थे त कहिले हजरत आइशा रजिअल्लाहो अन्हा उहाँको कपाललाई कोर्थिन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम याता कपाललाई पूर्णतया छाडिदिन्थे याता पूर्णतया खौराउँथे ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हज्ज र उमरा बाहेक कहिले पनि कपाललाई खौराउँदैनथे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको कपाल काँधासम्म पुगेको हुन्थ्यो अर्थात लामो हुन्थ्यो सानो हुँदैनथ्यो, र उहाँको कपाल उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको कानलाई स्पर्श गरिरहन्थ्यो ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कजअह गर्नुबाट अर्थात केही कपाललाई छाडेर अरुलाई

खौराउनुबाट रोकेका छन्, अर्थात टाउकोको केही भागलाई खौराउनुबाट रोकेका छन् ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भनेका छन्:

" خالفوا المشركين، ووفروا اللّٰهى وأحفوا الشّارب" (بخاري، مسلم)

अर्थ : बहुदेववादीहरूको विरोध गर, दाहीलाई बढाऊ र मूँछलाई काटेर सानो गर । (बुखारी, मुस्लिम)

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई जुन लुगा पनि उपलब्ध हुन्थ्यो त्यसैलाई लगाइहाल्थे, कहिले ऊनी कपडा त कहिले काटनको मपडा त कहिले सूति कपडा लगाउँथे, र लुगाहरूमध्ये कमीचलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अति मन पाराउँथे ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यमनको धर्को भएको एक प्रकारको लुगा बुर्द लगाउनु भएको छ, र हरियो बुर्द पनि लगाउनु भएको छ, र जुब्बा (

मिड्डी जस्तो भएको लुगा) पनि लगाउनु भएको छ, र संकुचित आस्तीन भएको र पछ्याडिको भागको बीचबाट कटेको कोट जस्तो कबा नामक लुगा पनि लगाउनु भएको छ, र शलवार, लुंगी, च्यादर, जुत्ता, र मोजा पनि लगाउनु भएको छ ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो पग्डीका केही भागलाई आफ्नो घाँटीसम्म गर्थे, र कपालको चोटिलाई कहिले टाउको पछ्याडि गराउँथे त कहिले त्यस्तै छाडिदिन्थे ।

(११) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले कालो रंगको लुगा प्रयोग गर्नु भयो, र रातो लुगा र च्यादर पनि प्रयोग गर्नु भयो ।

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले चाँदीको औँठी पनि लगाउनु भयो, र औँठीमा नगीना (नग) हुने भागलाई हत्केलीको भित्री भागतिर राख्थे ।

(१३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै नौलो लुगा लगाउँथे त त्यसको नामले त्यसलाई नामांकित गर्थे र भन्थे:

" اللَّهُمَّ أَنْتَ كَسَوْتَنِي هَذَا الْقَمِيصَ أَوْ الرِّدَاءَ أَوْ
 الْعِمَامَةَ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ،
 وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ" (أبو
 داؤد، ترمذي)

अर्थ : हे अल्लाह तिमीले नै मलाई यो कमीच वा
 च्यादर वा पगडी लगाउने गरेका छौ, म तिमीसित
 यसमा नीहित हितलाई र जुन हितकर कुराको लागि
 यसको निर्माण गरिएको छ त्यसलाई प्रदान गर्ने
 याचना गर्दछु, र तिम्रो शरण चाहन्छु यसको
 दुष्टताबाट र जुन दुष्टताको लागि यसको निर्माण
 गरिएको छ त्यस दुष्टताबाट । (अबू दाऊद,
 तिर्मिजी)

(१४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम
 कमीच (शर्ट) लगाउँथे त दायाँ तर्फबाट आरम्भ
 गर्थे ।

(१५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दायाँलाई
 अति मन पराउँथे जुत्ता लगाउनुमा कपाल कोर्नुमा
 पवित्रता ग्रहण गर्नुमा र लेनदेनमा ।

(१६) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम छिंकदथे त आफ्नो हातलाई वा कुनै मपडालाई आफ्नो मुखमा लगाइहाल्थे जसद्वारा छिंकको आवाजलाई कम गरियोस् ।

(१७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो कोठामा भएकी कुमारी बालिकाभन्दा अधिक लज्जालु थिए ।

(१८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हाँस्ने कुरमा हाँस्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अधिकांश हँसाई मुसकान नै हुन्थ्यो, र बेस्सरी हाँस्नुमा नै उहाँको कुकुर दाँत जाहेर हुन्थ्यो, र उहाँको रुवाई पनि हँसाई भैं थियो, यसर्थ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ठूलो स्वरमा रुँदैनथे जसरी कि ठट्टा मारेर हाँस्दैनथे, यसर्थ उहाँको आँखाबाट आँसु बगदैरहन्थ्यो र उहाँ सिसूकारी लिएर रुन्थे ।

(२४) सलाम गर्नुमा र अनुमति लिनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब कुनै सम्प्रदाय समक्ष जान्थे त उनीलाई सलाम भन्थे, र जब उनीहरूबाट विदा हुन्थे तब पनि सलाम गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले सलामलाई प्रसारित गर्नुको आदेश पनि गरेका छन् ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

" يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ، وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ،
وَالرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : सानो ठूलोलाई सलाम गरोस्, र सवार पैदल हिंडनेलाई सलाम गरोस्, र सानो समूह ठूलो समूहलाई सलाम गरोस् । (बुखारी, मुस्लिम)

□ जादुल मआद २/३७१ ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जसलाई पनि भेट्दथे सलाम गर्नुमा स्वयम् पहल गर्थे, र यदि कसैले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई पहिला नै सलाम गर्‍यो भने त्यसै जस्तो वा त्यसभन्दा राम्रो शब्दमा तुरुन्तै जवाफ दिन्थे यस अवस्था बाहेक कि कुनै कारण होस् जसरी नमाजको अवस्था होउन् वा दिशा पिशाब गर्ने अवस्थामा होउन् ।

(४) र सलाममा पहल गर्दाखेरि भन्थे: अस्सलामु अलैकुम वरहमतुल्लाह, अर्थात् तिमीमाथि अल्लाहको प्रशान्ति र दया अवतरित होस्, र यो अप्रिय ठान्दथे कि सलाम गर्ने मान्छे अलैकस्सलाम अर्थात् तिमीमाथि पनि प्रशान्ति होस् भनोस्, र मुसलमान मान्छेको सलामको जवाफ वअलैकुमस्सलाम शब्दद्वारा दिन्थे ।

(५) र यदि कुनै यस्तो ठूलो समूह हुन्थ्यो जसलाई एक पटक सलाम भन्नाले सबै सुन्न सक्दैनथे त यस्तो ठूलो सम्प्रदायलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम तीन पटक सलाम गर्थे ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो बानी थियो कि जब मस्जिदमा प्रवेश गर्थे त पहिला दुई रक्त्त तहीयतुल् मस्जिद पढ्थे, अनि त्यहाँ जुन सुकै समूह पनि उपस्थित हुन्थ्यो त्यस निकट गएर त्यसलाई सलाम भन्थे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले नमाज बाहेक अरु कुनै अवस्थामा पनि सलामको जवाफ टाउको, हात, र औलाहरू हल्लाएर दिएनन्, बरु मात्र नमाजमा संकेत गरेर जवाफ दिन्थे ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब बच्चाहरूको निकटबाट गुज्रन्थे त उनीलाई सलाम भन्थे, र जब महिलाहरूको निकटबाट गुज्रन्थे त उनीहरूलाई पनि सलाम भन्थे, र सहाबाहरू जुमआको दिन नमाज पढे फर्कदा बाटोमा भएकी एउटी वृद्धाको निकटबाट गुज्रन्थे त त्यसलाई सलाम गर्थे ।

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै अनुपस्थितको लागि सलाम पठाउँथे र कसैको सलाम लिनथे पनि, र जब कुनै मान्छे कसैको सलाम

उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसम्म पुऱ्याउँथ्यो भने सलाम भन्ने मान्छे र सलाम ल्याउने मान्छे दुवैलाई सलामको जवाफ दिन्थे ।

(१०) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित जब यो प्रश्न गरियो कि जब मान्छे आफ्नो भाइसित भेटोस् त के त्यसको लागि भूकोस् ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: होइन, नभूकोस्, त सोधियो कि के त्यसको शरीरलाई समातेर चुम्बन गरोस् ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भने: होइन यस्तो पनि नगरोस्, त सोधियो कि के त्यससित मुसाफहा गरोस् अर्थात हात मिलाओस् ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो: हो, त्यससित मुसाफहा गरोस् । (तिर्मिजी)

(११) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो परिवार समक्ष एक्कासी जाँदैनथे ताकि उनीहरूको कम्जोरीबाट अवगत होउनु, बरु पहिला सलाम गर्थे र जब घरमा प्रवेश गर्थे त हालचाल सोध्दथे वा कुनै अरु प्रश्न गर्थे ।

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम जब रात्रीको समय आफ्नो जहानकहाँ जान्थे त यस्तो सलाम भन्थे जसलाई नसुतेको मानिस सुनिहालोस्, तर सुतेको मानिस नसुनोस् ।

(१३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यो सिकाउँथे कि जब कुनै मान्छे कसैसित प्रवेशाज्ञा माँगोस् अनि जब त्यससित सोधियोस् कि तिमी को हो ? त आफ्नो नाम बुवाको नामको साथ वा आफ्नो उपाधि वा उपनाम भनोस्, र यो न भनोस् कि म हूँ ।

(१४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम प्रवेशानुमति माग्दथे त तीन चोटि माग्दथे, त यदि अनुमति प्रदान गरिदैन्यो भने फर्किहाल्थे ।

(१५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अनुमति माँग्नुभन्दा अघि सलाम भन्ने कुरा आफ्ना साथीहरूलाई सिकाउँथे ।

(१६) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कसैको ढोका निकट आउँथे त ढोकाको सामुन्ने

उभ्दैनथे, बरु ढोकाको दायाँ अथवा बायाँतिर उभ्थे,
र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

" **إِنَّمَا جُعِلَ الْاِسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ** "
(بخاري، مسلم)

अर्थ : अनुमति लिनुको आदेश नहेर्ने कारणले नै
अनिवार्य गरिएको छ । (बुखारी, मुस्लिम)

(२५) कुराकानी गर्नुमा, चुप लाग्नुमा, शब्द चयन गर्नुमा र तत्वदर्शिताबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम पूर्ण सृष्टिभन्दा श्रेष्ठ कुरा गर्नेवाला र सबैभन्दा मिठो स्वरवाला र तीव्रताले अभिप्रायलाई व्यक्त गर्नेवाला र सबैभन्दा उत्तम तत्वदर्शितायुक्त वाक्यशैलीवाला थिए ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अत्याधिक चुप रहनेवाला थिए, अनावश्यक कुरा गर्दैनथे, र जसबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई कुनै सरोकार हुँदैनथ्यो त्यसको बारेमा पनि कुनै कुरा गर्दैनथे ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम चयनयुक्त र निबन्धित र संतुलित कुरा गर्थे, र यस्तो कुरा गर्थे

□ जादुल मआद १/१७५, २/३२० ।

जसलाई सुन्नेवाला बुझोस्, र त्यसलाई गरिहालोस्, यसर्थ यति तीव्रताले कुरा गर्दैनथे कि त्यसलाई कण्ठ नगर्न सकियोस्, नत यति टुक्रयाएको विरामयुक्त कुरा नै गर्थे कि जसलाई विराम लिनुको कारण नबुझियोस् ।

(४) र पर्वचन दिनुको लागि अति राम्रो भाषाशैली चयन गर्थे, र आफ्नो अनुयायीहरूलाई सम्बोधन गर्नुको लागि अति राम्रो र सुन्दर एवं उचित शब्दको प्रयोग गर्थे, र यस्तो शब्दको प्रयोग गर्दैनथे जसमा कठोरता वा निर्लज्जता नीहित होस् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम असम्मनित व्यक्तिहरूको लागि सम्मानित शब्दहरूको प्रयोग गर्दैनथे नत असम्मानयुक्त शब्द सम्मानित व्यक्तिहरूको लागि प्रयोग गर्थे । यसर्थ उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले मुनाफिक (कपटी) हरूको लागि सैयद (नायक) शब्दको प्रयोग गर्नुबाट रोकेका छन्, र अबू जहल र अबू लहब नाम राख्नुबाट पनि रोकेका छन् । र यस्तै सम्राटहरूलाई राजाहरूको राजा वा अल्लाहको उत्तराधिकारी भन्नुले पनि मनाही गरेका छन् ।

(६) र जसलाई शैतानले कुनै प्रकारको हानि पुऱ्याएको होस् त्यसलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो उपदेश गरेका छन् कि तयो भनोस्: अल्लाहको नामबाट, र नत त्यसलाई धिक्कृत गरोस् नत त्यसलाई गाली गरोस्, र यो न भनोस् कि शैतान घाटामा पऱ्यो.... ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम राम्रो नामलाई मन पराउँथे र यो आदेश गरेका थिए कि जब कसैलाई उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष पठाइयोस् त त्यसको राम्रो नाम होस्, र त्यसको दर्पण पनि राम्रो होस्, जुनकि आफ्नो नाम अनुरूप होस्, त्यसको नाम र व्यक्तित्वमा कुनै भिन्नता नहोस् ।

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللَّهِ: عَبْدُ اللَّهِ، وَعَبْدُ
الرحمن، وَأَصْدَقُهَا: حَارِثٌ، وَهَمَامٌ، وَأَقْبَحُهَا:
حَرْبٌ وَرَمَّةٌ" (مسلم)

अर्थ : अल्लाह निकट तिमीहरूका नामहरूमध्ये सबैभन्दा राम्रो नाम अब्दुल्लाह र अब्दुर्रहमान हो, र सबैभन्दा साँचो नाम हारिस र हम्माम हो, र सबैभन्दा घृणित नाम हरब र मुर्दा हो । (मुस्लिम)

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले (आसिया) पापी नामलाई परिवर्तित गरे र भने तिमी त अति सुन्दर हौ, र असरम नामलाई जुअहवाट परिवर्तित गरे, र जब मदीना आए त त्यसको नाम यसरिब थियो त त्यसलाई बदलेर तैबा गरे ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्ना साथीहरूलाई उपनाम दिन्थे, र कहिलेकाहिँ सानो बच्चाहरूलाई पनि उपनाम दिन्थे, र आफ्नो केही स्वास्नीहरूलाई पनि उपनाम दिएका थिए ।

(११) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो तरिका थियो कि जसको कुनै सन्तान हुन्थ्यो त्यसलाई उपनाम दिन्थे, र जसको संतान हुँदैनथ्यो त्यसलाई पनि उपनाम दिन्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

" تَسَمَّوْا بِاسْمِي، وَلَا تَكْنُوا بِكُنْيَتِي " (بخاري،
مسلم)

अर्थ : मेरो नाममा नाम राख तर मेरो उपनामलाई
आफ्नो उपनाम नराख्नु । (बुखारी, मुस्लिम)

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यस
कुराबाट मनाही गरेका छन् कि इशाको नामालाई
छाडेर त्यसलाई अतमा भनियोस्, र अंगूरलाई
करमद्वारा नामाकरण गर्नुबाट पनि रोकेका छन्, र
भनेका छन् कि करम[□] आस्थावन मान्छेको हृदय हो
। (बुखारी, मुस्लिम)

(१३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यसबाट
पनि मनाही गरेका छन् कि यो भनियोस् कि यस
नक्षत्रको हुनाले वर्षा भएको छ, र यो भन्नाले कि
जुन अल्लाह र तपाईं चाहनु हुन्छ त्यो नै हुन्छ, र
अल्लाह बाहेकको शपथ लिनुले, र अत्याधिक कसम
खानुबाट पनि मनाही गरेका छन्, र यस कुराबाट

□ अरबी भाषामा करम शब्दका अत्याधिक अर्थहरू वर्णित छन् जसरी अंगूर,
अंगूरको रुख, मदिरा, दया..... आदि ।

पनि मनाही गरेका छन् कि मान्छे आफ्नो शपथमा भनोस् कि: यदि त्यसले यस्तो गन्यो भने त्यो यहूदी भइहाल्छ, र यस कुराबाट पनि कि स्वामी आफूसित अधीन व्यक्तिगत भनोस् मेरो दास वा मेरो दासी, र यस कुराबाट पनि रोकेका छन् कि मान्छे भनोस्: मेरो जीउ दुष्ट भयो, वा यो भनोस् कि शैतान घाटामा पन्यो, र यो भन्नाले कि हे अल्लाह यदि तिमी चाह त मलाई क्षमा गर ।

(१४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले जमाना (काल) लाई गाली गर्नबाट मनाही गरेका छन्, र वायुलाई गाली गर्नुबाट र ज्वरोलाई गाली गर्नुबाट, र कुखुरालाई गाली गर्नुबाट मनाही गरेका छन्, र अनभिज्ञकालका अनभिज्ञतापूर्ण दावी गर्नुबाट मनाही गरेका छन् जसरी वंश गोत्र आदिको पक्षपातको दावी गर्नु ।

(२६) हिंङ्नु बस्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम हिंङ्थे त अगाडि भुकेर हिंङ्थे मानो कुनै उच्च स्थानबाट भरिरहेका होउन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सबैभन्दा राम्रो र प्रशान्त एवं तीव्रगतिले हिंङ्नेवाला थिए ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ऊँट, खच्चर, गद्दाको सवारी गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम घोडाको सवारी त्यसमाथि जीन कसेर र बिना जीन कसीकन् सवारी गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिलेकाहिँ आफ्नो अगाडि कसैलाई बसाल्दथे त कहिले पछाडि ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिले भूर्ईमै बस्थे त कहिले गुँदरीमा, र कहिले विसातमा (भूर्ईमा विछ्याउने एक प्रकारको कालीन) ।

□ जादुल मआद १/१६१ ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कहिलेकाहिँ सिरानीमा अडेस लगाउँथे त कहिले दायाँतिरबाट अडेस लगाउँथे त कहिले बायाँतिरबाट ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो नितम्बको बल आफ्नो तिर्घालाई पेटसित सटाएर दुवै हातलाई पिंडौलाको वरिपरि घेरेर बस्थे, र कहिलेकाहिँ पिठ्युँको बल लेट्दथे, त कहिले एउटा पाइलालाई आर्कोमाथि राख्दथे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कम्जोरीको अवस्थामा आफ्नो साथीहरूको सहारा लिन्थे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यस कुराबाट रोकेका छन् कि कुनै मान्छे छायाँ र घामको बीचमा बसोस् ।

(८) र मान्छेहरूको लागि उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस्तो बैठक अप्रिय ठानेका छन् जसमा अल्लाहको गुणगान नगरियोस्, र भनेका छन्:

" مَنْ قَعَدَ مَقْعَدًا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تِرَةً... " (أبو داؤد)

अर्थ : जुन सुकै मान्छे कुनै बैठकमा बस्दछ अनि त्यसमा अल्लाहको स्मरण गर्दै न भने अल्लाहको तर्फबाट यो त्यसको लागि पश्चाताप हुन्छ... । (अबू दाऊद)

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ:

"مَنْ جَلَسَ فِي مَجْلِسٍ فَكَثُرَ فِيهِ لَعَطُهُ فَقَالَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ مِنْ مَجْلِسِهِ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ؛ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذَلِكَ" (أبو داؤد، ترمذي)

अर्थ : जुन सुकै व्यक्ति कुनै बैठकमा बस्दछ अनि त्यसमा धेरै होहल्ला गर्छ, अनि त्यस बैठकबाट उठ्नुभन्दा अघि नै यो भन्छ: हे अल्लाह तिमी पवित्र छौं र समस्त प्रशंसा तिम्रै लागि छ, म गवाही दिन्छु कि तिमी बाहेक कोही सत्य पूजनीय छैन, र म तिमीसित क्षमायाचना गर्दछु र तिमीसित प्रयाश्चित गर्दछु, त त्यस बैठकका त्यसका समस्त त्रुटिहरू माफ गरिन्छ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(२७) कुनै खुशीको खबरमा वा कुनै
आपतविपत्ति परेमा उहाँ सल्लल्लाहो
अलैहे वसल्लम र उहाँका सहाबाहरूको
दुआ र ढोग गर्ने तरिका

उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई कुनै कुराको
शुभसमाचार मिलेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे
वसल्लम अल्लाहको ढोग गरिहाल्थे । (इब्ने माजा)

(२८) व्याकुलता शोकाकुलता शोक छट्पटी हृदयपीडा आदिमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) कष्टको समय उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम
भन्थे:

" لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ
السَّبْعِ، وَرَبُّ الْأَرْضِ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ"
(بخاري، مسلم)

अर्थ : महान र सहनशील अल्लाह बाहेक कोही अरु
सत्य पूज्य छैन, विशाल सिहाँसनको स्वामी अल्लाह
बाहेक कोही सत्य पूज्य छैन, र अल्लाह बाहेक कोही
सत्य पूज्य छैन जुन समस्त आकाश र पृथ्वीहरूको
र गरिमामय अर्शको प्रतिपालक हो । (बुखारी,
मुस्लिम)

□ जादुल मआद ४/१८० ।

(२) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई कुनै कुरा व्याकुल गऱ्यो त भन्थे:

" يا حَيُّ يا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ اُسْتَعِيْثُ " (ترمذي)

अर्थ : हे सदैव जीवित रहीरहनेवाला सर्वशक्ति सम्पन्न तिम्रो कृपाको माध्यमले तिम्रो सहायता चाहन्छु । (तिर्मिजी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भनेका छन्:

" دَعَوَاتُ الْمَكْرُوْبِ: اَللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ اَرْجُوْ؛ فَلَا تَكْنِيْ اِلٰى نَفْسِيْ طَرْفَةً عَيْنٍ، وَاَصْلِحْ لِيْ شَأْنِيْ كُلَّهُ، لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ " (أبو داؤد)

अर्थ : व्याकुलताको दुआ यो हो कि मान्छे भनोस्: हे अल्लाह म तिम्रो दया कृपाको आशान्वित छु, यसर्थ मलाई एक क्षणको लागि पनि आफ्नो कृपाबाट वंचित नगर्नु, र मेरा समस्त समस्याको समाधान गरिदेऊ, र तिम्री बाहेक कोही सत्य पूजय छैन । (अबूदाऊद)

र यस्तै जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि कुनै कष्ट आउंथ्यो त नमाज पढथे । (अबू दाऊद)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

"ما أَصَابَ عَبْدًا هَمٌّ وَلَا حَزَنٌ فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، ابْنُ عَبْدِكَ، ابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حَكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ: أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ الْعَظِيمَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذِهَابَ هَمِّي — إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ حُزْنَهُ وَهَمَّهُ، وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرَحًا" (مسند أحمد)

अर्थ : जस व्यक्तिलाई कुनै शोक अथवा व्याकुलता लाग्यो अनि त्यसले यो भन्थो: हे अल्लाह म तिम्रो भक्त हूँ, र तिम्रो भक्त र भक्तनीको छोरा हूँ, मेरो निधार तिम्रो हातमा छ, मेरो बारेमा तेरो फैसला र आदेश लागू हुन्छ र मेरो बारेमा तिम्रो फैसला न्यायिक छ, म तिम्रो समस्त नामहरूको माध्यमले

माँदछु जसवाट तिमीले स्वयम्लाई नामाकरण गरेका छौ वा जसलाई आफ्नो किताबमा उतारेका छौ वा जसलाई आफ्नो सृष्टिहरूमध्ये कसैलाई सिकाएका छौ वा जसलाई आफूसित गोप्य राखेका छौ, कि: गरिमामय कुरआनलाई मेरो हृदयको प्रसन्नता बनाइदेऊ र मेरो छातीको प्रकाश बनाइदेऊ, र मेरो व्याकुलताको समापक बनाइदेऊ र मेरो शोकलाई अन्त्य गर्ने कुरा बनाइदेऊ । त अल्लाह त्यसको शोक र व्याकुलतालाई हटाएर त्यसको सट्टामा त्यसलाई खुशी र प्रसन्नता प्रदान गर्नेछ । (मुस्नद अहमद)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले त्रासको समयको दुआ आफ्नो सहाबाहरूलाई यो सिकाएका छन् कि भयको समय उनीहरू यो भनुन्:

" أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ
وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ، وَأَعُوذُ بِكَ
رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ " (أبو داؤد، ترمذي)

अर्थ : अल्लाहका परिपूर्ण शब्दहरूद्वारा त्यसको शरण चाहन्छु त्यसको यातना र सजायबाट, र त्यसको

भक्तहरूको बुराईबाट, र शैतानको उकसाहटबाट, र हे मेरो प्रतिपालक तिम्रो शरण चाहन्छु त्यस बुराईबाट जुन उनीहरूको संगतले लाग्छ । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

"مَا مِنْ أَحَدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلَفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا – إِلَّا أَجْرَهُ ⁽¹⁾ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ، وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا" (مسلم)

अर्थ : जुन सुकैलाई कुनै कष्ट पुगोस् अनि त्यो भनोस्: हामी अल्लाहको लागि नै हौं र त्यसैतिर फर्कने छौं, हे अल्लाह मेरो यस कष्टद्वारा मलाई पुण्य प्रदान गर, र भविष्यमा यसभन्दा राम्रो प्रदान गर । त अल्लाह तयसलाई यस कष्टमा राम्रो

(1) في الزاد: أجاره، والمثبت من مسند الإمام أحمد،
والحديث في صحيح مسلم أيضاً.

प्रतिफल दिन्छ, र त्यस पश्चात त्यसलाई नितान्त
राम्रो कुरा प्रदान गर्छ । (मुस्लिम)

(२९) यात्रामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति[□]

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दिनको पहिलो भागमा यात्राको लागि निष्कासनलाई उत्तम मान्थे, र विशेषगरी बिहिवारको दिन यात्रामा निस्कन्थे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एकलो यात्रुको लागि रात्रीमा पनि यात्रालाई निरन्तरता दिनुलाई अप्रिय ठान्दथे, यस्तै एकलै यात्रा गर्नुलाई पनि अप्रिय ठान्थे ।

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यात्रुहरूलाई यो आदेश गरेका छन् कि यदि उनी तीन मानिस होउन् भने आफूमध्ये एउटालाई अगुवा (अमीर) चयन गरिहालुन् ।

(४) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सवारीमाथि सवार हुन्थे त तीन पटक अल्लाहु अक्बर भन्थे, अनि भन्थे:

□ जादुल मआद १/४४४ ।

"سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ
وَأِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ"، ثم يقول: "اللَّهُمَّ إِنِّي
أَسْأَلُكَ فِي سَفَرِي هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَىٰ، وَمِنَ الْعَمَلِ
مَا تَرْضَىٰ اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا واطْوِ عَنَّا
بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي
الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ اصْحَبْنَا فِي سَفَرِنَا وَاخْلُفْنَا فِي أَهْلِنَا"
(مسلم)

अर्थ : पवित्र छ, त्यो (अल्लाह) जसले हाम्रो लागि
यस सवारीलाई वशीभूत गरिदियो जसमा हामी
सूक्ष्म थिएनौं, र हामीलाई आफ्नो प्रतिपालकतिर नै
फर्कि जानु छ । अनि भन्थे: हे अल्लाह म आफ्नो
यस यात्रामा तिमीसित भलाई र भक्तिको याचना
गर्दछु, र यस्तो कार्यको पनि जुन तिमीलाई प्रसन्न
गरिदेओस्, हे अल्लाह हाम्रो यस यात्रालाई
हामीहरूको लागि सुसाध्य बनाइदेऊ, र यसको
दूरीलाई हाम्रो लागि कम गरिदेऊ, हे अल्लाह तिमी
नै यस यात्रामा हाम्रो सहायक हौ, र हाम्रो
परिवारको उत्तराधिकारी हौ, हे अल्लाह हाम्रो यस

यात्रामा तिमी हाम्रो सहायक बनिराख र हाम्रो परिवारको पक्षधर पनि । (मुस्लिम)

र जब यात्राबाट फर्केर आउँथे त यस दुआमा यति अभिवृद्धि पनि गर्थे:

" **أَيُّونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ** " (مسلم)

अर्थ : हामी कुशलताको साथ फर्किरहेका छौं यस यात्राबाट तौबा गर्दै र आफ्नो प्रतिपालकको भक्ति र प्रशंसा गर्दै । (मुस्लिम)

(५) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उच्च स्थानबाट तल झर्न थाल्थे त अल्लाहको पवित्रताको बखान गर्थे, र जब उच्च स्थानतिर चढ्थे त तकवीर भन्थे, र जब एउटा मान्छेले उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित भन्यो कि म यात्रा गर्न चाहन्छु त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भने:

" **أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ** " (ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : म तिमीलाई अल्लाहको भयत्रास र भक्तिको र प्रत्येक उच्च ठाउँमा चढदा अल्लाहको महानताको बखान गर्नुको उपदेश गर्दछु। (तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(६) र जब यात्राको अवस्थामा फज्रको समय हुन्थ्यो त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम भन्थे:

" سَمِعَ سَامِعٌ بِحَمْدِ اللَّهِ وَحُسْنِ بِلَائِهِ عَلَيْنَا، رَبَّنَا صَاحِبِنَا وَأَفْضِلْ عَلَيْنَا عَائِدًا بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ "

(مسلم)

अर्थ : सुन्नेवालाले अल्लाहको प्रशंसालाई सुन्यो, र त्यसको हामीमाथि अपार अनुग्रहलाई हेच्यो, हे हाम्रो प्रतिपालक हाम्रो यस यात्रामा हाम्रो सहायता गर्नु र हामीमाथि आफ्नो कृपा गर्दै रहनु, र हामी अल्लाहको शरण चाहन्छौं नर्कबाट। (मुस्लिम)

(७) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्रुहरूलाई विदा गर्थे त भन्थे:

" أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ أَعْمَالِكَ "

(أبو داؤد، ترمذي)

अर्थ : म तिम्रो धर्म र धरोहरता र कर्मको परिणामलाई अल्लाहलाई सुम्पदछु । (अबू दाऊद, तिर्मिजी)

(८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" إِذَا نَزَلَ أَحَدُكُمْ مَنْزِلًا، فليقل: «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»؛ فَإِنَّهُ لَا يَضُرُّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَجِلَ مِنْهُ" (مسلم)

अर्थ : जब तिम्रीमध्ये कोही पनि यात्रामा कुनै ठाउँमा विश्रामको लागि भरोस् त भनोस्: अल्लाहका परिपूर्ण वाणीहरूद्वारा त्यसको शरण चाहन्छु अल्लाहद्वारा सृष्टि गरिएका समस्त बुराईहरूबाट । त त्यसलाई त्यस स्थानमा कुनै पनि कुरा हानि पुऱ्याउन सक्दैन यहाँसम्म कि त्यो त्यहाँबाट प्रस्थान गरोस् । (मुस्लिम)

(९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्रुहरूलाई यो आदेश गर्थे कि जब उनी आफ्नो यात्राबाट अभीष्ट उद्देश्य पूर्ण गरिहालुन् त आफ्नो परिवारतिर फर्कनुमा हतार गरुन् ।

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम महिलालाई १२ मील जतिको दूरी भएको स्थानमा बिना मुहरिम यात्रा गर्नुबाट रोकेका छन्, र यस कुराबाट पनि रोकेका छन् कि शत्रुको देशतिर कुरआन लिएर यात्रा गरियोस् यस कारणले गर्दा कि कदाचित उनीहरू कुरआनको अपमान र अवहेलना नगरुन् ।

(११) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले प्रवास गर्नुमा सामर्थ्य राख्ने मान्छेलाई बहुदेववादी र काफिरहरूको बीचमा बसोबास गर्नुबाट मनाही गरेका छन्, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छः

" أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ أَظْهُرِ
المشركين" (أبو داؤد، ترمذی، نسائي، ابن
ماجه)

अर्थ : म ती समस्त मुसलमानहरूबाट विरक्त छु जुन बहुदेववादीहरूबीच बसोबास गरिरहेका छन् । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, नेसाई, इब्ने माजा)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयोः

" مَنْ جَامَعَ الْمُشْرِكَ وَسَكَنَ مَعَهُ فَهُوَ مِثْلُهُ " (أبو داؤد)

अर्थ : जुन बहुदेववादीसंग एकत्रित भएर तिनीहरूको साथमा बसोबास गर्‍यो त्यो त्यसै अनुरूप भयो । (अबू दाऊद)

(१२) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका चार प्रकारका यात्रा थिए: प्रवासको यात्रा, धर्मयुद्धको यात्रा र यो यात्रा नै उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले अत्याधिक गरेका छन्, र उमराको यात्रा, र हज्जको यात्रा ।

(१३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्रामा चार चार रकअतको नमाजलाई मात्र दुई दुई गरेर पढ्थे, र यस्तो यात्रामा निस्केदेखि फर्केर नआउन्जेल गर्थे, र अनिवार्य नमाज, र वित्रको नमाज र फज्रका दुई रकअत सुन्नत बाहेक अरु कुनै नफिली नमाज पढ्दैनथे ।

(१४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्ना अनुयायीहरूको लागि कस्र गर्ने सन्दर्भमा यात्राको कुनै अवधि र दूरीलाई निर्धारित गर्नु भएन ।

(१५) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्रामा सवारीमाथि बसेर हिंडिरहेको अवस्थामा नमाजहरूलाई जम्मा गरेर पढ्दैनथे नत यात्रामा विश्रामको लागि रुकेको अवस्थामा नै जम्मा गरेर पढ्थे, बरु नमाजलाई जम्मा गरेर यस्तो अवस्थामा पढ्थे जब यात्रालाई निरन्तरता दिइरहन्थे, वा कुनै नमाज पश्चात यात्रा आरम्भ गर्थे, र यस्तै जब सूर्य नढल्केको समय यात्रा आरम्भ गर्थे त जुहरलाई अस्रको समयसम्मको लागि अवलम्बित गरिदिन्थे, अनि जब नमाजको लागि रुक्दथे त दुवै नामजलाई एकै साथ पढ्थे, र यदि सूर्य ढल्के पश्चात यात्रा आरम्भ गर्थे त जुहर पढेर मात्र यात्रा आरम्भ गर्थे, र जब यात्रामा हतार हुन्थ्यो त मग़्रिबलाई इशाको समयसम्मको लागि विलम्बित गरिदिन्थे, अनि जब इशाको समय आउँथ्यो त दुवै नमाजलाई अर्थात मग़्रिब र इशालाई जम्मा गरेर पढ्थे ।

(१६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम दिन रात्रीका नफिली नमाजहरूलाई सवारीमा बसेको अवस्थामा नै पढ्थे सवारीको हिंडाई चाहे जुन दिशामा किन नहोस् अर्थात त्यसको अनुहार चाहे जुन दिशामा होस्, त यस नमाजमा रुकूअ र ढोग भुकेर संकेतित तरिकाले गर्थे, र ढोगको लागि रुकूअभन्दा अधिक भुक्दथे ।

(१७) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले जब रमजानको महिनामा यात्रा गर्नु भयो त व्रतलाई त्याग्नु भयो, र त्याग्ने नत्याग्ने कुरामा आफ्ना साथीहरूलाई स्वतन्त्रता प्रदान गर्नु भयो ।

(१८) र प्रत्येक यात्रामा वा अधिकांश यात्राहरूमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मोजाको प्रयोग गर्थे ।

(१९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यस कुराबाट मनाही गरेका छन् कि कुनै मान्छे जब धेरै अन्तराल पश्चात आफ्नो घर फर्कोस् त रात्रीको समय आफ्नो घर जाओस् । अर्थात लामो यात्रा गरेर मान्छे रात्रीको समय एक्कासी आफ्नो घरमा

प्रवेश नगरोस् बरु स्वास्नीलाई पहिला नै सचेत
गरेर मात्र घरमा प्रवेश गरोस् ।

(२०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु
भएको छ :

" لا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ "
(مسلم)

अर्थ : जुन यात्रु समूहसंग कुकुर अथवा घण्टी हुन्छ
त्यस समूहको साथमा फरिश्ता (स्वर्गदूत) हरू
रहँदैनन् । (मुस्लिम)

(२१) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम
यात्राबाट फर्केर आउँथे त पहिला मस्जिदतिर जान्थे,
र आफ्नो परिवारका बच्चाहरूसित भेटघाट गर्थे ।

(२२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यात्राबाट
फर्केर आएको मान्छेसित मुआनका गर्थे अर्थात् गले
मिलिथे, र यदि त्यो उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे
वसल्लमको परिवारमध्येको हुन्थ्यो भने त्यसलाई
चुम्दथे पनि ।

(३०) औषधि उपचार र विरामीको हेरचाह गर्नुबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका[□]

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम स्वयम् आफ्नो उपचार गर्थे, र आफ्नो परिवारका मानिसहरूलाई विरामी भएको अवस्थामा उपचार गर्ने आदेश गर्थे ।

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छ:

" مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ دَاءٍ إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً "
(بخاري)

अर्थ : अल्लाहले कुनै पनि यस्तो रोग बनाएको छैन जसको उपचार र औषधि पनि नबनाएको होस् । (बुखारी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको नै यो पनि भनाई छ:

□ जादुल मआद ४/९ ।

" يا عبادَ اللهِ تَدَاوُوا " (أبو داؤد، ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : हे अल्लाहका भक्तहरू उपचार गर । (अबू दाऊद, तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम विरामी र रोगीको तीन प्रकारले उपचार गर्थे:

पहिलो: प्रकृतिक औषधिहरूद्वारा ।

दोस्रो: ईश्वरीय औषधिहरूद्वारा ।

तेस्रो: उपरोक्तका दुवै थरीलाई मिश्रित गरेर ।

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले मदिराद्वारा उपचार गर्नुबाट रोकेका छन्, र प्रत्येक अशुद्ध र दुष्ट कुराहरूबाट उपचार गर्नुबाट रोकेका छन् ।

(५) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका साथीहरूमध्ये कोही विरामी भएमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसको हेरचाह गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले त्यस बालकको पनि जियारत गर्नु भयो जुन यहूदी थियो र उहाँ

सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सेवा गन्थ्यो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्नो बहुदेववादी काकाको विरामी भएको अवस्थामा जियारत गरे, र उपरोक्तमा वर्णित दुवैलाई इस्लामतर्फ आमन्त्रित गरे, त यहूदी बालकले इस्लाम कबूल गर्‍यो तर उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको काकाले इस्लाम कबूल गरेनन् ।

(६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रोगीको निकट गएर त्यसको टाउको निकट बस्थे र त्यसको अवस्थाको बारेमा सोध्दथे ।

(७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम रोगीहरूको जियारतको लागि कुनै दिनलाई विशिष्ट गर्दैनथे नत कुनै समय नै विशिष्ट गर्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले आफ्ना अनुयायीहरूको लागि दिन र रात्री कुनै समय पनि जियारत गर्नुलाई वैधानिक गरे ।

(क) प्रकृतिक औषधिद्वारा उपचार गर्नेबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:□

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छ:

" إِنَّمَا الْحُمَّى - أَوْ شِدَّةَ الْحُمَّى - مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ؛
فَأَبْرِئُوهَا بِالْمَاءِ " (بخاري، مسلم)

अर्थ : निःसन्देह ज्वरो वा ज्वरोको ताप नर्कको तापमध्येको हो, यसर्थ त्यसलाई पानीद्वारा शीतल गर । (बुखारी, मुस्लिम)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको यो पनि भनाई छ:

" إِذَا حُمَّ أَحَدُكُمْ فَلَيْسَنَّ (1) عَلَيْهِ الْمَاءَ الْبَارِدَ
ثَلَاثَ أَيَالٍ مِنَ السَّحَرِ " .

अर्थ : जस कसैलाई ज्वरो लागोस् त त्यसमाति तीन रात्री बिहान हुनुभन्दा अघि नै पानी हालियोस् ।

□ जादुल मआद ४/२३ ।

(1) في الأصل: «فَلْيُرْسَنَّ» والمُتَّبَعُ من كتبِ السنة، و«السُّنُّ» صبُّ الماءِ.

(३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई ज्वरो लाग्थ्यो त कुनै वर्तनमा पानी मगाउँथे, अनि त्यसलाई आफ्नो टाउकोमाथि हाल्थे, अनि स्नान गर्थे । र एक पटक उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सामुन्ने ज्वरोको वर्णन गरियो त त्यसलाई (ज्वरोलाई) एउटा मान्छेले गाली गर्न थाल्यो, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" لا تَسْبَّهَا؛ فَإِنَّهَا تَنْفِي الذُّنُوبَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ
خَبَثَ الْحَدِيدِ" (ابن ماجه)

अर्थ : त्यसलाई (ज्वरोलाई) गाली नगर किनकि त्यो त्यस्तै पापबाट स्वच्छ गरिदिन्छ, जसरी आगो फलामलाई अशुद्ध तथ्यहरूबाट स्वच्छ गरिदिन्छ । (इब्ने माजा)

(४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष एउटा मान्छे आएर भन्यो: मेरो भाइलाई त्यसको पेटमा कुनै रोग लागेको छ वा भन्यो त्यसलाई भाडापखाला लागेको छ, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे

वसल्लमले भन्नु भयो: त्यसलाई मह खुवाऊ । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम यसलाई पानीमा मिसाएर बिहानै प्रयोग गर्थे ।

(५) र एउटा समूह पेट फुल्ने रोग (Ascites) र पेट सम्बन्धि कुनै आर्को रोगको गुनासो लिएर मदीनामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष आए, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उनीहरूसित भन्नु भयो:

" لو خَرَجْتُمْ إِلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ فَشَرِبْتُمْ مِنْ أَبْوَالِهَا
وَأَلْبَانِهَا" ففعلُوا وصحوا. (بخاري، مسلم)

अर्थ : तिमीहरू दानका ऊँटहरू भएका ठाउँमा जाऊ र तिनका दूध र पिशाब (मुत्र) लाई खाऊ । अनि उनीहरूले यस्तै गरे र विरामीबाट सँचो भए । (बुखारी, मुस्लिम)

(६) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम उहुदको युद्धमा घाइते भए त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमकी छोरी फातिमाले एउटा गुंदरीलाई

जलाएर त्यसको राखीलाई (खरानीलाई) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको घाउमा लगाइन्, अनि घाउको रगतको बगान बन्द भयो ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उबइ विन कअबतिर एउटा चिकित्सक पठाए अनि त्यसले उनको एउटा नसालाई काटेर त्यसलाई फलाम तताएर दाग्यो (ताकि रगत रुकिहालोस्) ।

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छः

" الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثٍ: شَرْبَةَ عَسَلٍ، وَشَرْطَةَ مِحْجَمٍ
وَكَيَّةَ نَارٍ، وَأَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ " (بخاري)

अर्थ : तीन कुराद्वारा स्वस्थता मिल्छः मह पिएर, हिजामत गराएर, (हिजामत अरब उपमहाद्वीपमा प्रचलित एउटा उपचारको तरिका हो जसमा घाउ गरेर विकारयुक्त रगतलाई निष्कासित गरिन्छ) र आगोद्वारा दागेर, तर मेरो अनुयायीहरूलाई आगोबाट दागेर उपचार गर्नुबाट रोकिएको छ । (बुखारी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको फर्मान छः

"وَمَا أَحِبُّ أَنْ أَكْتُوِي" (بخاري، مسلم)

अर्थ : र मलाई दाग्न अग्रिय लाग्दछ । (बुखारी, मुस्लिम)

र यस कुराबाट यो संकेत गरिएको छ कि यस उपचारको उपायलाई कुनै अरु विकल्प नबचेको अवस्थामा मात्र प्रयोग गरियोस्, किनकि यसमा अत्याधिक दुःख हुन्छ ।

(७) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले हजामत गराउनु भएको छ र हजामत गर्ने मान्छेलाई त्यसको पारिश्रमिक पनि दिनु भएको छ, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ:

"خَيْرُ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحِجَامَةَ" (بخاري، مسلم)

अर्थ : जुन कुराहरूद्वारा उपचार गरिन्छ तीमध्ये हजामत गराउनु सबैभन्दा सर्वोत्तम उपचार हो । (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम एहरामको अवस्थामा जब उहाँको टाउकोमा पीडा भएको थियो

त त्यसै अवस्थामा हिजामत गराउनु भएको थियो, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पाइलामा पीडा भएको अवस्थामा पनि हिजामत गराउनु भएको थियो । र हिजामत गराउने क्रममा एक चोटि पिठ्युँको माथिल्लो भागमा हिजामत गराउनु भएको थियो र दुई पटक घाँटी निकटको नसामा, र जब विषलु बाखाको मासु खाएका थिए त पिठ्युँको माथिल्लो भागमा तीन पटक हिजामत गराएका थिए, र आफ्ना साथीहरूलाई हिजामत गराउने आदेश गरेका थिए ।

(८) र जसले पनि टाउकोमा पीडा हुने गुनासो गर्थ्यो त त्यससित भन्थे: हिजामत गराइहाल । र जसले पनि आफ्नो पाइलामा पीडा हुने गुनासो गर्थ्यो त्यसलाई मेंहदी लगाउने आदेश गर्थे । (अबू दाऊद)

(९) र तिर्मिजीमा राफेअ्की आमा सलमा रजिअल्लाहो अन्हा नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको सेविकाद्वारा वर्णित छ कि:

" وكان لا يصيبه قرحة ولا شوكة إلا وضع
عليها الحناء " (ترمذي)

अर्थ : र उहाँलाई कुनै फोडा आदि लाग्थ्यो वा काँडा धंस्थ्यो भने उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम त्यसमा मेंहदी लगाउँथे । (तिर्मिजी)

(१०) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

" دَوَاءُ عِرْقِ النَّسَا أَلِيَّةٌ شَاةٌ تُشْرَبُ عَلَى الرَّيْقِ
فِي كُلِّ يَوْمٍ جُزْءٌ " (ابن ماجه)

अर्थ : इरकुन्निसा नामक रोगको उपचार यो हो कि बाखाको नितम्ब भएको भागको बोसोलाई पग्लाएर प्रत्येक बिहान वासी मुख त्यसबाट केही खाइयोस् । (इब्ने माजा)

र इरकुन्निसा यस्तो पीडा हो जुन तिर्घाको माथिल्लो भागबाट आरम्भ भई तिर्घाको तल्लो भागतिर भर्दै जान्छ ।

(११) शरीर सुकदै जाने रोगको उपचारको बारेमा जुन त्यसलाई सामान्य अवस्थातिर फर्काइदेओस् रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

" **عَلَيْكُمْ بِالسِّنَا وَالسَّنُوتِ؛ فَإِنَّ فِيهِمَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ** " (ابن ماجه)

अर्थ : तिमी सन्ना (एक प्रकारको बूटी) र सन्नूत (मह) द्वारा यसको उपचार गर, किनकि यसमा मृत्यु वाहेक समस्त प्रकारका रोगहरूको उपचार छ । (इब्ने माजा)

(१२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

" **خَيْرُ أَكْحَالِكُمُ الْإِثْمَدُ: يَجْلُو الْبَصْرَ، وَيَنْبِتُ الشَّعْرَ** " (أبو داؤد، ابن ماجه)

अर्थ : तिम्ना सुर्माहरूमध्ये इस्मिद सुर्मा (यस सुर्माको रंग कालो हुन्छ) सबैभन्दा राम्रो हुन्छ, किनकि त्यो दृष्टिलाई तीव्र गर्छ र भौंलाई उत्पात गर्छ । (अबू दाउद, इब्ने माजा)

(१३) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

" مَنْ تَصَبَّحَ بِسَبْعِ تَمْرَاتٍ مِنْ تَمْرِ الْعَالِيَةِ لَمْ يَضُرَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سُوءٌ وَلَا سِحْرٌ " (بخاري، مسلم)

अर्थ : आलिया नामक स्थानका खजूरहरूमध्ये सात खजूर जुन व्यक्ति बिहानै बिहानै खान्छ, भने त्यस दिन त्यस मान्छेलाई नत कुनै विष हानि पुऱ्याउन सक्छ नत कुनै जादू । (बुखारी, मुस्लिम)

(१४) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ कि:

" لَا تُكْرَهُوا مَرَضَاكُمْ عَلَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ، فَإِنَّ اللَّهَ يُطْعِمُهُمْ وَيَسْقِيهِمْ " (ترمذي، ابن ماجه)

अर्थ : तिमीहरू आफ्ना विरामीहरूलाई खानु पिउनुमा बाध्य नगर किनकि अल्लाह उनीहरूलाई खुवाउँछ र पिलाउँछ । (तिर्मिजी, इब्ने माजा)

(१५) र रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले हजरत सुहैबलाई खजूर खानुवाट रोकेका थिए जब उनको

आँखामा कुनै रोग लागेको थियो तर केही खजूर खाने अनुमति दिएका थिए, यस्तै जब हजरत अली रजिअल्लाहो अन्होलाई आँखा उठने रोग लागेको थियो त उहाँलाई पनि रुतब खजूर खानुवाट रोकेका थिए ।

(१६) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

" إِذَا وَقَعَ الذَّبَابُ فِي إِنْاءٍ أَحَدِكُمْ فامَقْلُوهُ؛ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ دَاءٌ وَفِي الْآخَرِ شِفَاءٌ " (بخاري)

अर्थ : जब तिमीहरूमध्ये कसैको बर्तनमा मख्खी (भिङ्गा) परोस् त त्यो त्यसलाई त्यस बर्तनमा डुबाइदेओस् किनकि त्यसको एउटा पंखमा रोग हुन्छ त आर्को पंखमा त्यसको उपचार (स्वस्थकर) । (बुखारी)

(१७) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

" التَّالِبِيَّةُ مَجْمَعَةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ تَذْهَبُ بِيَعْضِ الْحُزْنِ " (بخاري، مسلم)

अर्थ : तलबीना रोगीको हृदयलाई आराम पुऱ्याउँछ, र त्यसका केही व्याकुलतालाई समाप्त गरिदिन्छ । (बुखारी, मुस्लिम)

तलबीना: पीठोलाई पानीमा मिसाएर बनाइएको सूप जस्तो कुरा ।

(१८) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ:

" **عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ؛ فَإِنَّ فِيهَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ** " (بخاري، مسلم)

अर्थ : तिमिहरू मंगरइललाई अनिवार्यरूपले प्रयोग गर्दैगर, किनकि यो मृत्यु बाहेक समस्त रोगहरूको उपचार (स्वस्थकर) हो । (बुखारी, मुस्लिम)

(१९) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छ:

" **فِرٌّ مِنَ الْمَجْذُومِ كَمَا تَقْرُ مِنَ الْأَسَدِ** " (بخاري)

अर्थ : कुष्ठरोगीबाट त्यस्तै भाग जसरी सिंह (बाघ) बाट भाग्दछौ । (बुखारी)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भएको छः

" لا یوردن ممرضٌ علی مصحٍّ " (بخاری،
مسلم)

अर्थ : रोगीलाई निरोगीसित नमिसाइयोस् । (बुखारी, मुस्लिम)

(२०) र सकीफको प्रतिनिधिमण्डलमा एउटा कुष्ठरोगी थियो त त्यसलाई रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले यो सन्देश पठाए कि हामीले तिमीसित संकल्प लिइहालेँ यसर्थ तिमी फर्किहाल । (मुस्लिम)

(ख) ईश्वरीय औषधिहरूद्वारा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको उपचारको तरिकाः □

(१) उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम शैतान पचासबाट र जिन्नातहरूबाट, र कुदृष्टिबाट अल्लाहको शरण चाहन्थे, र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको भनाई छः

□ जादुल मआद ४/१४९ ।

" الْعَيْنُ حَقٌّ وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدَرِ لَسَبَقْتَهُ
العَيْنُ، وَإِذَا اسْتُغْسِلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَغْتَسِلْ " (مسلم)

अर्थ : कुदृष्टि सत्य हो, र यदि कुनै कुरा भाग्यमाथि
वर्चस्ववान हुनेथियो भने त्यो कुदृष्टि नै हुन्थ्यो, र
यदि कसैलाई (कुदृष्टिलेगर्दा) स्नान गर्नुतिर
बुलाइयोस् भने त्यसलाई उचित यो नै छ कि त्यो
स्नान गरिहालोस् । (मुस्लिम)

(२) र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले एउटी
बालिकाको अनुहारमा जिन्नातको कुदृष्टि हेरेर भने:

" استرقوا لها؛ فإنَّ بها النظرة " (بخاري، مسلم)

अर्थ : यसलाई रुकिया गर किनकि यसलाई कुदृष्टि
लागेको छ । (बुखारी, मुस्लिम)

रुकिया: दुआहरू पढेर थुकको साथ विरामीमाथि
फूँक्नु । (अनुवादक)

(३) र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमका केही
साथीहरूमध्ये कसैलाई बिच्छु टोकेको ठाउँमा
सूरतुल फातिहा पढेर रुकिया गरेको कुरो सुने त

सोधे कि तिमीहरूलाई यो कसरी थाहा भयो कि यो रुकिया हो । (बुखारी, मुस्लिम)

(४) र एउटा मान्छे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम समक्ष आएर भन्यो: मलाई हिँजो एउटा बिच्छुले टोक्यो, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु भयो:

"أَمَا لَوْ قُلْتِ حِينَ أَمْسَيْتِ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ
التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرِّي" (مسلم)

अर्थ : यदि तिमीले साँझको समय यो भनेको भए: म अल्लाहको परिपूर्ण वाणीहरूको माध्यमद्वारा शरण चाहन्छु ती समस्त बुराईहरूबाट जसलाई अल्लाहले सृष्टि गरेको छ। त त्यस बिच्छुको टोकाइ तिमीलाई कुनै हानि पुऱ्याउने थिएन । (मुस्लिम)

(ग) उपलब्ध र लाभदायक मिश्रित औषधिहरूद्वारा उपचारबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका:[□]

□ जादुल मआद ४/१७१ ।

जब कुनै मानिसलाई विरामी लाग्थ्यो वा अलसर घाउ आदि लाग्थ्यो, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्नो शहादतको औलालाई धरतीमाथि राख्थे अनि भन्थे:

" بِسْمِ اللَّهِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا، بِرِيقَةٍ بَعْضِنَا يُشْفَى
سَقِيمُنَا، بِإِذْنِ رَبِّنَا" (بخاري، مسلم)

अर्थ : अल्लाहको नामबाट हाम्रो देशको माटो हामीमध्ये कसैको थुकको साथ अल्लाहको आदेशले हाम्रो केही रोगीलाई स्वस्थ गर्छ। (बुखारी, मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको साथीहरूमध्ये कसैले पीडा हुने गुनासो गरे, त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले उनीसित भने:

" ضَعَّ يَدَكَ عَلَى الَّذِي تَأَلَّمَ مِنْ جَسَدِكَ، وَقُلْ:
سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا
أَجِدُ وَأَحَازِرُ" (مسلم)

अर्थ : आफ्नो हातलाई शरीरको त्यस ठाउँमा राख जता पीडा छ, अनि सात चोटि भन: म अल्लाहको सम्मान र शक्तिद्वारा शरण चाहन्छु ती समस्त

दुष्टता र कष्टबाट जुन मलाई लागेको छ र जसलाई म भोगिराखेको छु । (मुस्लिम)

र उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम आफ्ना परिवारका केही सदस्यहरूलाई यसरी शरणप्रक्रिया गराउँथे कि त्यसलाई दायाँ हातले स्पर्श गरेर भन्थे:

" اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ الْبَاسَ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا" (بخاري، مسلم)

अर्थ : हे समस्त मानिसहरूको प्रतिपालक रोगलाई सँचो गरिदेऊ, र त्यसलाई स्वस्थ गरिदेऊ किनकि तिमी नै स्वस्थ गर्नेवाला हौ, तिमी बाहेक कोही पनि स्वस्थ गर्नेवाला छैन, यस्तो स्वस्थता प्रदान गर जस पश्चात कुनै रोग नलागोस् । (बुखारी, मुस्लिम)

र जब उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम कुनै विरामी समक्ष जान्थे त भन्थे:

" لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ" (بخاري)

अर्थ : कुनै खराबी छैन यदि अल्लाहले चाह्यो त यस रोगले तिम्रा पापहरूलाई नष्ट गरिदिन्छ । (बुखारी)

र अन्त्यमा म अनुवादक अतीकुरहमान मुहम्मद इदरीस खान अल्लाहसित यो याचना गर्दछु कि अल्लाह हामी सबैलाई यस किताबबाट लाभान्वित हुने सुअवसर प्रदान गरुन्, र हामी सबै मुसलमानहरूलाई रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति अनुकूल जीवन व्यतीत गर्ने सौभाग्य प्रदान गरुन्, र जुन मानिसहरू इस्लाममा विश्वास राख्दैनन् उनीहरूलाई यस किताबको माध्यमले सुमार्गको दर्शन गराउन्, निःसन्देह अल्लाह यस कुरामा सामर्थ्यवान हुनुहुन्छ । मेरो अल्लाहसित यो याचान छ कि हे अल्लाह हाम्रा समस्त मुसलमा भाइ र दिदीबहिनीहरूलाई इस्लामका विधान बमोजिम कार्यरत रहने सुआवसर प्रदान गर, र हे हाम्रो प्रतिपालक हामीमध्ये जुन विरामी होउन् उनीलाई आफ्नो अपार कृपाले स्वस्थता प्रदान गर, र जुन श्रृणी होउन् उनीलाई श्रृणमुक्त गरिदेऊ, र जुन निःसन्तान छन् उनीलाई सन्तान प्रदान गर र

सबैलाई आफ्नो स्वर्गमा स्थान प्रदान गरेर सबैको मुटुलाई शीतल पारिदेऊ । र अल्लाहको शान्ति अवतरित होस् अल्लाहका अन्तिम सन्देशा र त्यसका भक्त मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि र उहाँका घरपरिवार र समस्त साथीहरूमाथि र ती समस्त मानिसहरूमाथि जुन प्रलयसम्म उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको अनुशरण गर्नेछन् ।

समाप्त

अनुवादक

अतीकुर्रहमान मुहम्मद इदरीस खान मक्की
कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड नं. ९
महुवा तौलिहवा कपिलवस्तु नेपाल
द्विार्थी: एम.ए. उम्मुल कुरा विश्वविद्यालय
पवित्र मक्का सउदी अरब
सम्पर्क नं. (00966-0501372254)
(00977-9814499140)

विषय सूची

क्र. सं.	शीर्षकहरू	पृष्ठ
1	प्रस्तावना	3
2	प्रक्काथन	5
3	पवित्रता र दिशा पिशाब गर्नुमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका	8
4	रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको नमाज आयोजित गर्ने तरिका	19
5	जुमआको नमाजमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	47
6	दुवै ईदमा (पर्वमा) रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	51
7	ग्रहण लागेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	55
8	वर्षा माँगनुको नमाजमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	57
9	भयत्रासको नमाजमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	61
10	मृतक शव (जनाजा) को कफन दफनको बारेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे	65

	वसल्लमको पद्धति	
11	दान जकात (धर्मदाय) को बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	81
12	व्रतको बारेमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	89
13	हज्ज र उमरामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	103
14	हज्जको बलि, कुर्बानीको बलि, र अकीकाको बलिबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	131
15	खरिद विक्री र व्यवहारिक क्षेत्रहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	139
16	वैवाहिक जीवन र विवाह समबन्धि कुराहरूमा रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	146
17	खानपानमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	154
18	(दअवत) आमन्त्रण गर्ने कार्यमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	169
19	गुणगान र स्तुति गर्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	182

20	अजान र त्यसका दुआहरूबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	204
21	जिल् हिज्जाको महिनामा दुआ र गुणगान गर्नुबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका	207
22	कुरआनको पाठन गर्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	208
23	खुत्बा दिनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	213
24	सुत्नु जागनुमा र सपनामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	221
25	बानीबेहोरा, लुगा कपडा, र श्रृंगारमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	229
26	सलाम गर्नुमा र अनुमति लिनुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	236
27	कुराकानी गर्नुमा, चुप लाग्नुमा, शब्द चयन गर्नुमा र तत्वदर्शिताबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	242
28	हिंङ्नु वस्नुमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	249
29	कुनै खुशीको खबरमा वा कुनै आपतविपत्ति परेमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम र उहाँका सहावाहरूको	253

	दुआ र ढोग गर्ने तरिका	
30	व्याकुलता शोकाकुलता शोक छट्पटी हृदयपीडा आदिमा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	254
31	यात्रामा उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको पद्धति	260
32	औषधि उपचार र विरामीको हेरचाह गर्नुबारे उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको तरिका	271